

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Bc. Hana Havelková

Anglicismy v politických projevech

Olomouc 2022

Vedoucí práce: doc. PhDr. Hana Marešová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením doc. PhDr. Hany Marešové, Ph.D. Literaturu a ostatní prameny, ze kterých jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Olomouci dne

Hana Havelková

Poděkování

Na tomto místě patří mé poděkování v první řadě vedoucí diplomové práce paní doc. PhDr. Haně Marešové, Ph.D., díky které se tato práce dočkala finální verze. Dále děkuji panu inženýru Igoru Václavíkovi z parlamentní knihovny za poskytnutí veškerých potřebných stenozáznamů ve strojově čitelné podobě. Panu PhDr. Aleši Bičanovi, Ph.D., vděčím za možnost využití *Fonologické databáze českých anglicismů* a v neposlední řadě děkuji také mému bratrově Jiřímu Havelkovi za cenné rady a připomínky při zpracovávání statistických dat. Bez ochotné a trpělivé spolupráce všech výše uvedených by diplomová práce nevznikla.

Obsah

1 Úvod.....	6
2 Teoretická část.....	7
2.1 Změna jazykového projevu po sametové revoluci.....	7
2.2 Jazyk politických projevů.....	8
2.3 Přejímání slov z cizích jazyků.....	9
2.4 Vliv angličtiny na češtinu.....	11
2.5 Anglicismy v informačních a komunikačních technologiích.....	13
2.6 Přejímání z angličtiny.....	14
2.7 Historie anglicismů.....	15
2.8 Jazyková výpůjčka.....	17
2.9 Adaptace anglicismů.....	18
2.10 Postavení anglicismů v českém lexiku.....	21
2.11 Slootovorba.....	22
2.11.1 Onomaziologické kategorie.....	23
2.11.2 Odvozování/derivace.....	24
2.11.3 Skládání/kompozice.....	25
2.11.4 Zkratky a slova zkratková.....	25
3 Praktická část.....	27
3.1 Metodologický popis výzkumné sondy.....	27
3.1.1 Metoda sběru a zaznamenávání anglicismů.....	27
3.1.2 Zpracovávání vyhledaných anglicismů.....	28
3.2 Výsledky analýzy vyhledaných anglicismů.....	29
3.2.1 Využívání cizích slov v politickém projevu.....	29
3.2.2 Slovnědruhová příslušnost anglicismů.....	31
3.2.3 Četnost výskytu anglicismů.....	34
3.2.4 Zkratky a slova zkratková.....	37
3.2.5 Nepůvodní anglicismy.....	42
3.2.6 Anglicismy podle stupně formální adaptace.....	43
3.2.7 Odvozování slov od anglických přejímeček.....	56

3.3 Diskuze.....	64
4 Závěr.....	68
5 Seznam použité literatury.....	70
6 Seznam internetových zdrojů.....	71
7 Přílohy.....	73
7.1 Glosář nasbíraných anglicismů.....	73
7.2 Grafy četnosti výskytu anglicismů v jednotlivých letech.....	87
7.3 Četnost nejpoužívanějších anglicismů.....	96
7.4 Anglicismy podle slovnědruhové příslušnosti.....	97

1 Úvod

Světová globalizace je úrodnou půdou pro přejímání slov z cizích jazyků. Ve světě 21. století má rozhodující postavení anglický jazyk, proto se i do české slovní zásoby masivně dostávají anglicismy. Používání anglických přejímek lze nejnáze pozorovat a zkoumat sledováním písemných či mluvených projevů veřejných činitelů.

Diplomová práce se zabývá výskytem anglicismů v politických projevech a jejím cílem je nasbírat penzum slov a slovních spojení přejatých z anglického jazyka mezi lety 1999 a 2021, tyto anglicismy nadále klasifikovat dle předem určených kritérií a zhodnotit postavení anglicismů v české slovní zásobě. Vycházíme z předpokladu, že nejnáze odhalitelný je vliv angličtiny ve slovní zásobě a díky snadné dostupnosti záznamů z Poslanecké sněmovny a Parlamentu České republiky odhalujeme a analyzujeme výskyt anglicismů v politických projevech. Diplomová práce necílí na zpracování a vyhodnocování současného stavu užívání anglicismů v češtině, neboť přejímání nových lexikálních jednotek je tzv. živý, tedy nikdy nekončící proces. Navíc anglicismy, které jsou již integrované v české slovní zásobě, procházejí nadále formální adaptací, někdy se mění i po sémantické stránce a většinou je tentýž výraz přirozeně v průběhu let hodnocen stylisticky i lexikologicky odlišně. Vzhledem k rychlé progresi v počestování anglických výrazů nehodnotíme grafickou podobu jednotlivých výrazů, neboť výrazy, které měly ku příkladu v roce 2000 v češtině ryze anglický pravopis, byly o dvacet let později nalezeny jako slova plně adaptovaná. Grafickou stránku zápisu ovšem neurčovali političtí představitelé, nýbrž zapisovatelé pracující pro Poslaneckou sněmovnu či Senát.

V teoretických kapitolách diplomové práce nejprve obecně charakterizujeme porevoluční změny jazykových projevů a uvedeme základní rysy typické pro politickou mluvu. Poté rozebereme některé aspekty přejímání slov z cizích jazyků, definujeme internacionalismy a dále se zaměříme na přejímání slov z anglického jazyka, přičemž celkově posoudíme, jak angličtina ovlivňuje češtinu a zmíníme také vybrané historické aspekty přejímání anglických slov. V dalších částech práce se budeme podrobněji věnovat terminologii anglicismů a jazykových výpůjček a konkrétněji charakterizujeme anglicismy v současně jazykově nejvytíženější oblasti, a sice v informačních a

komunikačních technologiích. Kromě uvedeného si představíme jednotlivé skupiny na základě formální adaptace anglicismů a stručně vykreslíme základní pojmy slovtvorby a slovtvorné procesy.

V praktické části představíme výsledky výzkumného šetření, jehož hlavním cílem je potvrzení následující hypotézy: Počet anglicismů v mluvě politických činitelů stoupá v čase. Dále se budeme zabývat lingvistickými faktory nalezených anglicismů. Anglicismy klasifikujeme zejména podle slovnědruhové příslušnosti, četnosti výskytu, stupně formální adaptace a konečně z hlediska slovtvorného. Okrajově poukážeme také na některé etymologické aspekty.

2 Teoretická část

V teoretické části diplomové práce obecně charakterizujeme jazyk politických projevů, vysvětlujeme problematiku cizojazyčných přejímek a dále se v souvislostech vybraných aspektů zabýváme přejímáním slov z anglického jazyka.

2.1 Změna jazykového projevu po sametové revoluci

Každý společenský převrat přináší spoustu nových změn ve společnosti, které se odrážejí i v jazykové sféře. V široké veřejnosti se během posledních třiceti let mísí názory týkající se degradace kvality českého jazyka. Mnozí konstatují, že se v současnosti ve veřejné sféře dorozumívání objevují klišé a fráze, které upozadují význam jazykového sdělení. Kritizována bývá zejména snižující se úroveň vyjadřování nejen v soukromé komunikaci Čechů, kteří pomalu mění úzus kultivovanosti a slušnosti vyjadřování, ale i v hromadných sdělovacích prostředcích, literatuře a politice.¹

1 Srov. DANEŠ, František, BACHMANNOVÁ, Jarmila, et al. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997, s. 15.

Vzhledem k možnostem volného cestování, obchodu a podnikání vzrůstá v porevolučním období rovněž zájem o cizí jazyky, proto je třeba věnovat se také vlivu cizích jazyků na český jazyk. Nejrozšířenějším světovým jazykem se stala angličtina a její prvky se tedy zcela přirozeně stávají součástí češtiny a jejího jazykového systému. Dalším významným mezníkem přispívajícím k šíření anglických přejímek je začátek používání internetu v ČR po roce 1990.²

Hned na začátku je třeba poznamenat, že v porovnání s vlivem ruštiny na češtinu v období předrevolučního komunistického režimu je současný vliv angličtiny na češtinu několikanásobně větší a markantnější ve všech komunikačních sférách včetně politiky a ideologie.³

2.2 Jazyk politických projevů

Politika je charakterizována jako boj o mocenské postavení, a tedy i jazyk politických projevů je používán jako prostředek k dosažení moci, což je nejpatrnější zejména ve slovní zásobě, tematice a kompozici. Lexikum politických projevů je tvořeno ve velké míře expresivními pojmenováními, slovy mnohoznačnými, okazionalismy („na tiskovce bylo přezeleněno“⁴, tj. početné zastoupení představitelů strany zelených), klišé, metaforami, metonymiemi, synekdochami, vulgarismy a v neposlední řadě také citátovými výrazy a cizími slovy.⁵ Pro většinu cizích slov používaných v politických projevech existují plnohodnotné české ekvivalenty, nicméně cizojazyčné varianty se stávají stále běžnějšími.

2 Srov. CHLAD, Radim. *Historie internetu v České republice* [online]. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>

3 Srov. DANĚŠ, František, BACHMANNOVÁ, Jarmila, et al. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997, s. 19.

4 BARTOŠEK, Jaroslav. *Jazyk současné české politiky*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1993, s. 15.

5 Srov. BARTOŠEK, Jaroslav. *Jazyk současné české politiky*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1993, s. 9.

V obecném rámci lze jazyk typický pro politické projevy hodnotit na základě modelu SPEAKING⁶, jehož autorem je Dell Hymes. Jeho model je tvořen osmi složkami, které hodnotí jazykovou komunikaci na základě situace (S = setting), účastníků (P = participants), cílů a výsledků (E = ends), řečových aktů a charakteristik (A = acts), ducha komunikace (K = key), nástrojů, kódů, kanálů a prostředků (I = instruments), norem a interakcí (N = norms), žánrů a kategorií řečových aktů a událostí (G = genres).

První z uvedených složek se zabývá komunikační situací, v našem případě tedy státní a parlamentní politickou mluvou. Co se účastníků politické komunikace týče, zahrnovala by tato charakteristika osobité vyjadřování dané veřejně činné osobnosti. Diplomová práce ovšem tyto osobní řečové kompetence, vzdělání či temperament mluvčích vynechá, protože jejím cílem je sběr a analýza kvantitativních dat. Výjimku jsme udělali ve dvou osobitých případech. Prvním je jeden z výroků Andreje Babiše a druhým je část senátního projevu Jaroslava Kubery. Oba případy komentujeme v praktické části. Nyní se vrátíme zpět k Hymesovu modelu. V naší diplomové práci se nebudeme zabývat ani cílem politického projevu a ostatními složkami, ale zaměříme se ryze na lexikální stránku politických projevů, která může být na základě zmiňovaného modelu zařazena do složky charakterizující řečový akt.

2.3 Přejímání slov z cizích jazyků

Z obecného hlediska se přejímání slov z cizích jazyků řadí k nejvíce produktivním způsobům obohacování slovní zásoby, což souvisí zejména s rozvojem vědy, umění, sportu, obchodu a dalších odvětví, jak konstatujeme i v následující kapitole pojmenované Vliv angličtiny na češtinu. Proces začleňování cizích slov do české slovní zásoby s sebou přináší několik výrazných charakteristických tendencí. Na úvod je nutno podotknout, že každé nově přejaté slovo se zpočátku řadí mezi neologismy, protože jej nejprve užívá jen jeho autor, poté menší skupina uživatelů a postupem času se může, ale nemusí začít šířit a zařadit se mezi běžně užívané pojmy a tím definitivně ztratit příznak novosti.⁷ V souvislosti s přejímáním cizích slov se v prvé

6 Srov. DANĚŠ, František, BACHMANNOVÁ, Jarmila, et al. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997, s. 26.

7 Srov. SVOBODOVÁ, Diana. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: Re-

řadě začínají ve velké míře používat tzv. internacionalizmy, o nichž postupem času a pravidelným používáním ani neusuzujeme, že se jedná o výrazy s celosvětovým rozšířením (alkohol, rádio, raketa, stop). Dalším charakteristickým rysem přejímání slov je snaha o to, aby se jednotlivé výrazy v rámci mluvy stávaly tzv. hovorové a aby byly pro uživatele jazyka také co možná nejjednodušší. Naproti tendenci simplifikace stojí terminologizace, kdy do českého lexika proniká řada odborných názvů.⁸

Přejímání slov z cizích jazyků s sebou přináší mnoho aspektů, mezi něž patří např. začleňování cizojazyčných synonymních výrazů do českého lexika (komparace – srovnání), kdy si mluvčí vybírá ze dvou stylisticky rovnocenných nebo odlišných variant. Posouzení, zda možnost výběru cizojazyčného nebo českého lexému znamená pro uživatele jazyka výhody či nevýhody není předmětem této práce. Každopádně lze na základě pozorování trendů 20. let 21. století konstatovat, že používání cizojazyčných přejímeš širokou veřejností je v současné době zejména doménou teenagerů a mileniálů, kteří tímto způsobem vyjadřují své pocity, postoje a názory, případně mluvu obohacenou o cizojazyčné přejímky používají také k posílení svého postavení v různých společenských uskupeních. Přejímání cizích slov se ovšem týká celé společnosti. Vzhledem ke globalizaci v komunikaci dochází k přirozenému ovlivňování jazyků s cílem najít univerzálně použitelný prostředek k dorozumívání. Každá kultura má zároveň přirozenou potřebu upřednostňovat vlastní dialekt/regionální jazyk, a proto vlivem kombinování při přejímání jazykových prvků často vznikají tzv. hybridní jazykové konstrukce, které jsou v některých případech adaptovány a kodifikovány v cílovém jazyce, anebo kvůli chybnému spojení adaptace není v cílovém jazyce možná. Potom mluvíme o výsledcích tzv. mezijazykové interference, která se nejčastěji uplatňuje na hranici slov, kdy je do věty v jednom jazyce včleněno slovo jiného jazyka a dané slovo je přitom přizpůsobeno gramatické struktuře jazyka, jímž je věta řečená.⁹ V tomto kontextu bychom v rámci chybného používání cizojazyčných přejímeš mohli mluvit také o tzv. míchání a přepínání jazykových kódů, nicméně tato problematika spadá k našemu tématu jen okrajově, spíše by mohla být uplatněna v rámci teorie osvojování jazyků.

pronis, 2007, s. 22.

8 Srov. SVOBODOVÁ, Diana. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2007, s. 6.

9 Srov. Tamtéž, s. 8.

2.4 Vliv angličtiny na češtinu

Podle Jaroslavy Hlavsové jsou do veřejných projevů od 90. let přejímány nové výrazy z angličtiny jako např. akciová společnost, burza, makléř, dividenda, akcie, sponzor, bankrot, audit, hypotéka, daň z přidané hodnoty, obligace, tender, cash flow apod. Z angličtiny se do české politiky nedostávají pouze celistvé výrazy, ale také metafory přejaté jako kalky z anglické publicistiky. Sem patří např. „balík (zákonů, problémů, akcí), patová situace, dojde na lámání chleba (biblismus), zpětné zrcátko, odrazit se ode dna (v ekonomickém vývoji), mantinely, česká společnost ustála prvotní fázi, katastrofické scénáře, (návrh) je ne/průchodný, signály, jednobarevná (vláda, komise), širší rozkročení strany od středu doprava, ošetřit věc vyhláškou/zákonem, rozklíčovat i zaklíčovat, privatizace byla o tom..., aj.“¹⁰ Z anglického money laundering bylo přejato dnešní hojně užívané praní špinavých peněz, podobně špička/vrchol ledovce pochází z anglického tip of the iceberg nebo výprodej rodinného stříbra z sell of the family silver. Také proslulé pojmenování světlo na konci tunelu známe z anglického the light at the end of tunnel a poprvé jej použil už v roce 1937 bývalý britský ministr financí Neville Chamberlain.¹¹

Přejímání anglicismů do češtiny je ve 21. století chápáno jako samozřejmost. Některá pojmenování se v českém jazyce snadno ustálí zejména z důvodu, že pro ně čeština nemá synonymní ekvivalent, protože některé předměty nebo činnosti v České republice doposud nebyly běžně užívány, a nebylo tudíž potřeba přidělovat jim výraz českého původu. Jako příklad můžeme uvést hamburger, walkman, WhatsApp, software či jiné výrazy související s rychle se rozvíjejícími informačními technologiemi.¹²

10 DANEŠ, František, BACHMANNOVÁ, Jarmila, et al. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997, s. 30.

11 Srov. Tamtéž, s. 26.

12 Srov. Tamtéž, s. 271.

Nyní si můžeme povšimnout tematických změn ve skladbě přejímaných slov. V 90. letech byly přejímány především termíny související s přechodem na tržní ekonomiku a s nově nastoleným demokratickým způsobem vedení státu. Teprve později se začali prosazovat termíny z oblastí informačních technologií, médií nebo životního stylu. Tento vývoj dobře koresponduje se společenskými a technologickými změnami. V polovině 90. let začal být v ČR běžně dostupný internet, což usnadnilo přístup Čechů k západní kultuře, a tedy i slovní zásobě anglicky mluvících zemí.

V souvislosti s intenzivní celosvětovou globalizací již není k řešení puristická otázka, zda používat nebo nepoužívat cizí slova, ale v jaké formě je v češtině funkčně používat. Některé anglicismy se užívají mezinárodně a fungují tedy jako internacionalizmy, jinak řečeno „výrazy užívané ve více nepříbuzných jazycích určitého kulturního areálu, a to buď nadnárodně (např. atlet) nebo charakteristicky pro určité místo (např. tundra) nebo uměle vytvořené zvláště z řeckých a latinských kořenů (např. centimetr)“.¹³ Je tedy nutné co nejvíce sjednotit pojetí internacionalismů a anglicismů a způsob jejich používání v českém jazyce z hlediska jejich formy. Akademický slovník cizích slov definuje anglicismus jako „jazykový prvek přejatý z angličtiny do jiného jazyka nebo podle angličtiny v něm vytvořený“.¹⁴ Tato definice se shoduje s pojetím Ivany Bozděchové, podle níž se jedná o takový jazykový prostředek, který je buď z angličtiny do jiného jazyka převzatý, nebo je na základě anglického jazyka v jiném jazyce vytvořený. „Za anglicismus se v širokém smyslu považují prvky všech jazykových rovin a na všech stupních adaptace, v užším smyslu lexikální prostředky přejaté z angličtiny.“¹⁵ Důvodem, proč se anglicismy hojně začleňují do českého lexika, může být jednak absence pro označení konkrétního předmětu, jednak celosvětová prestiž anglického jazyka, která spolu s novým výrazem přináší i nové významy a obsahy původního domácího pojmenování. Ve 21. století jsou v češtině často adaptovány nové výrazy (shopping center, deadline, dress code, wellness, top modelka), pro které již existují domácí pojmenování (nákupní středisko, lhůta, etiketa/společenská pravidla oblékání, rekreace, přední modelka), ale také

13 PETRÁČKOVÁ, Věra, KRAUS, Jiří. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Academia, 1995, s. 341.

14 Tamtéž, s. 52.

15 KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, et al. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. 1. vyd. Praha: NLN, 2016, s. 107.

začínáme běžně užívat výrazy označující nové činnosti a skutečnosti (selfie) nebo výrazy související např. s reáliemi anglicky mluvících zemí. Nejčastější a nejhojnější výskyt anglicismů v češtině můžeme zaznamenat v oblasti terminologie a slangu, ale vzhledem k tomu, že je angličtina využívána široce nad rámec jejích rodilých mluvčích, dostávají se anglicismy i do dalších komunikačních sfér včetně oblasti běžného dorozumívání.¹⁶

2.5 Anglicismy v informačních a komunikačních technologiích

K přejímání anglicismů dochází přirozeně na všech úrovních národního jazyka. Mohli bychom se zabývat sociálními dialekty sprejerů, sportovců anebo hudebníků, nicméně vzhledem k faktu, že se v námi provedeném výzkumném šetření objevila spousta anglických přejímek souvisejících s informačními a komunikačními technologiemi, věnujeme jim tuto kapitolu. Není třeba připomínat, že informační a komunikační technologie jsou v dnešní době nedílnou součástí každodenního života, proto máme v této oblasti již značně ukotvenou slovní zásobu. Anglická pojmenování se postupně zařazují do systému českého jazyka a dávají vznik tzv. profesionalismům bez ohledu na to, zda jsou tato slova posléze používána odborníky v rámci své profese anebo laiky v rámci své zábavy a volnočasové aktivity. Po formální stránce je slovní zásoba této oblasti stále neukotvená a záleží pouze na uživateli jazyka, zda napíše např. scanner nebo skener.¹⁷ Většina přejímaných anglicismů se ovšem snadno začlení do českého slovotvorného systému a díky tomu se v českém lexiku nenacházejí pouze základová přejatá slova, ale také výrazy od nich odvozené (např. DOS – dosový – dosovský – dosácký – dosista – dosák – dosař). Slovům odvozeným od anglických přejímek věnujeme celou kapitolu v praktické části, kde uvádíme příklady nasbírané v rámci našeho výzkumného šetření.

16 Srov. Tamtéž, s. 107.

17 Srov. SVOBODOVÁ, Diana. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2007, s. 122.

V oblasti komunikační a výpočetní techniky se utváří značné množství slangových výrazů. V běžné laické komunikaci se používají výrazy typu romka (počítačová paměť ROM), texták (textový editor), comp/compl (computer) nebo pleják (PlayStation).¹⁸ Populární je rovněž tvorba různých deminutiv odvozených českými sufixy od anglických přejímek jako např. smajlík (smile), mejlík (mail), setík (set), gameska (game), puzzlík (puzzle) či blogisek (blog). Přejatá substantiva jsou ve valné většině případů plně adaptovaná (enter, font, capslock, harddisk, level, notebook, software, spam), někdy ovšem zůstávají v původním, tj. nesklonném tvaru (windows, commands, guide).

2.6 Přejímání z angličtiny

Přejímání anglicismů je složitý, stále probíhající proces, který zahrnuje různá jazyková kritéria jako např. stáří pojmenování, doba přejetí pojmenování do češtiny, formální a gramatické rozdíly pojmenování, význam, funkčnost, frekvence užívání v novém i původním jazyce apod. Tyto komplikace lze sice přehlédnout zjednodušením definice anglicismů, ale to celkovou analýzu rozhodně neusnadní. „Mnohdy se totiž za anglicismy považují pouze anglická slova a pouze, nebo zejména ta, která si i v novém jazyce podržují svou původní podobu.“¹⁹ Na rozdíl od již adaptovaných anglicismů v systému českého jazyka (tramvaj, džem, fotbal, džez, mítink, byznys, hoby apod.) později přejímané anglicismy (know-how, cartridge, hippie apod.) už mají vlastní ustálenou formu v českém lexiku. Odborné termíny (gender studies, text-processing) bývají zpravidla přejímány v původním cizojazyčném znění, některá pojmenování si konkurují (cash – v hotovosti, public relations – vztahy s veřejností) a jiné se stávají hybridními (beachvolejbal – plážový volejbal). V počesťování anglicismů představuje zásadní komplikaci rozdíl mezi českou a anglickou fonetikou a grafickou stránkou výrazu. „V české výslovnosti se proto nahrazují neexistující anglické hlásky blízkými českými hláskami (airbus [érbas], teenager [týnejdžr], barbecue [bárbikjú], feature [fíčr] apod.)“²⁰ Některé anglicismy, zejména složeniny si i v češtině zachovávají původní pravopis (country music, western music, made in, manager, company), jiné se vyskytují

18 Srov. Tamtéž, s. 123.

19 DANEŠ, František, BACHMANNOVÁ, Jarmila, et al. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997, s. 272.

20 Tamtéž, s. 274.

v grafických dubletách (hot-line/hotlajn, byte/bajt, gambler/gembler). Kvůli markantním rozdílům v české a anglické morfologii zůstávají některé anglicismy nesklonné (drop-in, summary, fast-back), u jiných prostřednictvím českých slovotvorných postupů vznikají počestlé tvary. Typický případ lze znázornit na pojmenování osob podle činnosti (skateboarder/skateboardista, snowboarder/snowboardista, windsurfer/windsurfista, rocker – rockerka, know-howista, speaker/spíkr, bookmaker apod.). Slovesa jsou tvořena zpravidla sufixem -ova(t) (resetovat, sejfovat, (za)logovat se, mailovat, dropovat, lobbovat apod.). V některých případech jsou z angličtiny přejímána celá akronyma (anglické iniciálové zkratky), která jsou užívána v původním znění i platnosti (VIP, CV, LCD display apod.). Dále jsou v původní podobě i znění přejímány některé anglické syntaktické frazémy (být in, být out, on-time apod.).²¹

2.7 Historie anglicismů

Ohlédneme-li se zpět v čase, zjistíme, že ačkoliv byla čeština v 19. století ovlivňována zejména němčinou, už v této době se díky průmyslové revoluci v Anglii začaly do češtiny dostávat první anglicismy. Přejímání anglicismů zprostředkovali lidé, kteří byli díky svému zaměstnání v přímém kontaktu s příslušníky anglicky mluvících zemí a dále také anglicky mluvící cizinci, kteří přicházeli na české území za účelem krátkodobého pobytu. Ve 20. století, zejména po 1. světové válce v období první republiky se tento vliv stupňoval a pokračoval až do roku 1948, kdy byl kvůli následné politické východní orientaci opět utlumen a hojně revitalizován byl až po revoluci v roce 1989.

Anglicismy se do českého jazyka dostávaly a dostávají i prostřednictvím kulturních a společenských styků, přinášejí je např. Češi vracející se ze studií v anglicky mluvících zemích. Na pronikání anglicismů do češtiny se velkou měrou podílí také vědecké a technologické publikace, informace o hospodářských, politických a kulturních poměrech a anglicky mluvících zemích a zčásti i obchodní korespondence (od dopisů přes faxy až po e-maily). Naznačené historické mezníky dokazují, že jazyk naplno odráží orientaci společenského života. Rychlost změn ve slovní zásobě je velmi různorodá, v závislosti na míře společenského rozvoje se tak střídají konstantnější a

21 Srov. Tamtéž, s. 275

klidnější období s obdobími překotných změn, které se dějí i nyní ve 20. letech 21. století. V současném vlivu západní politiky, ekonomiky, filozofie i kultury zaujímají anglicky mluvící země klíčové postavení, což je zároveň důvodem, proč některé anglicismy plní rovněž funkci evropeismů a internacionalismů (fotbal, gender studies, management, holding, software).²² Především internacionalismy, které se používají dlouhou dobu, se v jazyce ustálí natolik, že laik bez dalšího etymologického zkoumání vůbec nemusí poznat, že vznikly přijetím z angličtiny (šok, sprej, hit, tenis, esej, film, mobil, sport). U novějších výpůjček, které se češtině přizpůsobují jen pozvolna anebo vůbec, je naopak i pro nezasvěceného rodilého mluvčího na první pohled patrné, že se jedná o původně anglický výraz. Do této kategorie anglicismů lze zařadit odborné termíny (feature), slova významově neznámá pro širokou veřejnost (laser, copyright, goodwill) či slova gramaticky i foneticky vzdálená českému jazykovému systému (evergreen, know-how), případně výrazy, k nimž v češtině existují stále běžně užívaná synonyma (interview – rozhovor, cash – v hotovosti, comeback – návrat). Nové anglicismy se do českého jazyka dostávají také díky angloamerické literární, publicistické a filmové tvorbě, která je v posledních desetiletích hojně překládána a reprodukována.

Pro ilustraci si nyní ukážeme několik starších anglicismů, které v současném českém lexiku zdomácněly. Ve 20. století nebylo samozřejmé, aby většinová společnost ovládala angličtinu a její správnou výslovnost, proto byla původní psaná podoba zjednodušována a přibližována české výslovnosti anglicky psaných slov. Patří sem slova ze sportovního odvětví (fotbal, hokej, volejbal, gól), (angl. football, hockey, volleyball, goal), výrazy z dopravního prostředí (trolejbus, tramvaj), (angl. trolleybus, tramway) i další pojmenování z každodenního života (klub, víkend), (angl. club, weekend). V porovnání s tím se u nyní přejímaných anglických slov využívá anglických znalostí českých rodilých mluvčích, proto bývá většinou zachován původní pravopis i výslovnost (babyboom, image, in-line, timing, gay, comeback, layout).

22 Srov. KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, et al. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. 1. vyd. Praha: NLN, 2016, s. 107.

2.8 Jazyková výpůjčka

Chceme-li se zaměřit na jazykovou adaptaci anglicismů, musíme si nejprve definovat pojem výpůjčka neboli přejímka či slovo přejaté, což je výsledek kontaktu dvou nebo více jazyků. Při jazykovém kontaktu ovlivňuje modelový (tzn. výchozí nebo také zdrojový) jazyk replikující (tzn. přijímající nebo také cílový) jazyk, do jehož systému vstupuje přejímaný jazykový vzor, přičemž adaptace představuje průvodní jev každé výpůjčky.²³ V našem případě tedy angličtina ovlivňuje češtinu a vnáší do ní přejatý materiál (např. z angl. sweater se stává čes. svetr) nebo přejatý vzor. Pokud se během procesu přejímání kombinují oba postupy, mluvíme o tzv. hybridních výpůjčkách (např. z angl. be in se stává čes. být in). Jazykovou výpůjčku lze tedy definovat jako repliku modelového jazyka, při níž dochází k významovým posunům i adaptaci hláskového materiálu a strukturních vzorů. Jazykové výpůjčky se v kontaktní lingvistice na základě bezprostředního modelového jazyka označují jako italianismy, anglicismy, germanismy, slovakismy apod. Naproti tomu v etymologii označují pojmy arabismy, latinismy, rusismy, polonismy apod. jazyk, z něhož český kořen slova původně pochází nehledě na fakt, že byly zprostředkovány jiným jazykem.²⁴ V celé diplomové práci hovoříme o anglicismech z hlediska kontaktní lingvistiky, pouze v praktické kapitole o tzv. nepůvodních anglicismech zohledňujeme také etymologické aspekty a v souladu s nimi používáme i adekvátní terminologii. Pro tuto práci definujeme nepůvodní anglicismy jako výrazy, které sice původně etymologicky nepocházejí z anglického jazyka, nicméně právě prostřednictvím angličtiny byly přejaty do českého jazyka. Z hlediska kontaktní lingvistiky považujeme takové výrazy za ryzí anglicismy, neboť angličtina sloužila jako modelový jazyk pro přejetí do češtiny, přestože z etymologického hlediska se dané výrazy řadí k jinému jazyku.²⁵

23 Srov. NEKULA, Marek. *Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/V%C3%9DP%C5%AEJ%C4%8CKA#replikuj%C3%ADc%C3%AD%20jazyk>

24 Srov. Tamtéž.

25 Srov. Tamtéž.

2.9 Adaptace anglicismů

Při přejímání anglických výrazů do českého jazyka můžeme rozlišovat adaptaci ze čtyř hledisek. Jedná se o adaptaci formální, adaptaci slovnědruhovou, adaptaci slovotvornou a adaptaci sémantickou.

Grafická a zvuková forma výrazu se v rámci formální adaptace lexikálních anglicismů různou měrou přizpůsobuje češtině. Podle míry formální adaptace můžeme anglicismy rozdělit do čtyř skupin. Do první skupiny patří anglicismy, které mají zachovanou původní grafickou i zvukovou formu (notebook, fitness, deadline). Druhá skupina anglicismů má původní anglický pravopis, ale výslovnost českou (tablet, squash, Windows, laptop, dealer). Do třetí skupiny anglicismů se řadí výrazy s českým pravopisem, ale původní anglickou výslovností (kouč, sprej, mečbol, tým) a poslední skupinu anglicismů tvoří slova s českou zvukovou i grafickou podobou (rekord, servis, manažer, punč). I zachovaná anglická výslovnost je ovšem přizpůsobena českému jazyku. Například slovní přízvuk je vzhledem k přirozenosti češtiny vždy posunut na první slabiku. Je časté, že se v průběhu formální adaptace vyskytnou dubletní varianty (jazz/džež, handicap/hendikep, hotdog/hot dog, skate/skejť, scan/sken, by-pass/bypass, marketing/marketink, hifi/hi-fi/Hi-fi/Hi-Fi/Hifi), nicméně během určitého období se v úzu ustálí zpravidla jedna z variant. Anglické složeniny, případně prvky z citátů si většinou zachovávají původní grafickou podobu (bestseller, know-how, teamwork, fair play, happy end, dress code, hobby market, babybox). Při třídění internacionalismů usnadňuje původní grafická podoba slova z etymologického hlediska zařazení výrazu do příslušného původního jazyka. Původní grafická podoba je rovněž společensky vnímána jako projev vyššího vzdělání a všeobecného přehledu²⁶, což může být důvodem, proč se původní podoba uplatňuje také v hudební a kulturní sféře (jazz, rock, reggae, heavy metal, country, boogie-woogie).

Diana Svobodová ve své publikaci zabývající se internacionalizací českého lexika²⁷ rozlišuje právě tři typy přejímek podle míry formální adaptace. Prvním typem jsou původní, neadaptované lexémy, které jsou do češtiny nejméně začleněné a účelně

26 Srov. SVOBODOVÁ, Diana. *Internationalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2007, s. 18.

27 SVOBODOVÁ, Diana. *Internationalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2007, 141 s. ISBN 978-80-7368-308-5.

se používají jako cizí slova. U neadaptovaných lexémů zůstává původní pravopis a ve velké míře se zachovává i anglická výslovnost. Řadí se sem velké procento víceslovných pojmenování (fair play, science fiction) a dále v menší míře zastoupené jednoslovné nesklonné výrazy (barbecue, hobby). Tento typ neadaptovaných lexémů bývá označován také jako citátová slova a slovní spojení. Druhým, pravděpodobně nejvíce zastoupeným, typem přejímek dle stupně formální adaptace jsou slova přejatá, která jsou v češtině v plné míře adaptovaná. Chceme-li druhou kategorii přejímek charakterizovat podrobněji, můžeme se teď více věnovat pravopisu daných slov. Nejprve si povšimneme, že pokud seřadíme anglicismy chronologicky podle data přejetí, nejpozději přejaté výrazy si v oblasti pravopisu i výslovnosti zachovávají základní anglické rysy, ale zároveň jsou už zařazené do českého morfologického systému (např. hardware). Dále sem spadají slova, která jsou pravopisně plně adaptovaná, ale subjektivně jsou považována za cizí. K tomu se přidávají výrazy vyskytující se ve dvou, případně i více pravopisných podobách, přičemž Svobodová tvrdí, že v současnosti²⁸ převažuje tendence upřednostňovat plně adaptované formy (např. brífink namísto briefing, marketink namísto marketing, spíkr namísto speaker apod.). Do druhé kategorie přejímek patří také slova, která jsou z časového i formálního hlediska natolik zdomácnělá, že běžný jazykový uživatel vůbec nepozná, že se jedná o slovo cizího původu (např. klub). V poslední řadě do této kategorie náleží hybridní výrazy, zpravidla kompozita, která jsou výsledkem působení dvou jazyků, kdy výsledné slovo obsahuje jednu část přejatou a jednu domácí (např. rychlodabing). Třetím a zároveň posledním typem přejímek podle stupně formální adaptace jsou kalky neboli doslovné překlady, které se dále člení na kalky slovotvorné, kalky víceslovné a kalky sémantické. Slovotvorné kalky vznikají přímým překladem cizojazyčných slov (např. time-r je čas-ovač, surf-er je surf-ař nebo surf-ista apod.). K víceslovným kalkům patří frazeologismy (start process je startovat proces), slovesné vazby (book air ticket – zabukovat letenku, up to neck – mít toho až po krk apod.) a přívlastková syntagmata (soft loan – měkký úvěr, user friendly environment – uživatelsky přívětivé prostředí, sustainable development – trvale udržitelný vývoj apod.). U sémantických kalků získá domácí slovo další význam na základě cizího jazyka (myš jako komponent

28 současností se myslí rok vydání autorčiny publikace, tj. rok 2007

k PC, tráva ve smyslu marihuana apod.).²⁹ V praktické části budeme v rámci zjednodušení, přehlednosti a zejména přizpůsobení se našemu nasbíranému vzorku v rámci formální adaptace vyhledaných anglicismů rozlišovat jednoslovné a víceslovné neadaptované lexémy, adaptované výrazy jako jednu skupinu a hybridní výrazy. Ostatní výše vysvětlené pojmy a členění necháme stranou, protože se nehodí k analýze námi nasbíraného vzorku anglicismů.

Pokud mluvíme o slovních druzích, nejčastěji bývají přejímána substantiva, z nichž některá bývají na základě výslovnosti přiřazena k českým gramatickým rodům a deklinačním vzorům (set, hardware, mobil, summit). Ze substantiv bývají poměrně běžně odvozována slova příbuzná, nejčastěji verba a adjektiva (tweetnout, skypevat, dealerský, cloudový, crossový). Méně často se jedná o výpůjčky anglických adjektiv (top, fair/fér) a zcela minimálně bývají přejímána slovní spojení a slova neohebná (all right, bye, ready).

Slovotvorná adaptace anglicismů představuje velmi komplikovaný proces, protože např. anglická adjektiva bývají plně adaptována až s jejich novým jazykovým užíváním v českém jazyce (facebookový, softshellový). Totéž lze tvrdit také u adaptace sloves z angličtiny (rapovat, snowboardovat). „Do češtiny se přejímají anglická pojmenování primární (slovotvorně neutvořená) i motivovaná (slovotvorně utvořená) a k nim se tvoří příbuzná slova slovotvornými postupy a prostředky analogicky jako k pojmenováním českým (sprej-ař, leasing-ový, lobb-ova-t, mail-ova-t × mail-nou-t, web-stránka).“³⁰ Anglicismy, většinou substantiva nebo adjektiva, s nevyhraněnou slovní platností si při přejímání v češtině zachovávají funkci přívlastku, ovšem slovotvorně zůstávají neohebné (TV seriál, e-kniha/e-book, stand-up komik, roll-on deodorant, led obrazovka, LCD displej). Pro český jazykový systém je velmi atypické užívat nesklonná adjektiva (folk, inline/in-line, wellness, user-friendly, cool, free), proto některá z nich časem získávají druhou slovotvorně adaptovanou podobu (folkový, inlineový/inlinový, wellnessový). Ze stejného důvodu jsou dublety vytvořeny i u některých substantiv (blogger/blogář, facebooker/facebookář, toaster/toastovač).

29 Srov. SVOBODOVÁ, Diana. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2007, s. 28.

30 KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, et al. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. 1. vyd. Praha: NLN, 2016, s. 108.

Od zkratk a slov zkratkových se také přirozeně odvozují příbuzná slova (esemeska, emailový). Roli přídavných jmen nesou v češtině mnohá anglická spojení a složeniny, které se vzhledem k jejich pravopisným podobám vyskytují v různých variantách (call centrum/callcentrum, all-inclusive pobyt/pobyt all-inclusive, hands-free/handsfree, body painting/bodypainting/body-painting, blackout/black-out). Dalším širokým okruhem anglických výpůjček jsou zkratky a slova zkratková, které mají rozsáhlé využití zejména v odborné komunikační sféře (PR, FAQ, GPS, HIV, WAP, CD-ROM, BMI), ale mnohé z nich se díky intenzivnímu pokroku informačních a komunikačních technologií dostávají i do každodenní komunikace (DVD, DJ, VIP, PIN, PC, CD, SMS, FB).

Ze sémantického hlediska zůstávají anglicismy významově totožné většinou i v českém jazyce. Někdy se původní význam zobecní, zúží či obmění, např. drink v původním významu znamenal „silný alkoholický nápoj“³¹, kdežto v soudobém použití často mluvíme nejen o alkoholických drincích, ale i energetických drincích či nealko drincích. V oblasti informačních technologií někdy dochází také ke kalkování, kdy je z angličtiny do češtiny přejato slovo jeho doslovným překladem (myš – mouse, okno – window, chytrý telefon – smartphone, zpětná vazba – feedback).³²

2.10 Postavení anglicismů v českém lexiku

Změny v českém lexiku jsou podmíněny jednak objektivními jazykovými a mimojazykovými (tzn. zejména potřebou pojmenovat nové předměty) faktory, jednak faktory subjektivními. Při používání anglicismů se výrazně projevuje generační činitel, kdy dříve narozené generace používají ve svém vyjadřování více cizích slov než generace starší. Nutno podotknout, že se v současné době anglicismů využívá jako prostředku k atraktivizaci a ozvláštění publicistických textů. Ačkoli pro mnohá pojmenování existují synonymní dvojice, anglicismy většinou vítězí nad slovy domácími, protože jednak postupně zesiluje internacionalizační proud a jednak se jedná o trend moderního vyjadřování, kdy se uživatel jazyka cítí při používání cizojazyčných

31 *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. Copyright © 2011 [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=drink&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

32 Srov. KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, et al. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. 1. vyd. Praha: NLN, 2016, s. 108 - 109.

přejímek více světově, exoticky a učeně. Politici mají často tendenci snobsky přednášet části (věty nebo slovní spojení) svých projevů nejprve v angličtině a posléze to, co vyslovili přeložit zpět do mateřského jazyka pro ty, kdo by případně nerozuměli. V souvislosti s nedostatečnou jazykovou vybaveností některých politiků se nabízí otázka, proč někteří političtí představitelé okatě ukazují svá slabá místa. Nesprávné užívání jazykových prvků obecně vede pouze k degradaci a rozvolňování jazykového úzu. S takovým, podle našeho názoru, vágním užíváním anglicismů souvisí i otázka jejich postavení v české slovní zásobě z pohledu spisovnosti, což je vzhledem ke stále probíhajícímu procesu přejímání a adaptace anglicismů velmi diskutabilní. V současné době přechází hodně slangových výrazů do oblasti terminologické a odtud se posléze zejména prostřednictvím publicistických textů dostávají do oblasti běžného užívání ve veřejné sféře. Zároveň tyto nové anglické přejímky ještě nejsou kodifikovány, a proto jejich spisovnost nebo nespisovnost určuje zpravidla úzus a frekvence používání přejatých anglicismů. Z výše uvedených důvodů se proto v praktické části stylistickým hodnocením slov přejatých z angličtiny v našem nasbíraném vzorku nebudeme zabývat.

2.11 Slovtvorba

V této kapitole si vzhledem k potřebám analýzy anglicismů v praktické části připomeneme základy slovtvorby. „Slovtvorba se zabývá formou a významem jednoslovných pojmenování vzniklých na základě pojmenování už existujících, popř. procesem jejich vzniku.“³³ Výsledný výraz je tvořen základem již existujícího slova, v našem případě slova přejatého z angličtiny a dalšími složkami, tedy morfémy nebo jiným autosémantickým slovním základem. Pokud se výraz skládá ze slovního základu a přidaných morfémů, mluvíme o derivaci neboli odvozování. Jestliže slovo vznikne kombinací dvou autosémantických slovních základů, jedná se o kompozici neboli skládání. Při obou jmenovaných slovtvorných postupech může docházet k hláskové alternaci, tedy obměně hlásek ve slovních základech.³⁴ U anglických přejímek není hlásková alternace častá, proto není třeba dále ji rozvádět. Pozornost je naopak třeba věnovat slovnímu druhu motivujícího slova, tedy slova, na jehož slovním

33 KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, et al. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 109.

34 Srov. Tamtéž.

základě vzniká nové slovo, a slovnímu druhu nově vzniklého slova. Pro snazší klasifikaci je dobré vzniklá slova rozdělit podle slovnědruhové příslušnosti a dále rozlišovat slova motivující, tzn., zda bylo vzniklé substantivum vytvořeno ze substantiva, adjektiva, verba, adverbia apod. Dále je vhodné tato slova rozdělit podle slovotvorného postupu (slova vzniklá derivací nebo slova vzniklá kompozicí).³⁵

2.11.1 Onomaziologické kategorie

Podle onomaziologické teorie slovotvorby, kde onomaziologie³⁶ je teorie pojmenování, rozlišujeme pět onomaziologických kategorií, které třídí vzniklá slova na základě vztahu báze a příznaku, kde báze představuje určenou kategorii (slovní druh výsledku) a příznak vyjadřuje výslednou, tedy určující kategorii. Na základě tohoto způsobu odlišení slov mluvíme o mutaci, transpozici, modifikaci, reprodukci a integraci.³⁷ Nyní si podrobněji vysvětlíme pro naše účely tři nejdůležitější kategorie.

2.11.1.1 Mutace

Pro tvorbu autosémantických slov je v českém jazyce nejdůležitější a formálně nejzastupovanější mutace. Jako příklad uvedeme české slovo chytrák, kde bázi představuje člověk a příznak je výraz chytrý, tedy člověk + chytrý = chytr-ák.³⁸ V rámci mutace substantiv jsou k dispozici tyto slovotvorné třídy: činitelská, konatelská, obyvatelská, příslušenská, prostředky, výsledky děje, nositelé vlastnosti a místa.³⁹ V případě adjektiv sem patří třídy: přivlastňovací, přináležitost, podobnost, místo-čas, látka-původ, znak, schopnost, účel, výsledek.⁴⁰

35 Srov. Tamtéž, s. 111.

36 Srov. HLADKÁ, Zdeňka. *Onomaziologie*. In: KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek; PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. 2017. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ONOMAZIOLOGIE>

37 Srov. ČERMÁK, František. *Morfematika a slovotvorba češtiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s.39.

38 Srov. Tamtéž, s. 39

39 Srov. Tamtéž, s. 59.

40 Srov. Tamtéž, s. 92.

2.11.1.2 Transpozice

Transpozice je pojmenovávací kategorie, při které se v rámci slovtvorby mění jeden slovní druh na jiný. Jedná se o druhou nejčastěji používanou kategorii v rámci českého lexika a mluvíme-li o transpozici substantiv, patří sem slovtvorné třídy názvů dějů, vlastností a stavů. V případě přídavných jmen sem řadíme třídu proces-stav, např. slovo rychl-ý se změnilo na rychl-ost.⁴¹

2.11.1.3 Modifikace

Modifikace přidává k již existujícímu pojmenování příznak, který doplňuje slovní druh a význam původního slova z hlediska kvantity či kvality. V rámci modifikace substantiv sem řadíme názvy jmen zdrobnělých, zveličelých, mláďat, hromadných a pomnožných a přechýlených, např. učitel se modifikuje na učitel-ku. Modifikace adjektiv zahrnuje slovesnou třídu míru a zdrobnělin společně s komparativy.⁴²

2.11.2 Odvozování/derivace

V případě odvozování mohou být slova tvořena pomocí sufixace, tedy přidáním přípony (sufixu) za slovní základ (např. developer-ství). Pokud je jeden sufix nahrazen jiným sufixem s jinou významovou funkcí, hovoříme o resufixaci (např. fan-oušek => fan-da). Dále může výraz vzniknout prefixací neboli přidáním předpony před slovní základ (např. nad-standard). Pro komplexnost uvedeme i odvozování postfixací (např. jakého-si), kde si je postfix a konečně odvozování prefixačně-sufixační, kdy je ke slovnímu základu přidán prefix i sufix současně (např. při-blb-lý). V případě tvoření sloves se ke slovesu v češtině může přidávat formant se (např. stresovat se).⁴³

41 Tamtéž.

42 Srov. Tamtéž, s. 40.

43 Srov. Tamtéž.

2.11.3 Skládání/kompozice

Při tvoření slov skládáním se dva autosémantické výrazy spojí v jeden. V češtině jsou většinou tato dvě slova spojena pomocí konektu (např. život-o-pis), který může být i nulový, což je pro anglické přejímky typické (např. fan-klub).⁴⁴

2.11.4 Zkratky a slova zkratková

Zkratky a slova zkratková vznikají zkracováním neboli abreviací slova či víceslovného pojmenování. Rozlišujeme tzv. zkratky čistě grafické, zkratky iniciálové a slova zkratková. Zkratky čistě grafické se vyobrazují jako výpis prvního písmene slova či slovního spojení nebo jako výpis počátečních skupin písmen, případně slabik. Zkratka čistě grafická zpravidla končí souhláskou a píše se za ní tečka, po níž následuje buď mezera, nebo jiné interpunkční znaménko vyjma tečky, protože dvě po sobě jdoucí tečky se nepišou.⁴⁵ Jako příklad uvedeme mezinárodně používané zkrácené slovo versus (Brazil vs. Germany, Brazílie vs. Německo). Zkratky iniciálové vznikají z důvodu jazykové úspory složitého několikaslovného pojmenování a tvoří se z prvních hlásek daného víceslovného pojmenování. Po procesu abreviace takové víceslovné pojmenování ztrácí charakter slova a stává se grafickým symbolem blízkým značce. Zkratky iniciálové píšeme z důvodu lepšího odlišení od jiných slov velkými tiskacími písmeny, tedy iniciálami, bez teček a čteme je pomocí hláskování s přízvukem na poslední slabice. Zkratky cizího původu se v současné době čtou většinou podle hláskovacích zvyklostí původního jazyka (např. BBC). U některých složitějších zkratk je možno za účelem lepší přehlednosti vkládat mezi shluky jednotlivých iniciál mezery (ÚJČ AV ČR – Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky), případně spojovník (SARS-CoV-2 - Severe acute respiratory syndrome-related coronavirus). Co se týče gramatického rodu, iniciálové zkratky mohou mít shodu se substantivem na základě důležitosti nebo smyslu sdělení.⁴⁶ Ze zkratk iniciálových může obzvláště v hovorovém jazyce vzniknout zkratkové slovo (např. iniciálová zkratka SMS se v hovorovém jazyce díky sufixu -ka rozšiřuje o použití slova zkratkového esemeska).

44 Srov. Tamtéž, s. 110.

45 Srov. *Internetová jazyková příručka. Zkratky čistě grafické*. [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?ref=784&id=780>

46 Srov. KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, et al. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 8.

Pokud se iniciálové zkratky v cílovém jazyce dají číst jinak než po hláskách, mohou taktéž vznikat slova zkratková (např. NATO, UNESCO). Zkratková slova se na rozdíl od zkratek chovají z hlediska zvukového i tvaroslovného jako samostatná slova. Často se tvoří z počátečních slabik daného slovního spojení a stávají se slovy s vlastními gramatickými rody, fonetickými přízvuky i lexikálními významy. Z fonetického hlediska se zkratková slova realizují zpravidla podle jejich původní grafické podoby nezávisle na nezkrácené formě, a protože jsou přímým pojmenováním, běžná veřejnost v případě adaptace zkratkového slova ztrácí povědomí o původu vzniku takových slov (např. laser - light amplification by stimulated emission of radiation).⁴⁷ Ke slovům zkratkovým se řadí zejména názvy různých podniků, institucí nebo výrobků, graficky začínají zpravidla malým počátečním písmenem bez ohledu na fakt, zda vznikla na základě obecného nebo vlastního jména. Velká písmena se píše pouze u vlastních názvů (např. Čedok). V souvislém mluvním projevu se slova zkratková skloňují podle jejich zakončení a na stejném principu je potom dané slovo přiřazováno k rodu. Vzhledem k úzu se u iniciálových zkratek zakončených na souhlásku toleruje připojování samohlásek podle pádu (např. podle statistiky SÚKLu), oproti tomu je použití stejného principu u iniciálových zkratek zakončených na samohlásku považováno za chybné (např. nelze použít spojení vstoupit do *NATa), protože názvy v podobě iniciálových zkratek zůstávají nesklonná. Pokud bychom chtěli název skloňovat, je nutné vytvořit zkratkové slovo. Při určování rodu iniciálových zkratkových slov se potýkáme s kolísáním, protože se rod často řídí podle zakončení slova (např. „NATO souhlasilo s rozmístěním raket“⁴⁸). Gramatický rod iniciálových zkratkových slov je jasně daný pouze v případech, kdy je zakončení slova shodné s rodem základového podstatného jména v původním nezkráceném a neupraveném tvaru (např. SÚKL – Státní ústav pro kontrolu léčiv – doporučil stažení léku).⁴⁹ Více názorných příkladů uvádíme v příslušné kapitole praktické části, kde se zabýváme iniciálovými zkratkami a zkratkovými slovy nasbíranými v záznamech analyzovaných politických jednání.

47 Srov. *Internetová jazyková příručka. Zkratková slova*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=784>

48 Tamtéž.

49 Srov. Tamtéž.

3 Praktická část

V praktické části diplomové práce představíme průběh a výsledky uskutečněného výzkumného šetření, jehož cílem bylo vyhledat, zaznamenat a na základě zvolených kritérií analyzovat anglicismy vyskytující se v mluvě politiků.

3.1 Metodologický popis výzkumné sondy

Dříve než se začneme zabývat výsledky výzkumného šetření, popíšeme si proces výběru, následného zpracovávání a konečně analýzy vybraných anglicismů.

3.1.1 Metoda sběru a zaznamenávání anglicismů

Prvním a také časově nejnáročnějším krokem bylo manuální pročtení stenoáznamů jednání Poslanecké sněmovny a Senátu ČR, z nichž jsme především na základě *Fonologické databáze českých anglicismů* od doktora Aleše Bičana⁵⁰ do tabulkového procesoru zaznamenávali nalezené anglicismy. Ke každému nalezenému výrazu jsme připisovali rok konání uskutečněné politické schůze a také četnost výskytu. Během vyhledávání jsme si do zvláštního textového dokumentu ukládali příklady použití vybraných anglicismů v konkrétním kontextu politického projevu, abychom následně některé příklady mohli v naší diplomové práci odcitovat. Pokud uvádíme citace ze stenoáznamů, jsou tyto vždy uvedeny v uvozovkách a vyhledané anglicismy i další vyhledaná cizí slova jsou v citacích z důvodu snadného rozlišení vždy napsány kurzívou. Kurzívou jsou zdůrazněny veškeré nasbírané anglicismy v každé uvedené citaci, i ty, které v daném příkladu nekomentujeme. Celkem jsme analyzovali 198 stenoáznamů, z čehož 148 zkoumaných textů tvoří záznamy z jednání Poslanecké sněmovny a zbylých 50 textů pochází ze zasedání Senátu. Senátní projevy mají v našem výzkumném šetření menší zastoupení z důvodu dostatečného jazykového materiálu získaného ze stenoprotokolů Poslanecké sněmovny, které byly pročitány v pořadí jako první. Po zevrubné analýze 50 textů z jednání Senátu bylo zjištěno, že se sbírané anglicismy ve srovnání se záznamy Poslanecké sněmovny často opakují, proto jsme v tomto okamžiku sběr dat ukončili a rozhodli se dále zkoumat nasbírané výrazy

50 BIČAN, Aleš; DUBĚDA, Tomáš, et al. *Fonologie českých anglicismů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2020, 196 s. ISBN 978-80-7422-723-3.

společně. Původní záměr rozlišovat vzorky slov zvláště ze Senátu a z Poslanecké sněmovny jsme tedy zamítli. Prostudovali jsme texty od roku 1999 do roku 2021, přičemž každému zkoumanému roku přísluší 9 stenozáznamů.

Při hledání anglicismů, jak jsme již naznačili, nám velmi pomohla publikace *Fonologie českých anglicismů*, která obsahuje 4612 anglicismů a která je tvořena excerpcí z *Nového akademického slovníku cizích slov*, *Slovníku spisovného jazyka českého*, *Nových slov v češtině I, II.*, *Slovníku neologizmů*, *Co ve slovnících nenajdete* a z vlastního autorského hesláře anglicismů používaných v poslední době. Tuto publikaci nám na naši žádost o pomoc poslal osobně její spoluautor PhDr. Aleš Bičan, Ph.D., v elektronické verzi. Výsledný abecední glosář vyhledaných anglicismů tak obsahuje slova zmíněné databáze a další námi objevené neadaptované výrazy, které jsme při čtení objevili (viz příloha 7.1.).

3.1.2 Zpracovávání vyhledaných anglicismů

Při pročitání prvních tří stenozáznamů jsme pro zajímavost vypisovali také velmi často užívaná slova z jiných jazyků než z angličtiny, abychom byli schopni obecně charakterizovat politickou mluvu. Dodejme, že skladba a četnost použití přejatých slov z jiných cizích jazyků (tzn. vyjma angličtiny) se v ostatních studovaných textech výrazně neliší, proto jsme se dále věnovali pouze anglickým přejímkám a identifikované anglicismy jsme seřadili podle abecedy a podrobili analýze podle vybraných kritérií. V první řadě jsme získané výrazy roztřídili do tabulky na základě příslušnosti ke slovním druhům, abychom zjistili, v rámci kterých slovních druhů se anglicismy využívají nejčastěji. Poté jsme se začali zabývat četností výskytu nalezených anglicismů. Jednotlivé výrazy zaznamenané do tabulky jsme seskupili podle roku a četnosti výskytu a následně jsme na základě těchto dat vytvořili ke každému zkoumanému roku sloupcový graf, který ukazuje nejčastěji užívané anglicismy v daném roce. Graf znázorňuje pouze slova, která byla v daném roce nalezena minimálně dvakrát, tudíž počty uváděných anglicismů v každém roce nejsou stejné, tzn. každý graf zobrazuje jiný počet výrazů. Graf roku 2021 zobrazuje pouze anglicismy, které byly nalezeny minimálně třikrát, protože v posledním zkoumaném roce byl počet výskytů v porovnání s předcházejícími daty enormní. Výsledkem tohoto výzkumného šetření je

22 grafů znázorňujících nejfrekventovaněji užívané anglicismy od roku 1999 do roku 2021 (viz příloha 7.2.). Absolutní četnost deseti nejpoužívanějších anglicismů jsme zobrazili pomocí výsečového grafu (viz příloha 7.3.).

Vzhledem k velkému množství zkratků či zkratkových slov jsme se rozhodli vypsát v následující kapitole nejznámější z nich a objasnit jejich význam. V další kapitole uvádíme několik tzv. nepůvodních anglicismů a určujeme, jakým způsobem se tato vybraná slova dostala do angličtiny a posléze do češtiny. V neposlední řadě anglicismy klasifikujeme podle stupně přejetí do českého jazyka. Rozlišujeme zde zcela adaptované neboli počestěné výrazy, hybridní konstrukce obsahující část anglickou a část českou, případně jinojazyčnou a neadaptované výrazy, přičemž zároveň vyhodnocujeme, který z uvedených tří typů v mluvě politiků převažuje a uvádíme příklady použití neadaptovaných slovních spojení. Nakonec se věnujeme frekventovaným anglicismům, které byly přejaty z angličtiny a z nichž byla následně v domácím českém jazykovém prostředí odvozena další slova. Jednotlivé kapitoly jsou pro názornější ilustraci charakterizovaných jevů dokládány konkrétními příklady převzatými přímo z analyzovaných stenozáznamů.

3.2 Výsledky analýzy vyhledaných anglicismů

V této části diplomové práce shrneme výsledky výzkumného šetření. Kromě úvodního popisu užívání cizích slov v mluvě politiků zde analyzujeme vyhledané anglicismy na základě slovnědruhové příslušnosti, četnosti výskytu a stupně formální adaptace. Dále anglicismy klasifikujeme z hlediska slovtvorného a částečně poukážeme i na některé etymologické aspekty.

3.2.1 Využívání cizích slov v politickém projevu

Na základě analyzovaných vzorků stenoprotokolů můžeme konstatovat, že anglicismy jsou sice v dnešní době nedílnou součástí vyjadřování politiků, nicméně poměrově nejvíce cizích slov ze sněmovních a senátních protokolů pochází z latiny, následuje angličtina, řečtina (*organizační, pandemie, program, logicky, katastrofální, krize, strategie, skeptický, oktan, kategorie, sféra, dialog, parafrázuji, kybernetický,*

problém, kyanid, energie, terapie, idea, strategický, parametr, pragmatický, teoreticky, diaspora), francouzština (*premiér, ministr, resort, fond, apel, Garanční, karanténa, suverénní, diplomatický, platforma, diplomacie, reforma, aktér, kuloár, brilantně, fond, debata, renomé, ambasáda, brilantní*) a poté němčina (*blokáda, kafilerie, šance, post*) a italština (*karta, koridor, alarm*). Poznatky o latinských výrazech v českých politických projevech si bezesporu zaslouží alespoň letnou analýzu vzorku nasbíraných latinismů, protože právě latina představuje nejen pro češtinu, ale i pro jiné jazyky tzv. kulturní adstrát, který obsahuje penzum mezinárodní soustavy slov.⁵¹ Historicky vzato pronikaly z latiny do češtiny do konce 19. století ve velké míře knižní, církevní a kulturní výrazy.⁵² V našem nasbíraném vzorku jsou nejvíce zastoupenou skupinou latinských výrazů substantiva (*prezence, unie, kandidát, komora, institut, materiál, prosperita, pesticid, komise, dokument, studie, kvalita, legislativa, forma, varianta, migrace, ambicióznost, ratifikace, konference, fluorid, populace, status, reakce, agenda, delegace, aktivita, sankce, procedura, demonstrace, koordinace, distribuce, vakcína, transformace, subvence, fakt, laboratoř, federace, autorita, maximum, iniciativy, signál, efekt, sektor, kalamita, princip, instalace, suma, iniciativa, priorita, stabilita, plénum, aspekt, perspektiva, indikátor, mechanismus, fronta, trajektorie, normy, cyklus, respekt, imunita, terorismus, kvóty, argument, fauna, spektrum, aukce, komunikace, notifikace, licence, akce, generace, konsensus, demolice, seminář, rekonstrukce, lapsus, indicie, nominace, interpretace, funkcionář, mandát, emeritní, priorita, akumulace, primátor, asistent*), následují adjektiva (*oficiální, individuální, sociální, primární, formální, definovaný, aktuální, perzistentní, opoziční, digitální, definitivní, komplexní, sankční, deformační, konsekvantní, datová, unikátní, regionální, komerční, neakceptovatelné, evidentní, integrální, finální, potenciální, plenární, promptní, procedurální, propagační, fundovaný, frekvenční, personální, archivní, perfektní, reálný*), poté verba (*aplikovat, reflektovat, kumulovat se, indikovat, registrovat, korespondovat, reagovat, eliminovat, deklarovat, kompenzovat*) a adverbia (*recentně, mediálně, fundamentálně*). Lze konstatovat, že typický politický slovník z hlediska významu je tvořen latinou (*unie, kandidát, komora, komise, kvalita, legislativa, konference, agenda, delegace, demonstrace, plénum, mandát, primátor*) a francouzštinou (*premiér, ministr, resort,*

51 Srov. SVOBODOVÁ, Diana. *Internacionalizace současné české slovní zásoby*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2007, s. 11.

52 Tamtéž, s. 15.

fond, suverénní, diplomatický, reforma, ambasáda). Přestože je latina považována za mrtvý jazyk, je evidentní, že její význam zůstane díky vlivu na ostatní jazyky včetně angličtiny zachovaný i v budoucnu. Latina se navíc dodnes zcela běžně používá v biologických a medicínských odvětvích, kde je využíváno neměnnosti mrtvého jazyka v rámci nomenklatury. Uvedený vzorek slov charakterizuje obecné využití cizích slov v politických projevech a dokazuje postupný vývoj a vzájemné ovlivňování a obohacování slovní zásoby jednotlivých jazyků. V dalších částech práce budeme v konkrétních analýzách pracovat už jen ryze s anglicismy.

3.2.2 Slovnědruhovú příslušnost anglicismů

Po roztrídění sesbíraných anglicismů podle slovních druhů jsme zjistili, že ze všech adaptovaných anglicismů je největší část přejímaných slov tvořena substantivy, následují adjektiva, poté verba a nejméně zastoupená jsou v našem glosáři adverbia. Kompletní tabulka je k nahlédnutí na konci práce jako příloha 7.4. Zde uvádíme pouze souhrn vybraných anglicismů. Na konci každého sloupce vidíme, jaké procentuální zastoupení má každý slovní druh v rámci všech nalezených slov.

SUBSTANTIVA	ADJEKTIVA	VERBA	ADVERBIA
aquapark	abstraktní	bojkotovat	exportně
backloading	behaviorální	boxovat	férově
barel	billboardový	dublovat	genderově
billboard	byznysový	exportovat	gentlemansky
blackout	campingový	fandit	komfortně
blog	computerový	faulovat	manažersky
boom	developerský	finišovat	nadstandardně
brexit	džentlmenský	hacknout	nestandardně
brownfield	emailový	hendikepovat	neférově
capping	environmentální	importovat	neprofesionálně
covid	excelový	kliknout	nestandardně
deadline	exportní	lobbovat	
doping	exportovaný	mailovat	
e-learning	facebookový	mixnout	
evergreen	filmový	namixovat	
fanda	fixovaný	nedraftovat	
flashka	leasingový	nefaulovat	
lídr	managementový	nekliknout	
mix	nefér	nesportovat	
63 %	23 %	9 %	5 %

U substantiv si můžeme povšimnout faktu, že mnoho přejatých jmen si zachovává původní anglickou podobu, přičemž se ale adaptují a skloňují se podle českých deklinačních vzorů a používají se v jednotném i množném čísle, což můžeme vidět v citacích stenoáznamů:

„To znamená především *brownfieldy* a méně hodnotné půdy.“

„Já použiji výrazu hřímá a bije na poplach po sérii *blackoutů*, kdy značná část Evropy byla bez elektrického proudu.“⁵³

Některá substantiva v rámci adaptace přejímají české koncovky a přípony (*flashka*). Uvědomme si, že výraz flash (v angličtině záblesk⁵⁴) se v anglicky mluvících zemích vůbec samostatně nepoužívá. V tomto případě byla přejata pouze část

53 Srov. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

54 *Lingea*. [online]. [cit. 2022-05-16]. Dostupné z: <https://dict.com/anglicko-cesky/flash>

původního spojení flash drive a v češtině se začalo slovo *flashka* používat pro označení kapesního úložiště dat. Další substantiva během procesu dokonce získávají navíc i českou grafickou podobu (*fěrovka*).

Většina adjektiv je odvozena od již přejatých substantiv, a to nejčastěji příponou -ový. Přídavná jména se zakončením -ální, případně -ární si zpravidla zachovávají částečnou shodu s původním jazykem, z něhož byla přejata v podobě odborného termínu.⁵⁵ Další adjektiva využívají při adaptaci hojné české přípony -ní, méně často přípony -ský. Velmi často vznikají přídavná jména jako odvozeniny názvů souvisejících s rozvojem IT (*computerový, emailový, excelový, facebookový, hardwarový*), přičemž se jedná zpravidla o odvozeniny obchodních názvů produktů. Výjimečně zůstávají nesklonná:

„Z tohoto pohledu jsem vždy vnímal jaksí normu jako *nefěr* z hlediska dvou investorů.“⁵⁶

Vedle adjektiv jsou ze substantiv odvozována také adverbia, která končí nejčastěji na -ně, -ově a -sky a stejně jako verba běžně fungují s rozličnými českými předponami.

Vzhledem k nutnosti pravidelného časování bez tvarových odchylek bývá většina přejímaných sloves zařazována ke slovesnému vzoru „kupovat“, méně často pak ke vzoru „tisknout“⁵⁷. Slovesa bývají většinou nedokonavá, ale pomocí předpon na-, od-, za- apod. lze vytvořit vid dokonavý (*zaboxovat, nalobbovat, odfaulovat*). Dokonavá slovesa se jsou tvořena rovněž sufixem -out (*hacknout, kliknout, mixnout*). Přejatá slovesa se chovají takřka stejně jako domácí slovesa, používají se v činném i trpném rodě a na základě významu přijímají rozličné české předpony včetně záporky ne-:

„Možná, že ta většina také byla zlobbována těmi, kdo mají zájem, aby tam ty výkladní *billboardové* cedule byly.“⁵⁸

55 Srov. *Internetová jazyková příručka. Přídavná jména zakončena na -ální, -ární*. [online]. [cit. 2022-05-10]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=752>

56 Srov. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/index.htm>

57 *Jazykovědné sdružení ČR*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: http://jazykovednesdruzeni.cz/jaz_akt.htm

58 Srov. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/index.htm>

3.2.3 Četnost výskytu anglicismů

Ve všech 198 pročtených stenoáznamech jsme našli celkem 8237 slov a slovních spojení vycházejících z anglického jazyka. Uvedený součet zahrnuje i ta slova, která se v textech pravidelně opakovala. U ohebných adaptovaných slov jsme přirozeně všechny tvary slova uváděli v jeho základním tvaru. Ve všech 8237 slovech a slovních spojení jsou obsaženy rovněž názvy a pojmenování anglických značek, společností, institucí a organizací v oblastech účetnictví, financí, marketingu, obchodu, služeb, zdravotnictví či personalistiky jako například *CE Wood, Coca Cola, Excel, Spotify, Windows, General Dynamic, Honeywell, International Institut for Management Development, Microsoft Teams, MPI Group, Open card* apod. Tyto názvy jsme sbírali spíše z důvodu zajímavosti a rozmanitosti rozličných anglických pojmenování, nicméně v další analýze už s těmito pojmenováními nepracujeme, protože podle definice se o anglicismy nejedná. V celkovém počtu nasbíraných anglicismů jsou však tato slova započítána, proto je výsledné číslo tak vysoké. Počet unikátně nasbíraných anglicismů, tzn. počet bez opakovaných slov, je oproti tomu násobně nižší. Výsledný abecední glosář obsahuje 638 slov a slovních spojení, přičemž jsou zde zahrnuty veškeré nalezené tvary a formy jednotlivých výrazů.

Níže uvedený přehledová tabulka prezentuje absolutní četnost výskytu anglicismů v jednáních Parlamentu ČR. Graf byl vytvořen na základě tabulky s veškerými nalezenými slovy seřazenými sestupně podle četnosti. Kruhový diagram v příloze 7.3. zobrazuje poměrné zastoupení deseti nejčastěji používaných anglicismů a přiložená tabulka udává absolutní četnost výskytu výrazu ve všech 198 prostudovaných textech.

	počet
klub	1409
standardní	366
trend	254
standard	213
NATO	158
byznys	156
summit	144
sport	138
tým	127
test	103
Součet	3068

Můžeme si všimnout, že deset nejfrekventovanějších anglicismů v politických projevech tvoří celkem 3068 z nalezených a zapsaných slov, což je asi 37 % ze všech nasbíraných a zaznamenaných výrazů. Necelou polovinu z deseti nejpoužívanějších anglicismů zaujímá slovo *klub*, které je přirozeně v každém jednání několikrát skloňováno ve spojení s přídavným jménem poslanecký, neboť poslanecký *klub* je základní útvar pro sdružování poslanců podle politické příslušnosti či zájmu.⁵⁹ Slovo *klub* se navíc přirozeně vyskytuje ve formálních procedurách definovaných Jednácím řádem Poslanecké sněmovny a Jednácím řádem Senátu. Pro názornost uvádíme příklady použití slova *klub* v politických jednáních:

„Pozvánka byla rozdána prostřednictvím poslaneckých *klubů* dne 27. října 2011.“

„Nyní se hlásí o slovo předseda poslaneckého *klubu* KSČM Pavel Kováčik.“⁶⁰

59 Srov. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=193>

60 Srov. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky*. [online]. [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/>

Na 2. a 4. místě se nejvíce používá slovo *standard* a od něho odvozené adjektivum *standardní*. Slovník cizích slov definuje *standard* jako „měřítko, normu, kritérium, obecně uznávaný vzor“⁶¹ a na politické scéně se obecně předpokládá, že se bude jednat na základě daného kritéria nebo normy, proto ani časté užívání slova *standard* není překvapivé:

„Nedílnou součástí úmluvy jsou dvě přílohy. Ta první obsahuje seznam zakázaných látek a metod dopingu a druhá *standards* pro udělování terapeutických výjimek.“⁶²

Třetí nejpoužívanější výraz *trend* definuje slovník spisovného jazyka českého jako „základní směr vývoje sledovaného jevu“⁶³, což je vzhledem k častým politickým popisům a polemikám o příznivých nebo nepříznivých vývojích v obchodu, průmyslu, ve vědě atd. také poměrně očekávaný výsledek:

„Pokud budeme v tom *trendu* pokračovat, znamená to *on-line* hotovostní operace.“⁶⁴

Výraz *trend* se také často používá ve statistikách a výzkumech veřejného mínění.

Dalším, a sice 5. nejpoužívanějším výrazem, je anglická zkratka *NATO*, která je sice anglickým názvem euroatlantického vojenského paktu, ale vzhledem k velmi častému výskytu v poslaneckých a senátních jednáních jsme se rozhodli tuto zkratku v našem seznamu anglicismů ponechat. Více informací je uvedeno v následující kapitole a v teoretické kapitole věnované zkratkám.

Jako synonymní varianta podnikání se ve stenozáznamech často objevovalo slovo *byznys*:

61 *Slovník cizích slov* [online]. [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/standard>

62 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/>

63 *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. [cit. 2022-05-18]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=trend&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

64 *Senát parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/finddoc?org=Sen%e1t&typdok=steno&fo=10>

„Měl by to být prostě vysoce odborný a politický *servis*. Prostě je to člověk, který má sloužit demokraticky zvolené vládě tak, aby prosazoval její zahraniční politiku v zahraničí. Tečka. Jestli se mihl někdy v politice nebo se mihl někde v *byznysu*, to je vedlejší. Pro mě je důležité, aby k tomu měl ten *background*, který tady patrně je diskutován.“⁶⁵

Politické a publicistické slovo *summit* ve smyslu schůze, jednání nebo konference vrcholných státníků⁶⁶ je podle výskytu ve stenoprotokolech běžně používáno už po roce 2000:

„Takto se například podílel na organizaci *summitu* Evropské unie s prezidentem Obamou.“⁶⁷

Poslední tři příčky nejčastěji používaných anglicismů obsadila slova *sport*, *tým* a *test*, což zapříčinila projednávaná témata.

Grafy nejfrekventovanějších anglicismů v závislosti na každém zkoumaném roce (1999–2021) jsou k dispozici na konci diplomové práce v příloze 7. 2.

3.2.4 Zkratky a slova zkratková

Mluva politiků obsahuje velké množství zkratk a zkratkových slov, proto jsme se rozhodli věnovat jim kapitolu naší diplomové práce. Mnoho anglických zkratk se zde objevuje zejména vlivem celosvětové globalizace. Nejen v prostředí Evropské unie dominuje angličtina jako preferovaný zprostředkovací jazyk, proto jsou cizojazyčné zkratky často frekventované i v jednáních Senátu a Poslanecké sněmovny ČR. Značné množství anglických iniciálových zkratk tvoří názvy různých organizací, společností či institucí jako např. *OECD* nebo *NATO*, které ovšem nelze považovat za anglicismy v pravém slova smyslu, neboť se jedná o pojmenování a ta se z podstaty nepřejímají, nicméně mi jim věnujeme pozornost, protože se vzhledem k frekventovanému používání dostaly do povědomí široké veřejnosti. Některé iniciálové cizojazyčné

65 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

66 *Internetová jazyková příručka* [online]. [cit. 2022-05-15]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=summit>

67 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

zkratky se v českém jazyce z důvodu častého používání ustálily, ale mají svůj neméně používaný český překlad. Pojďme si objasnit nejfrekventovanější z nich:

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj).

NATO (North Atlantic Treaty Organization, Severoatlantická aliance).

WHO (World Health Organization, Světová zdravotnická organizace).

Běžná populace zná význam iniciálových zkratk tohoto typu, ale neví doslovně, co se za jednotlivými iniciálami skrývá v angličtině, protože to pro jejich užívání v praktickém každodenním životě není podstatné. Doslovný rozbor zkratky by česká populace pravděpodobně zvládala, pokud by se používaly také jejich české ekvivalenty. Např. zkratka *WHO* by měla podle předlohy Světové zdravotnické organizace zkratku SZO, z *OECD* by se podle vzoru Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj stala OHSR apod. Stačilo uvést jen příklad, abychom posoudili, že používání anglických i českých iniciálových zkratk na základě daného jazykového překladu by vedlo pouze k většímu chaosu při komunikaci a také k určité ztrátě globálního charakteru zmiňovaných zkratk, což by mohlo postupem času přispívat rovněž k možnosti mediálního šíření dezinformací. Užívání anglických zkratk ve většině světových jazyků napomáhá k jednoznačnému a celosvětově srozumitelnému pojmenování důležitých nadnárodních entit jako jsou mezinárodní organizace a jiné významné společnosti. To je důvod, proč mainstreamová veřejnost na dané anglické zkratky reaguje většinou s porozuměním a proč tedy v mluvě politiků hrají nezastupitelnou roli, přestože málokdo je dokáže doslovně přeložit.

V našem výzkumném šetření jsme dále zaznamenali četný výskyt iniciálových zkratk, které v českém lexiku zdomácněly, přestože se vůbec nepoužívá jejich doslovný překlad (pro názornost však u každé zkratky uvádíme i český překlad). Jedná se o následující zkratky:

AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome, syndrom získaného selhání imunity), vyskytuje se i v podobě zkratkového slova *aids*, skloňovaného podle mužského neživotného vzoru hrad s výjimkou 5. pádu jednotného čísla, kde alternuje vzor muž.⁶⁸

68 Srov. *Internetová jazyková příručka* [online]. [cit. 2022-05-16]. Dostupné z:

GDPR (General Data Protection Regulation, obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

IT (Information technology, informační technologie), v tomto případě se náhodně shodují iniciály anglické zkratky s českým překladem, což českým rodilým mluvčím usnadňuje porozumění.

OK (all correct, vše v pořádku), existuje více teorií o vzniku této zkratky, jedna z nich připisuje její původ už do 1. poloviny 19. století, kdy jeden z editorů anglického deníku Boston Morning Post zveřejnil za účelem pobavení čtenářů místo *AC* (all correct) jazykovou zkomoleninu „O-R-I-K-O-R-R-E-C-T“ a od té doby se zkratky začala používat.⁶⁹ Zkratka se používá v různých souvislostech a mimo jiné dala také název české softwarové společnosti *OKsystem*, která na konci 20. a na začátku 21. století rozvíjela a pojmenovávala informační systémy pro hledání pracovních příležitostí (*OKpráce*), vyplácení sociálních dávek (*OKdávky*), pomoc v hmotné nouzi (*OKnouze*), spravování sociálních služeb (*OKslužby*) atd. V tomto spojení byla zkratka často používána českými poslanci při prozkoumávaných jednáních, jak ukazuje např. záznam z roku 2012:

„Zmíněné systémy *OKpráce*, *OKdávky*, *OKnouze*, *OKslužby* a *OKcentrum* mají evidováno cca 30 tisíc uživatelů.“⁷⁰

PC (personal computer, osobní počítač).

PCR (polymerase chain reaction, polymerázová řetězová reakce), tato medicínská zkratka se začala ve větší míře používat v souvislosti s celosvětovou pandemií onemocnění *COVID-19* a nejčastěji se objevuje ve spojení *PCR test*.

PIN (personal identification number, osobní identifikační číslo), použití této zkratky dokládáme v následující citaci z roku 2017, kde si kromě toho můžeme povšimnout také jazykové ironie a sarkasmů tehdejšího místopředsedy Senátu Jaroslava Kubery, proto je citace delší než obvykle:

<https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=aids#bref5>

69 Srov. *Český rozhlas* [online]. Copyright © 1997-2022 [cit. 2022-05-16]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/oukej-vite-co-vlastne-rikate-kdyz-neco-odsouhlasite-zkratkou-ok-6234591>

70 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-04-19]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/>

„Přitom zrovna stravenky jsou věc, která je naprosto pochybná, protože když stojíte v krámě, tak většinou před vámi stojí někdo se stravenkami, a protože tam je nějaký složitý systém, co mohou vrátit nebo nemohou vrátit, stojí tam půl hodiny a pak ještě platí tou úžasnou kartou, což je prý tak strašně rychlé a jednoduché. Jediný význam toho je, že o vás bude za chvíli stát vědět úplně všechno. A on tam zdržuje, rve tam *PIN*, pokud nemá to úplně supermoderní, že tam přiloží mobil. A pak se diví, až mu přijde účet, říká, je vůbec možné, že jsem něco takového použil. Já to vidím každý měsíc, říkám, kdepak jsem to "utratil". Nedávno mi napsal bankomat: Na účtě není dost prostředků, žena říkala, že to není možné. A bylo, no. Máma nakupovala v butiku a vyčerpala limit.“⁷¹

PR (public relations, veřejné vztahy), zkratka označuje osobu zabývající se oblastí veřejných vztahů, ve stenoáznamech byla zaznamenána také v podobě adjektiva, např. ve spojení „*piárová věc*“ nebo „*piárová prezentace*.“⁷²

QR (quick response, rychlá odpověď/reakce), zkratka je v češtině používána pouze jako hybridní konstrukce ve spojení *QR* kód.

SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome, těžký akutní respirační syndrom/syndrom náhlého selhání dýchání/syndrom akutního respiračního selhání).

SARS-CoV-2 (Severe acute respiratory syndrome-related coronavirus, virus odpovědný za onemocnění *COVID-19*), zkratka je taxonomickým pojmenováním stanoveným Mezinárodním výborem pro klasifikaci virů a používá se výhradně v odborných pojednáních, ve zkoumaných stenoáznamech se častěji mluvilo o *koronaviru* nebo nemoci *COVID-19*, ale několikrát jsme zaznamenali i tuto zkratku, proto ji do našeho souhrnu zařazujeme.

SMS (Short message service, služba krátkých textových zpráv), běžně se používá také počestěné zkratkové slovo *esemeska*.

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu).

71 *Senát parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psssenat/finddoc?org=Sen%e1t&typdok=steno&fo=11>

72 Tamtéž.

WTO (World Trade Organization, Světová obchodní organizace).

Výše uvedené iniciálové zkratky jsou podle našeho dojmu masově známé a většinová populace je má zapsané ve svém povědomí, je schopna jim porozumět a aktivně je používat. Zkratky, které uvedeme nyní, jsou laické veřejnosti známé o něco méně. Majoritní společnost je zná tzv. z doslechu, dovede určit oblastní odvětví, kam dané označení spadá, ale není schopna je přesněji charakterizovat. Podívejme se na nasbíraný vzorek:

APIS (Advance Passenger Information System, systém elektronické výměny dat zřízený americkou celní a hraniční ochranou).

BRICS (Brazil, Russia, India, China, South Africa, hospodářské seskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jihoafrické republiky).

ICT (Information and Communication Technologies, informační a komunikační technologie), v tomto případě se někdy používá i česká iniciálová zkratka IKT, a to např. v rámci pojmenování školního vyučovacího předmětu, jehož náplní je především práce na počítači. V mluvě politiků jsme našli původní anglickou zkratku ve spojení s českým slovem, zde uvádíme citaci hybridní konstrukce:

„Druhá oblast – *hardware* a *ICT* produkty, které se toho také týkají, opět byly zadány protiprávně.“⁷³

ISAF (International Security Assistance Force, mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly):

„Tady se její charakter transformuje k výcviku, a za druhé, budeme postupně naši účast v Afghánistánu utlumovat. Předpokládáme, že vlastní operace *ISAF* končí na přelomu let 2014 a 2015.“⁷⁴

73 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

74 *Senát parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/finddoc?org=Sen%e1t&typdok=steno&fo=9>

PISA (Programme for International Student Assessment, program pro mezinárodní vyhodnocení studentů), zkratka označuje výzkumný projekt, který pořádá *OECD* v rámci vylepšení vzdělávací politiky.

SURE (Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency, podpora na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci):

„Komise také představila nový evropský finanční nástroj *SURE*, na podporu zmírnění souvisejících rizik nezaměstnanosti.“⁷⁵

TEN-T (Trans-European Transport Networks, Transevropská dopravní síť).

Podstatně méně jsou v mluvě politiků zastoupena zkratková slova, která jsou v češtině plně adaptována, např. *bitcoin* se skládá z anglického binary digit = bit (nejmenší jednotka počítačové paměti) a coin (mince) a skloňuje se podle mužského neživotného vzoru hrad. Stejným způsobem zdomácnělo např. slovo *brexit* (Britain a exit, odchod a Británie), *radar* (radio detection and ranging) nebo *smog* (smoke a fog, kouř a mlha).

3.2.5 Nepůvodní anglicismy

Souhrn nalezených slov obsahuje také nepůvodní anglicismy. Nejpočetnější skupinu těchto slov tvoří opět latinismy, to znamená slova pocházející z latiny, která byla přejata nejprve do angličtiny a díky ní zdomácněla také v českém jazyce. V této kategorii byly v mluvě politiků nalezeny např. výrazy *benefit*, *detektiv*, *import*, *komodita*, *kompakt*, *koronavir*, *kredibilita*, *profesionál*, *rekord*, *sex*, *test* nebo *verdikt*. Za zmínku stojí také původně latinské výrazy, které se v angličtině plně adaptovaly a tímto vlivem se i s typickou anglickou koncovkou -ing adaptovaly v českém jazyce (*sponsoring*, *monitoring*). *Sponzor* i *monitor* jsou původně latinská slova a neřadí se tudíž mezi anglicismy, nicméně výrazy s koncovkou -ing se k anglicismům právem řadí. Stejným způsobem se hodnotí i anglicismy pocházející z jiných jazyků, např. výraz *report* pochází z francouzštiny, ale slovo *reporting* už je považováno za anglicismus. Právě francouzština je v kontextu s počtem přejímaných slov po latině druhým nejvíce zastoupeným jazykem, z něhož výrazy přejímala angličtina a prostřednictvím angličtiny

75 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

se později výrazy ustálily i v češtině. Jako příklady takových slov v mluvě politiků uvádíme např. výrazy *esej, gril, department* nebo *budget*. V některých případech angličtina přejímala slova z řečtiny (*mimikra*), z italštiny (*graffiti*) nebo z keltštiny (*klan*) a analogicky se potom skrze angličtinu tato slova dostala do české slovní zásoby. Někdy je cesta slovních výpůjček ještě složitější, např. výraz *retro* je původně latinský, z latiny byl přejat do francouzštiny, z francouzštiny si jej vypůjčila angličtina a teprve potom slovo z angličtiny doputovalo do úst českých rodilých mluvčích. Zkoumání historie jednotlivých výrazů ovšem není posláním této práce, proto toto téma nebudeme hlouběji rozebírat.

3.2.6 Anglicismy podle stupně formální adaptace

V této kapitole hodnotíme lexikální výpůjčky podle míry jejich přizpůsobení se replikujícímu jazyku. Rozlišujeme zde pravé neboli plně adaptované výpůjčky, které leckdy bývají považovány za součást české slovní zásoby, dále si ukážeme několik hybridních konstrukcí a v poslední řadě poukážeme na původní neadaptovaná slova a slovní spojení, které bývají označovány i jako citátové výrazy a kam spadají zejména intelektualizující obraty (*fair play, happy end, science fiction, know-how* apod.) a konverzační fráze, které v češtině neskloňujeme (*no comment, sorry, O.K* apod.). Někdy se v závislosti na stupni přejetí odlišuje také zvláštní skupina cizích slov, které jsou z morfologického a syntaktického hlediska začleněna do českého jazykového systému, ale jejich grafická podoba a výslovnost je vnímána jako cizí. Toto rozdělení slov by v našem výsledném glosáři bylo velmi subjektivní, proto jsme se rozhodli nevěnovat mu pozornost, jak už bylo vysvětleno v teoretické části. V rámci našeho rozdělení mají v seznamu nalezených anglicismů největší zastoupení plně adaptovaná slova, která zapadají do českého deklinačního jazykového systému. Nebudeme si nyní ukazovat příklady plně adaptovaných nasbíraných anglicismů, protože jejich používání je v současnosti naprosto přirozené a ničím výjimečné, seznam těchto slov je k nahlédnutí v závěrečné příloze, a kromě toho má z hlediska míry formální adaptace v našem vzorku největší zastoupení. Za povšimnutí ovšem stojí nasbírané hybridní konstrukce. Většina hybridních konstrukcí se skládá z řecké a anglické části, případně z latinské a anglické části, výjimečně z české a anglické části nebo francouzské a anglické části. Podívejme se na následující přehled, ve kterém je u každého slova v závorce uveden

jazyk, ze kterého byla daná část slova přejata (řeč. = řečtina, lat. = latina, češ. = čeština, fr. = francouzština). Zbytek slova je vždy přejat z angličtiny, což se v závorce z důvodu kontraproduktivity neuvádí:

antidopingový (anti – řeč.)

antidumpingový (anti – řeč.)

aeroholding (aero - řeč.)

AntiCovid tým (anti – řeč.)

autokar (auto – řeč.)

auto-team (auto – řeč.)

byznyssféra (sféra – řeč.)

ekodesign (eko – řeč.)

mikromanagement (mikro – řeč.)

mikrotým (mikro – řeč.)

business plán (plán – lat.)

kongresman (kongres – lat.)

low carbon (carbon – lat.)

post-brexít (post – lat.)⁷⁶

recovery plán (plán – z lat.)

meziholding (mezi – češ.)

polobrexít (polo – češ.)

e-government (gouvernement – fr.)⁷⁷

Nyní si ukážeme příklady použití některých hybridních konstrukcí v mluvě politiků. Je zajímavé, že v období přelomu 20. a 21. století, kdy začalo být moderní používání anglických výrazů, se některá hybridní spojení používala v prvním pádě jako neadaptovaný nesklonný výraz, ač deklinace druhé (plně adaptované) části slova už byla možná, ba přirozenější. Pravděpodobně chtěl mluvčí použít plně anglickou verzi *business plan* a došlo tak k chybnému použití, tedy opomenutí sklonění:

76 post- je v kompozitu první část s časovým významem předložky po, která značí následnost (viz Nový akademický slovník cizích slov)

77 e- je v kompozitu první zkrácená část s významem elektronický, tedy šířený prostřednictvím počítačové sítě (viz Nový akademický slovník cizích slov)

„Wassenarská ujednání obsahující klauzuli *catcher all*, explicitně nepostihuje. Výklad této klauzule svědčí i podle názorů jednotlivých členských zemí ujednání o tom, proč nemají do svého *business plán* zahrnovat tyto dodávky.“⁷⁸

Za povšimnutí stojí použití výrazu *meziholding*. *Holding* je podle slovníku cizích slov definován jako „právní forma subjektu (holdingová společnost), který svým kapitálem ovládá a kontroluje jiné firmy“⁷⁹. V následujícím případě vyjadřuje slovo *meziholding* určitý mezičlánek v toku vlastnictví české firmy AV CZ, proto předpona *mezi* ve spojení s *holdingem* v tomto významu smysl:

„Firma AV CZ je prostřednictvím dvou *meziholdingů* plně ovládána hornorakouskou vládou.“⁸⁰

Použití výrazu *polobrexít* v následující citaci považujeme za neadekvátní. Výraz *brexit* byl poprvé použit v souvislosti s vystoupením Velké Británie z Evropské unie a použití v jakékoliv jiné souvislosti ubírá danému slovu na původním významu. Následující příklad pochází z roku 2016, kdy se v Rakousku konaly prezidentské volby a výraz *polobrexít* byl použit jako označení pro hypotetický stav, kdy Rakousko sice bylo součástí EU, ale polemizovalo se, zda v průběhu následujících let také např. kvůli nesouhlasu nebo neakceptaci jistých pravidel Lisabonské smlouvy z Evropské unie nevystoupí. Vystoupení z EU je záležitostí trvající až několik let, proto je v první části kompozita slovo *polo* vyjadřující polovičitost nebo neúplnost. Výraz *brexit* byl v této problematice zcela zautomatizován, proto byl použit i v diskuzi o Rakousku, ačkoliv zde by se nejednalo o „Britain exit“, ale „Austria exit“. Pokud bychom chtěli použít domácí slovo v rámci německého jazyka, mohli bychom vytvořit např. neologismus typu „Halbösterreichausgang“ analogicky ke slovu *polobrexít* (*halb* – *polo*, „Österreich – Rakousko, *Ausgang* – odchod). Pro porovnání zde uvádíme původní citaci:

78 *Senát parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/dokumenty?cid=pssenat_dokumenty.pVisitor.f_folders&id=42&event-name=move

79 *Slovník cizích slov* [online]. [cit. 2022-05-18]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/holding>

80 Tamtéž.

„Protože jestliže ta situace dojde tak, že nastane *brexit*, za chvíli budou v Rakousku opakované volby, prezidentské volby, to může být druhý takový *polobrexít*.“⁸¹

Vystoupení Velké Británie bylo obrovskou politickou kauzou, proto se mnozí politici pokoušeli používat výraz *brexit* v dalších jazykových posunech, kromě *polobrexítu* se v jednáních mluvilo také o *post-brexitu*, kalkulovalo se o možných financích a rozjednaná smlouva se přirovnávala k práci Centra ekonomických a tržních analýz:

„Pokud by *post-brexit* dohoda vypadala jako CETA...“⁸²

V používání hybridních konstruktů, vlastně i v používání anglických přejímek obecně, se v posledních cca pěti letech prohlubuje trend využívání synonymních dvojic. Politici často použijí nejprve původně anglický výraz a vzápětí vysloví také jeho českou variantu, jak dokazuje např. výrok z roku 2018:

„Není to čistě můj názor, to je názor aktérů i Evropské komise, *low carbon*, nízkouhličíkový, zcela jednoznačně.“⁸³

81 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

82 Tamtéž.

83 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

Nyní se zaměříme na neadaptované anglicismy. V této kategorii jsme našli minimum jednoslovných výrazů, několik nesklonných výrazů spojených spojovníkem a velké množství víceslovných spojení. Nejprve se budeme zabývat jednoslovnými výrazy. V této kategorii se v politických projevech nejčastěji používá slovo *free*, ale v jiném významu než např. v mluvě teenagerů, kde se tento výraz používá třeba jako fráze být *free* neboli být svobodný. Politici oproti tomu mluví o tzv. bezcelních svobodných pásmech neboli *free* zónách, v politické mluvě se tak (na základě našeho zkoumání) tento pojem vyskytuje výhradně v oblasti ekonomické sféry. Dále se často používá slovo *hobby*, které se dnes běžně užívá i v mluvě široké populace. Slovo *image* je dnes také prakticky na denním pořádku, ale v politické mluvě jsme jej přirozeně objevili ve spojení s politikou a veřejným míněním, viz následující příklady z let 1999 a 2016:

„Je to, myslím, znění návrhu poměrně minimální a našemu veřejnému *image* by mohlo jen napomoci.“⁸⁴

„..., abychom v podstatě vylepšili politické kampaně nebo politickou *image* mezi občany.“⁸⁵

Na základě uvedených citací je zjevné, že ačkoliv se výraz v českém lexiku používá více než 20 let, je stále nesklonný a kolísá mezi rodem ženským a mužským neživotným.

Výraz *sorry* se v politické mluvě sice příliš často nepoužívá, ale vzhledem k tomu, že jej tehdejší ministr financí Andrej Babiš v roce 2017 zaktualizoval v jednom z jeho medializovaných výroků, nemůžeme jej v naší práci opomenout. V anglicky mluvícím prostředí se tento výraz používá v rámci slušné omluvy, nicméně jako přejímka do češtiny je výraz *sorry* subjektivně vnímán jako lehce pejorativní, používá se např. v mluvě teenagerů, a to tehdy, když je sice příjemcem vyžadována omluva za jisté chování, ale adresát omluvu nemyslí úplně vážně. Andrej Babiš tento výraz použil v souvislosti s odpovědí na otázku, kde získal prostředky na nákup dluhopisů Agrofertu:

84 *Senát parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-04-29]. Dostupné z:

<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/finndoc?org=Sen%e1t&typdok=steno&fo=2>

85 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-09]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

„A proč bych vám já měl sdělovat všechny svoje příjmy. *Sorry* jako.“⁸⁶

Tato citace sice nepochází z jednání Parlamentu ČR, ale jedná se o tzv. politický evergreen, proto jsme sem tuto legendární hlášku zařadili, ačkoliv ve stenozáznamech bylo slovo použito pouze jako příklad rychlé, méně zdvořilé omluvy.

Výraz *survey* se začal používat teprve v nedávné době jako označení pro nějakou přehledovou studii, která shrnuje poznatky vybraného tématu. Podle *Akademického slovníku cizích slov*⁸⁷ se výraz v rámci českého jazykového systému řadí k neživotným maskulinům, nicméně na základě našeho vzorku byl přiřazován k femininům:

„Do toho velmi dobře zapadá před asi 10 dny publikovaná *survey* Světové zdravotnické organizace, která říká, že na rozdíl od ostatních zemí v ČR pouze asi 40 % lidí chce dodržovat nastavená opatření a považuje je za přínosná.“⁸⁸

Nyní si ukážeme slovní spojení se spojovníkem. Po roce 2012 se velmi populárním stalo spojení *cash-flow*, jehož českým synonymním ekvivalentem může být spojení peněžní tok. *Cash-flow* nemusí označovat pouze příjem nebo výdej finančních prostředků za určité období, ale může označovat také výkaz nebo přehled daných peněžních toků. Ačkoliv se jedná o neadaptované slovní spojení, výrazu je na základě použití ve větě kontextu přidělen gramatický rod, což můžeme vidět na následujících příkladech, kde v prvním případě je výraz přiřazen ke neutrum a ve druhém nelze jednoznačně určit, zda se jedná o maskulinum či neutrum, nebo dokonce o adjektivum:

„To *cash-flow* tam není tak napjaté, ale musí vědět.“

„To je v podstatě nic z hlediska dlouhodobého *cash-flow* penzijního systému.“

Nesklonný anglicismus je někdy použit s českou předložkou, tedy můžeme jednoznačně určit pád i přesto, že si výraz dál zachovává svoji neohebnou strukturu:

„Jim to pomůže i s *cash-flow*, dostanou dřív peníze.“⁸⁹

86 *Aktuálně.cz* [online]. Copyright © 1999 – 2022 [cit. 2022-05-22]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/babis-se-rozcilil-na-ceskou-televizi-sorry-jako-proc-bych-va/r~401031d4e80611e694440025900fea04/r~b4c13298ea0511e6b2310025900fea04/>

87 *Internetová jazyková příručka* [online]. [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=survey>

88 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

89 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z:

Dalším oblíbeným spojením je *duty-free*, což samo o sobě nebo ve spojení se slovem obchod neboli *shop* označuje prodejnu, která svým zákazníkům prodává zboží bez zaúčtování daní. Takové obchody se nachází v bezcelních zónách, kde jsou výrobky prodávány cestujícím, kteří je následně vyvezou ze země. Bezcelní zóny najdeme na hraničních přechodech, mezinárodních letištích či mezinárodních výletních lodích. O této problematice se jednalo už v 90. letech v Senátu, viz následující příklad:

„V ČR dosud existují na silničních celních přechodech tzv. *duty* nebo *Tax-free* obchody, kde se cestujícím do zahraničí prodávají některé výrobky za ceny neobsahující spotřební daň a daň z přidané hodnoty.“⁹⁰

V poslední době se také hojně používá anglické sousloví *know-how*, které v doslovném překladu znamená vědět-jak. Zjednodušeně lze konstatovat, že ve společnosti se *know-how* přenáší pomocí ústní lidové slovesnosti, protože se často jedná o technologický návod nebo informační popis produktů bez patentu či licence. Pokud mluvíme o dovednostech či kompetencích k určitému povolání, jsou často od zaměstnavatelů vyžadovány nejen tzv. tvrdé dovednosti, ale i tzv. měkké dovednosti neboli *soft-skills*, kam se řadí např. schopnost sebereflexe, asertivního jednání, vytváření dlouhodobých vztahů a další kompetence, které jsou nezbytnou součástí pro efektivní fungování v daném oboru. V tomto pojetí o *soft-skills* debatují i čeští politici. Při debatách na téma současného životního stylu jsme objevili pojem *work-life-balance*, podle něhož je dokonce nazvaná i evropská směrnice a který vyjadřuje rovnováhu mezi osobním a pracovním životem. V politice se tento pojem objevil v kontextu řešení rodičovské a mateřské dovolené, viz následující příklad:

„Já se domnívám, že pro naši právní úpravu systému mateřské a rodičovské se jedná o tak velký zásah, že by bylo vhodné celý systém kvůli té *Work-Life Balance* směrnici přehodnotit, zjednodušit, koncepčně pročistit při současném zachování maximální svobody volby životní strategie pro všechny rodiče.“⁹¹

<https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

90 *Senát parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-18]. Dostupné z:

<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/finndoc?org=Sen%e1t&typdok=steno&fo=2>

91 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

V souvislosti s rozvojem informačních technologií se používá pojem *peer-to-peer* (v překladu rovný s rovným), který označuje počítačovou síť, kde spolu přímo komunikují koncoví uživatelé. Tento typ počítačových sítí bývá někdy označován také *P2P*⁹². Pro ilustraci se podíváme na příklad použití z roku 2019:

„V tomto kontextu bychom do využití poznatků EIR a existujícího nástroje pro výměnu zkušeností mezi členskými státy, tzv. nástroj *peer-to-peer*, rádi zapojili všechny dotčené resorty a orgány státní správy a samosprávy.“⁹³

V poslední části této kapitoly se budeme věnovat dvou a víceslovným anglicismům a příkladům jejich použití. Spojení *all happiness* neboli všeobecné štěstí bylo politiky použito v rámci diskuze o indexu životní spokojenosti a kvality života, což je v daném pojetí značně ekonomicky zaměřené téma, protože index je zkoumá především na materiální hodnoty. Dále se v souvislosti s životním stylem našeho století a se zrychlením životního tempa obecně začínají objevovat spojení jako *time management* nebo *questions time*. S plánováním času souvisí různé metody a postupy, jak zvýšit vlastní efektivitu práce a zároveň si užít i volný čas. Tyto metody se do České republiky stejně jako jejich pojmenování dostávají z anglicky mluvících zemí. I politici v některých debatách nabádali své soupeře, aby zkusili použít metodu *questions time*. Spojení se u nás volně překládá jako časové blokování a spočívá v tom, že při plánování času neboli *time managementu* vymezíme vybrané časové období na určitý úkol, který máme splnit a v tomto období se mu skutečně věnujeme, což výrazně zefektivní naši práci.⁹⁴

Celosvětová pandemie onemocnění *COVID-19* s sebou přinesla nejen změnu životního stylu způsobenou různými vládními restrikcemi, ale i automatizované používání výrazů týkajících se daného onemocnění. Zaregistrovali jsme např. spojení *best in covid*, jehož význam dokládají následující záznamy:

92 PCWorld [online]. Copyright © 2020 – 2022 [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/sdileni-souboru-na-internetu-a-site-p2p-zakladni-technologicky-prehled/>

93 Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky [online]. [cit. 2022-05-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

94 DUCHÁČKOVÁ, Daniela. *Orange Academy. Vaše škola jazyků a účetnictví* [online]. Copyright © 1990 – 2019 [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://orangeacademy.cz/clanky/time-management/>

„Já se ptám, kdo nese vinu za české *best in covid*, za kterého bohužel nadmíru zbytečně zemřeli mnozí naši spoluobčané, přátelé a blízcí...“

„Celá řada evropských států umožňuje svým žákům chodit do škol i přes nastalou situaci. Česká republika však bohužel patří na evropskou špičku v počtu dní, které děti strávily na *online* výuce. Nemusíme být nutně *best in covid* i v tomto ohledu. Apeluji na vás a prosím vás, pojďme pracovat na tom, jak děti do škol vrátit – postupně, systematicky, s rozmyslem, ale pojďme vrátit děti zpátky do škol.“⁹⁵

Slovo *covid* je zkratkové slovo, které vzniklo z anglického spojení *coronavirus disease*.⁹⁶ V českém jazyce se tato zkratková slova zapisují malými písmeny, výjimku tvoří zápisy v odborných publikacích, kde se zpravidla užívá velkých tiskacích písmen (*COVID-19*). Ve stenozáznamech politických projevů bylo toto zkratkové slovo zapisováno téměř výhradně malými písmeny a v mluvě politiků lze již nyní najít určitá spojení, která mohou být v budoucnu užívána jako automatizované frazeologismy. Běžně se říká např. „strach z *covidu*“ nebo „*best in covid*“. Spojení být „*best in covid*“ bylo ve stenoprotokolech zaznamenáno v souvislosti s online školní výukou v období uzavření základních škol v ČR. Někteří politici tehdy apelovali na postupný návrat dětí do škol a v souvislosti s faktem, že ČR tehdy patřila mezi státy s nejvyšším počtem dní online výuky, tvrdili, že Česká republika nemusí být vždy „*best in covid*“. Slovní spojení tak nabývá lehce pejorativního a ironického zabarvení. V návaznosti na pandemii se v českém jazyce ustálily také další anglicismy jako např. *home office* nebo *lockdown*.

Kromě toho se v politice prostřednictvím anglicismů mluvilo o přijetí nebo nepřijetí restriktivních opatření a obecně více se začalo řešit téma zdraví a jeho ochrany ze strany státu:

„Nemůžeme se vůbec vyjadřovat aktivně do podoby těch krizových opatření, to je prostě *take or leave it*.“⁹⁷

95 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

96 *Akademický slovník současné češtiny* [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.slovníkcestiny.cz/covid19.php>

97 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

„Nicméně, co působí problém, je samotný překlad z 90. let, toho, čemu v angličtině, nevím jak v ruštině, ale tu jsme opustili, ale v angličtině se tomu říká *public health protection*. A teď to můžete přeložit dvojím způsobem, buď nerozumně, jako ochrana veřejného zdraví se všemi důsledky. Nebo rozumně – jako veřejná ochrana zdraví.“⁹⁸

Řešení témat z ekonomického a energetického odvětví do české slovní zásoby přineslo velké množství původně anglických spojení, mezi nimi např. *ownership unbundling* neboli vlastnické oddělení, *just in time* neboli včasná (výroba), *fifty fifty* neboli půl na půl, *doing business* neboli podnikat, *business as usual* neboli žádná změna, *vendor lock* neboli proprietární uzamčení, *better regulation* neboli lepší regulace, *reverse charge* neboli přenesená daňová povinnost, kdy se povinnost platby daní přesouvá z obchodníka na zákazníka. Pro lepší porozumění významu uvádíme kontext použití uvedených spojení:

„Evropská komise navrhuje *ownership unbundling*, co se týče energetické strategie prohloubit stávající povinnost oddělení výroby a distribuce elektrické energie, ale nejenom elektrické, tzv. unbundlingu, a rozšířit ji i na *unbundling* vlastnický.“⁹⁹

„V souvislosti s prázdninami je třeba si uvědomit i to, že mnoho *just in time* dodavatelů, to znamená firem, které využívají kamionovou přepravu, má v tomto období celozávodní dovolené, takže výroba tam neběží.“¹⁰⁰

... „že sníží emise o 15 – 30 % ve srovnání s *business as usual*, tzn. tím, když by nepřijaly vůbec žádná opatření.“¹⁰¹

„Škoda, rozpočtová kázeň 186 mil. Kč. Mimo to tady dokonce je i komunikováno, že se zvýšila závislost na tom dodavateli, tzv. *vendor lock*, a já pak, když to přirovnám k tomu hlavnímu *message* toho EET, my budeme narovnávat, aby všichni byli poctiví.“¹⁰²

98 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

99 *Senát parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-20]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/finndoc?org=Sen%e1t&typdok=steno&fo=5>

100 Tamtéž.

101 *Senát parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-21]. Dostupné z:

<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/finndoc?org=Sen%e1t&typdok=steno&fo=7>

102 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-21]. Dostupné z:

„To znamená je to princip *better regulation* a deregulace některých ekonomických a sociálních systémů, je to dokončení jednotného vnitřního trhu, je to samozřejmě liberalizace některých věcí.“¹⁰³

„A samozřejmě perspektivně to může být podstatně víc, protože kombinace *reverse charge*, kontrolního hlášení a Kobry jsou desítky miliard do rozpočtu, které potřebujeme všichni.“¹⁰⁴

Možnost nezávislého cestování nastartovala projekt CouchSurfing, podle něhož se začalo používat spojení *coach surfing* ve smyslu tzv. gaučové turistiky. Jedná se o specializovanou sociální síť zprostředkující uživatelům bezplatnou formu ubytování. Zaregistrovaný uživatel v rámci projektu nabídne ve svém bytě zadarmo nocleh, tedy gauč, nějakému cestovateli a na oplátku může sám tuto službu využít, když také on vycestuje do cizí země.

Politika je úzce spjatá s publicistikou, proto není divu, že se i ve stenozáznamech Parlamentu ČR hojně vyskytovalo spojení *fake news* neboli falešné zprávy. Díky univerbizaci se začal používat i plně adaptovaný pojem *fejky*. Přestože spojení v češtině existuje minimálně posledních šest let, bohužel se někdy používá ve spojení s chybným gramatickým číslem, jak dokazuje citace z roku 2021:

„Tohle není poplašná zpráva nebo nějaká *fake news*, hovoří o tomto systému zpráva pro Evropský parlament z roku 2001.“¹⁰⁵

Oproti tomu záznam z roku 2017 je naprosto bezchybný:

„Minulý týden zde zaznívaly *fake news* přímo ze strany ústavních činitelů.“

<https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

103 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/index.htm>

104 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

105 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

To může být pouhý omyl, anebo se může jednat o tendenci špatné adaptace spojení v průběhu let používání, čímž tvrdíme, že čím delší dobu se neadaptovaný výraz pohybuje v českém lexiku, tím menší je pravděpodobnost, že bude správně zařazen a používán v českém jazykovém systému, proto bylo spojení nejprve používáno správně a potom chybně.

Další slovní spojení se objevilo v kontextu řešení trestných činů v oblasti sprejství. Lidem, kteří vytvářejí tzv. *graffiti*, jinak řečeno nápisy nebo obrazce vytvářené sprejovými barvami na veřejných plochách¹⁰⁶, se říká writeři, přičemž začínající sprejeři jsou označováni jako *toyové* (*toy* – z. angl. hračka). Označení *toy* a *writer* jsou hierarchicky podobná jako např. japonské pojmy maiko a gejša, kde maiko je učednice profesionální společnosti stejně jako *toy* se teprve učí uměleckému řemeslu. Někdo by mohl namítnout, že se jedná o dvě zcela neslučitelné oblasti, protože sprejování na zakázaných plochách je na rozdíl od umění gejš trestným činem. Na prvopočátku bylo ovšem *graffiti* prováděno pouze s uměleckým záměrem, teprve postupem času se změnilo v projevy vandalství. V Poslanecké sněmovně byl v této souvislosti použit výraz *full train* neboli celý vlak, viz následující citace z roku 2001:

„Vrcholem každého sprejera je udělat *full train* ve stříbře nebo v barvě, to znamená pomalovat celý vlak ve stříbře nebo v barvě, od lokomotivy až po poslední vagón.“¹⁰⁷

Mimo to se objevují spojení typu *street party* neboli pouliční zábava a *science fiction* ve smyslu nereálného řešení situace, ačkoli prvotně se tohoto pojmenování používá jako charakteristiky stejnojmenného literárního žánru.

Spojení, které se rovněž často užívá, jednak v původně anglické, jednak v české synonymní verzi je *gentleman's agreement*. *Džentlenská dohoda* představuje mezinárodní smlouvu uzavřenou jednotlivými smluvními státy na základě ústní dohody. Pro porovnání užití uvádíme příklady použití z roku 2010, 2017 a znovu 2017, můžeme si všimnout, že slovo *agreement* již v českém jazykovém systému zdomácnělo a používá se v maskulinním rodě, zatímco synonymní výraz *dohoda* je v rodě feminim:

106 KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005, s. 285.

107 *Senát parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-22]. Dostupné z:

<https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psssenat/finddoc?org=Sen%e1t&typdok=steno&fo=3>

„Udělalí jsme *gentleman agreement*.“¹⁰⁸

„Byl dělán v jiné době na jiný počet a prostě zaznělo tady, a já to beru jako určitý *gentleman's agreement*, který tady zazněl, že vláda učiní kroky k tomu, aby tento mantinel, který tady je, narovнала.“¹⁰⁹

„Ale věřím tomu, že ta *džentlmenská dohoda* tady existuje.“¹¹⁰

Česká republika jako člen *NATO* pravidelně projednává i témata vojska a armády, proto se někdy adaptují také anglická spojení z této oblasti, např. *hit to kill* techniku dělostřelecké munice:

„Ty antiraketové technologie jsou založeny na technice takzvané *hit to kill*, to znamená, že ke zničení té nepřátelské balistické rakety dochází kinetickou energií, čili úderem té protirakety, a mimochodem mimo atmosféru Země.“¹¹¹

Nejen rozvoj informačních a komunikačních technologií, ale také životní styl 21. století obecně s sebou přinesl nové anglicismy z oblasti gastronomie a rychlého stravování:

„Bufety dnes nabízejí, jestli to znáte, ten výraz, *junk food*, ty překalorizované *soft drinks*.“¹¹²

Rozvoj publicistiky, médií a zábavy zase produkuje kvanta televizních pořadů vysílaných zejména za účelem zvýšení divácké sledovanosti, proto se i mezi politiky používají spojení jako *reality show* nebo *show must go on*:

„Bez ohledu na to, jestli aktuálně nebo permanentně je prohlašováno, že ČR je v krizi nebo nestabilitě nebo naopak si užívá konjunktury, musí zdravotnictví fungovat, jak říkají herci, *show must go on*.“¹¹³

108 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2008se/index.htm>

109 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

110 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

111 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/>

112 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

113 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-22]. Dostupné z:

3.2.7 Odvozování slov od anglických přejímek

V poslední kapitole praktické části se zaměříme na proces odvozování slov od anglických přejímek a na základě nalezených příkladů si charakterizujeme nejčastější slovotvorné postupy. Jednotlivé jevy si ukážeme v pořadí podle četnosti výskytu, v první řadě se tedy zaměříme na adjektiva, která vznikla pomocí sufixace substantiv. Nejčastěji mají vzniklá adjektiva sufix -ový, který je v češtině typický pro přídavná jména místa, času, látková a původu, takto vznikla následující adjektiva:

covidový, týmový, víkendový, webový, facebookový, emailový, mailový, klubový, retailový, excelový, billboardový, gólový, koncernový, kontejnerový, mainstreamový, managementový, grantový, filmový, genderový, tenisový, testový, stresový, byznysový, fotbalový, hokejový nebo férový.

U některých substantiv, která byla do českého jazyka adaptována i s anglickým sufixem -ing, se český sufix -ový přidává za -ing:

lobbingový, ratingový, screeningový, marketingový, teleshoppingový, dopingový, holdingový, leasingový, kempingový, dumpingový, revolvingový
či *sponzoringový.*

U substantiv s anglickou grafickou podobou se při tvorbě adjektiv odstraní koncovka a teprve potom se k základu slova přidá český sufix -ový:

offshore – offshorový, hardware – hardwarový, software – softwarový apod.

Druhým nejčastějším sufixem nasbíraných přídavných jmen je -ní, což je v rámci českého jazyka typické pro adjektiva místa, času a přináležitosti:

rekordní, servisní, komoditní, kompaktní, komfortní, standardní, exportní.

Nasbíraná adjektiva neméně často pojí končí na -ovaný nebo -ující v závislosti na tom, zda se pojí se slovesem v minulosti nebo v přítomnosti. V těchto případech tedy adjektiva nejsou odvozena od substantiva, nýbrž od verba:

stresovaný – stresující, lobbovaný – lobbující, exportovaný – exportující, importovaný – importující, handicapovaný – handicapující, šokovaný – šokující, trénovaný – trénující, testovaný – testující, dublovaný – dubhující se.

Poslední často vyskytovanou skupinou jsou adjektiva odvozená od substantiv příponou -ský, která se v češtině váže převážně k adjektivům místa, času a přináležitosti:

skautský, manažerský, sponzorský, tunelářský, developerský či gentlemanský.

U této skupiny slov jsou pomocí transpozice¹¹⁴ tvořena zároveň i adjektiva způsobu, podobnosti a adverbia vztahující se k jazyku a národu končící na -sky:

skautsky, manažersky, sponzorsky, tunelářsky, developersky či gentlemansky.

Dále se podíváme na sufixaci sloves. V námi nasbíraném vzorku jsou verba tvořena prakticky jen dvěma možnými sufixy, a sice -ovat a -nout. V pořadí první zmíněná kmenotvorná přípona -ovat je pro vznik sloves z cizojazyčných základů nejtypičtější, proto mají toto zakončení téměř všechna námi vyhledaná slovesa:

bojkotovat, designovat, faulovat, sportovat, šokovat, testovat, tankovat, exportovat, importovat, trénovat, tweetovat, dublovat, mailovat, sprejovat, stresovat, startovat, outsourcovat.

Tato slovesa byla zpravidla odvozena od podstatného jména s cílem vyjádřit nějaký proces, proto lze slovesa snadno nahradit spojením substantiva ze slovního základu a verba jako např. provést bojkot, navrhnout design, způsobit faul, provádět sport, učinit šok apod.

Pouze minimum nalezených sloves končí na -nout, případně -it:

mixnout, hacknout, tweetnout, kliknout, googlit.

V češtině je formant -nout typický pro slovesa dokonavá vyjadřující okamžitý, momentální děj, který trvá zpravidla velmi krátkou dobu, což splňují i výše uvedená nalezená slovesa. Některá slovesa se používají v dubletních tvarech (*mixnout/mixovat*,

114 Srov. ČERMÁK, František. *Morfematika a slovtvorba češtiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 253.

hacknout/hackovat, tweetnout/tweetovat, googlit/googlovat) a zůstává tedy otázkou, která z uvedených variant je spisovná. Zmíněná slovesa jsou stále v procesu adaptace, proto nejsou ani nemůžou být kodifikována a záleží na jazykovém úzu a vlastním vnímání, kterou variantu mluvčí upřednostní. Z našeho subjektivního hlediska bychom variantu *-ovat* považovali za spisovnou a variantu *-nout* za hovorovou, nicméně z hlediska smyslu sdělení je třeba brát v potaz, zda chceme vyjádřit krátkodobý proces či možnost nějakého rychlého činu:

„...že nám někdo může *hacknout* elektrárnu“¹¹⁵,

nebo průběžnou či opakovanou činnost:

„Já jsem si všiml, když jsem sledoval, co paní ministryně veřejně říká, že *tweetovala* nějaké srovnání od americké společnosti Tax Foundation.“

Kodifikaci a spisovnou správnost přejímaných anglicismů ukáže teprve časový odstup. Domníváme se však, že současné jazykové normy veřejného vyjadřování se stávají stále benevolentnější vůči rozličným novotvarům, proto je možné, že se v budoucnu spisovnými stanou obě uvedené varianty.

Dále se podíváme na prefixaci všech uvedených slovních druhů. V analyzovaných politických stenozáznamech se vůbec nejčastěji objevuje negaci vyjadřující předpona *ne*: *nekliknout, nefaulovat, nefér, nekomfortní, neprofesionálně, nestandardnost* apod.

Základový tvar standard se v záznamech politických jednání s vysokou frekvencí vyskytoval také s předponami *nad-* ve smyslu vyjádření zvýšení kvality a *sub-* a *pod-* ve smyslu vyjádření podřadné kvality: *nadstandard, podstandardní, substandardní* apod. Dále zmíníme předponu *na-* s významem vyjadřujícím dočasnost trvání: *nasprejování, nastartovat, nadesignovat*, předponu *vy-* a *po-* vyjadřující tzv. faktitivnost neboli proces, kdy se něco učiní něčím, případně nějakým:¹¹⁶ *vytendrovat, vygooglit, vyexportovat, vylobbovat, vystresovaný, posprejovat*, předpony

115 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

116 Srov. ČERMÁK, František. *Morfematika a slovtvorba češtiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 253.

od- a pro- vyjadřující začátek něčeho, proces změny nebo přerodu: *odstartovat*, *proexportní*, *prolobbovat* apod.

Sloveso *lobbovat* a adjektivum *lobbovaný* se vyskytuje také s předponami v- (*vlobbovaný*, *vlobbovat*) a z- (*zlobbovaný*, *zlobbovat*), kde obě varianty prezentují intenzivní způsob protlačení nějakého zákona či kauzy ke schválení, viz např.:

„Možná že ta většina také byla *zlobbována* těmi, kdo mají zájem, aby tam ty výkladní *billboardové* cedule byly.“¹¹⁷

Další v řadě jsme objevili latinskou předponu re- s významem opět, znovu, nově, opakovaně nebo zpět, vzad:¹¹⁸ *reexportovat*, *reporting*, *reporting*, viz např.:

„Ministerstvo financí, představuje novou ucelenou právní úpravu vztahů vyplývající ze sjednávání *retailových* úvěrových produktů.“¹¹⁹

V souvislosti s latinskými předponami jmenujeme také prefix tele- s významem televizní nebo telekomunikační: *telemarketing*, *teleshopping* apod., předponu in-¹²⁰ s významem v nebo do: *import*, *importovaný*, *importér* apod.

U méně adaptovaných výrazů si přejímky zachovávají rovněž anglické prefixy typu on-, off-, opt- a out-: *on-line*, *off-line*, *offshore*, *offshorový*, *opt-in*, *opt-out*¹²¹, *output*, *outsourcovat*, *outsourcovaný*, *outsider*.

Výrazy *on-line* a *off-line* se dnes naprosto běžně používají a jejich význam je známý nejen odborníkům, ale i veřejné populaci. Tyto termíny se ovšem v češtině začaly používat už na konci 20. století v souvislosti s přenosem dat u starší výpočetní techniky. Přívlastek *off-line* se v té době začal překládat do češtiny jako tzv. nespřážený (přenos dat), tzn. takový přenos, při kterém nedochází k přímé komunikaci účastníků. Účastníci komunikují pouze nepřímo pomocí fyzického přenosu záznamových médií.

117 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/>

118 KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005, s. 683.

119 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

120 Předpona in ve spojení se slovy začínajícími na l- v podobě il-, na m-, l-, p- v podobě im-, im(l)-, im(p)-, na r- v podobě ir- (viz KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005, s.343.).

121 V mluvě politiků je výraz spojen s důchodovou reformou, v rámci které se část peněz nachází v soukromých penzijních fondech.

Naproti tomu během *on-line* neboli tzv. spřaženém přenosu dat spolu účastníci komunikují přímo prostřednictvím družicového spoje, pevného telefonního okruhu nebo lokální počítačové sítě. *On-line* režim práce s počítačem umožňuje uživateli přímou komunikaci s probíhajícími aplikacemi v daném počítačovém zařízení. *On-line* transakce a požadavky tedy probíhají v reálném čase a oproti *off-line* režimu zde nedochází k odkládání a zpracování zadaných požadavků v odloženém čase.¹²² V politickém jednání z roku 2013 byl výraz *on-line* použit např. takto:

„Pokud budeme v tom *trendu* pokračovat, to znamená *on-line* hotovostní operace.“¹²³

Pojem *offshore* se dnes běžně používá v souvislosti se zahraničním podnikáním. Podíváme-li se na doslovný překlad z angličtiny, pak *shore* znamená břeh, pobřeží a *off* se užívá ve významovém kontextu předložky mimo. *Offshorové* podnikání je tedy takové podnikání, kdy je obchodní společnost založena mimo tuzemský stát a tam vykonává svoji živnost. Pojem *offshore* je někdy v českém jazyce ztotožňován se spojením daňový ráj, protože některé státy jsou pro podnikatele vzhledem k příznivým daňovým podmínkám a právním jistotám velmi výhodné.¹²⁴ Srovnajme význam např. na základě použití z roku 2020:

„Třetím způsobem, jak toho skutečného majitele skrývat, jsou *offshore* společnosti, které mají svého konečného vlastníka evidovaného v takzvaných daňových rájích.“¹²⁵

Dalšími často skloňovanými pojmy jsou v posledních několika letech *opt-in* a *opt-out*. Tyto výrazy se používají v rámci zabezpečeného prohlížení webových stránek. *Opt-in* zprostředkuje souhlas se zpracováním tzv. *cookies*, které v oboru výpočetní techniky představují jisté malé soubory vysílané serverem prohlížeči, kde jsou následně uloženy. Prostřednictvím cookies jsou na jednotlivých internetových stránkách

122 Srov. PETERKA, Jiří. *E-archiv.cz* [online]. [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://www.earchiv.cz/a92/a234c120.php3>

123 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

124 Srov. *Parker & Hill* [online]. Copyright © 2021 [cit. 2022-05-22]. Dostupné z: <https://parkerhill.cz/co-je-offshore/>

125 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/index.htm>

ukládány informace o koncových uživateliích a díky tomu mohou webovii analyticii zkoumat chování těchto uživatelů a využívat informace ke zobrazování reklam dle uživatelovi preference apod. V případě *opt-out* verze je koncovému uživateli oznámeno, že na dané webové stránce dochází k ukládání *cookies*. Jestliže uživatel na danou hlášku nereaguje, informace o něm se i tak stále ukládají. *Opt-in* znamená jistý upgrade *opt-outu* a byl zaveden jako zajištění ochrany osobních údajů uživatele. V *opt-in* verzi musí uživatel zvolit, zda souhlasí nebo nesouhlasí s ukládáním *cookies*. Web má právo tyto soubory začít ukládat až poté, co uživatel ukládání odsouhlasí. Pokud uživatel *cookies* neodsouhlasí, tzn. buď zaklikne volbu s nesouhlasem nebo danou hlášku stránky cíleně ignoruje, web by v rámci *GDPR* měl získat nulová data o koncovém uživateli.¹²⁶ V ČR je pojem *opt out* používaný také v souvislosti s důchodovou reformou, kdy je část peněz uložena v soukromém penzijním fondu, viz např. použití z roku 2010:

„Kromě zavedení *opt outu* navrhuje Rusnok i rozšířit zdroje příjmů státního důchodového systému.“¹²⁷

126 Srov. *ŽijÚspěšně.cz* [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://zijaspešne.cz/opt-in-opt-out/>
127 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

První část slov *output*, *outsourcovat* a *outsider* tvoří prefix out-. V angličtině se out používá nejčastěji jako příslovce ve smyslu ven, venku nebo jako přídavné jméno s významem vypnutý či zhasnutý. Význam slova *outsider* není třeba objasňovat, jednoduše řečeno se jedná o jedince, který je v určité fázi života, někdy i po celý život vyřazený ze společnosti, protože z nějakého důvodu nezapadá. Výraz *output* se používá v oblasti ekonomie a vyjadřuje výrobní normu, tedy celkové množství výrobků a poskytnutých služeb.¹²⁸ *Outsource* je anglické sloveso s významem externě zajišťovat nebo zadávat subdodavatelské zakázky.¹²⁹ *Outsourcovat* tedy znamená z ekonomických nebo strategických důvodů najímat odborníka či celý tým znalců, kteří budou pronájemci, tedy nějaké firmě, na základě smlouvy dodávat potřebné služby.¹³⁰ Pro srovnání uvádíme příklad použití v Poslanecké sněmovně z roku 2016:

„Zároveň musíme nastavit systém *outsourcovaného* profesionálního pojištěného a garantovaného nezávislého dozoru.“¹³¹

Na závěr této kapitoly uvedeme tři řady anglických přejímek, které se ve stenoáznamech frekventovaně objevovaly v rámci různých slovních druhů a rozmanitých prefixů i sufixů. Co se slovtvorné rozmanitosti týče, jsou v rámci politických projevů nejpoužívanější výrazy se slovtvorným základem -lob-, a sice: *lobbing-lobby-lobbování-lobbismus-lobbista-lobbingový-lobbistický-prolobbovaný-vlobbovaný-zlobbovaný-lobbovat-prolobbovat-vylobbovat-vlobbovat-zlobbovat*.

Výrazy odvozené od anglického lobby se vyskytují ve stejném poměru v podobě substantiv, adjektiv i verb, přičemž přídavná jména a slovesa se přirozeně vyskytují se stejnými předponami, které v rámci kontextu modifikují význam, příklady použití lze porovnat např. na následujících citacích:

128 Srov. CHVÁLOVÁ, Jindra. Minislovník ekonomických výrazů [online]. [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/slovník/output>

129 Srov. *Lingea*. [online]. [cit. 2022-05-16]. Dostupné z: <https://www.dict.com/anglicko-cesky/outsourcing>

130 Srov. *S přehledem ve světě informačních technologií*. [online]. [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://www.systemonline.cz/clanky/outsourcovat-ci-neoutsourcovat.htm>

131 Srov. *S přehledem ve světě informačních technologií*. [online]. [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://www.systemonline.cz/clanky/outsourcovat-ci-neoutsourcovat.htm>

„Hovoří se o zákonech, které byly upraveny na míru pro zbrojařskou *lobby*.“¹³²

„zákon o *lobbingu*“¹³³

„Ten ho odděloval od Mirka Topolánka jako od zkorumpované figury podléhající *lobbistickým* mafii.“¹³⁴

„Ta BIS je zřejmě celá *zlobbovaná*.“¹³⁵

„A já jsem strašně nešťastný z toho, že jsem se toho dožil, po dvaceti letech v politice jsem se dožil toho, že hazard *prolobboval*, že si obce díky podpoře starostů v podstatě spojily prosperitu svých obcí s rozvojem hazardu.“¹³⁶

Na druhém místě se stejně jako v absolutní četnosti vyskytovaných slov umístily výrazy se základem -standard-: *standard-standardizace-nadstandard-nestandardnost-standardní-standardizovaný-nadstandardní-substandardní-podstandardní-nestandardní-standardizovat-standardně-nestandardně-nadstandardně*.

Existuje zde sice pouze jedno sloveso se základem *standard*, ale o to více je zde přídavných jmen s rozmanitými, někdy dokonce významově velmi netradičními předponami. Výraz *nadstandard* byl nejčastěji použit v kontextu s lůžkovým oddělení v nemocničním prostředí, odtud existuje také antonymum *podstandard*. Ostatní slova byla používána v rozmanitých, většinou obecných kontextech, proto zde konkrétní případy neuvádíme.

Třetí nejpoužívanější byly výrazy se základem -fér-: *férovost-neférovost-férovka-fér-férový-neférový-fér-nefěr-férově-neférově*.

„Já to tady řeknu na *férovku*.“¹³⁷

„Ale nepovažuji za *fér*, nepovažuji za *fér*, obzvláště v návaznosti na následující chvíli, na které, pevně doufám, se můžeme těšit, zapomenout na české důchodce.“¹³⁸

132 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2008se/index.htm>

133 Tamtéž

134 Tamtéž.

135 Tamtéž.

136 *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/index.htm>

137 Tamtéž.

138 Tamtéž.

„Pojďme se *férově* bavit o těch limitech.“¹³⁹

„Z tohoto pohledu jsem vždy vnímal jaksi normu jako *nefér* z hlediska dvou investorů.“¹⁴⁰

V těchto případech sice najdeme pouze různě modifikovaná substantiva, sklonná nebo nesklonná adjektiva a adverbia, nicméně musíme dodat, že v politických jednáních se přídavná jména a příslovce se základem *-fér-* vyskytovala často ve všech třech možných stupních (*férový-férovější-nejférovější*, *férově-férověji-nejférověji*). Zajímavé je rovněž použití nesklonného přídavného jména s předložkou, což má pravděpodobně evokovat také hojně užívané citátové spojení *fair play*.

3.3 Diskuze

Závěrem vyhodnotíme nejtypičtější jevy, které jsme během zkoumání politických projevů posledních dvaadvaceti let objevili. V první řadě jsme zjistili, v rámci kterých slovních druhů bývají anglicismy přejímány nejčastěji. Obecně vzato se cizojazyčné přejímky objevují nejčastěji v podobě termínů napříč různými vědními obory, proto není překvapivé, že 63 procent (tj. necelé dvě třetiny) všech námi zaznamenaných anglicismů tvoří substantiva. Od substantiv bývají odvozená adjektiva, která byla v politických projevech zastoupena 23 procenty. V mnoha případech bylo přídavné jméno s největší pravděpodobností odvozeno od již přejatého podstatného jména (např. *monitoring – monitoringový*), což dokazuje že substantiva jakožto autosémantický slovní druh označující mimo jiné názvy věcí, abstraktních pojmů, vlastností, dějů a stavů jsou přejímána skutečně nejčastěji.¹⁴¹ V českém jazyce existuje málo početná skupina nesklonných přídavných jmen, která se řadí do hovorové vrstvy jazyka. V politických projevech se často vyskytovala nesklonná adjektiva *fér* a *super*, ale anglickou přejímkou je pouze slovo *fér* (*fair*), proto jsme zaznamenali jediný případ nesklonného přídavného jména. Výraz *fér* se navíc často objevoval i v ohebných variantách (*férový*, *nejférovější* apod.), z čehož plyne že naprostá většina anglických

139 Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky [online]. [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/>

140 Tamtéž.

141 OSOLSOBĚ, Klára. *Substantivum*. In: KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek; PLESKALOVÁ Jana (eds.). *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*. 2017. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/SUBSTANTIVUM>

adjektiv se v rámci adaptace přizpůsobí českému jazykovému systému a stává se jmény ohebnými. Z 9 procent se v politických projevech vyskytovala slovesa přejatá z angličtiny, nicméně se odvažujeme tvrdit, že stejně jako v případě adjektiv, i většina verb pravděpodobně vznikla z již přejatých anglických substantiv. Zbylých 5 procent slov tvoří neohebná adverbia taktéž odvozená od podstatných či přídavných jmen.

V druhé řadě jsme se zabývali četností výskytu jednotlivých anglických přejímek od roku 1999 do roku 2021. Naším prvopočátečním předpokladem bylo tvrzení, že v roce 2020 bude výskyt anglicismů násobně vyšší než v roce 1996. V závěru celé práce můžeme konstatovat, že hypotéza je potvrzena, ačkoliv jsme její znění během výzkumného šetření vzhledem k počátečním ne úplně uspokojivým výsledkům lehce upravili. V letech 1996, 1997 a 1998 jsme v politických projevech nenašli takřka žádné anglické přejímky, proto tyto roky neuvádíme ani v závěrečném seznamu grafických příloh. Namísto prvních tří, na anglické přejímky málo plodných, let jsme k analýze přidali ještě rok 2021, během něhož se na politické scéně řešila celosvětová pandemie onemocnění *COVID-19*, a tudíž byl tento rok z jazykového hlediska bohatý i na anglicismy. Nyní tedy můžeme potvrdit nově formulovanou hypotézu, která říká, že v roce 2021 je výskyt anglicismů násobně vyšší ve srovnání s rokem 1999. Pokud porovnáme jednotlivé zkoumané roky, můžeme si i na základě grafů v příloze 7. 2. povšimnout, že v prvních zkoumaných letech (tj. asi do roku 2009) je anglicismů nejenom početně méně, ale zároveň se také jednotlivé výrazy často opakují a rozmanitost anglicismů je v porovnání s následujícími roky velmi nízká. Grafy do roku 2009 zobrazují pouze pět až třináct anglicismů v jednotlivém roce, kdežto grafy od roku 2010 do roku 2021 ukazují deset až padesát čtyři různorodých anglických přejímek. Mezi deset nejpoužívanějších anglicismů v politických projevech patří slova *klub*, *standardní*, *trend*, *standard*, *NATO*, *byznys*, *summit*, *sport*, *tým* a *test*. V každém zkoumaném roce se minimálně dva z deseti uvedených výrazů jeví jako nejfrekventovanější, tzn. v daném roce byly použity v nejvyšším počtu. V případě, že bychom zkoumali politické projevy až po roce 2010, zařadily by se mezi nejčastěji používané výrazy mimo jiné také slova související s rozvojem informačních a komunikačních technologií (*e-mail*, *blog*, *klip*, *facebookový* apod.) a slova vyjadřující relevantnost spravedlnosti a veřejného vlivu (varianty slova *lobby* a *fér*). Podíváme-li se

ovšem znovu na výše uvedených deset nejpoužívanějších anglicismů, můžeme potvrdit také výše zmíněnou tezi, která říká, že z cizích jazyků (tj. i z angličtiny) bývají nejčastěji přejímána substantiva. Nepočítáme-li slovo *standardní*, které bylo odvozeno až později od slova *standard*, patří všechny anglicismy s největší četností v politických projevech od roku 1999 do roku 2021 k substantivům.

Dalším stěžejním cílem diplomové práce bylo rozdělení nalezených anglicismů podle stupně formální adaptace. Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že ve zkoumaných politických projevech převažuje používání plně adaptovaných anglických přejímek. Většina počeštěných výrazů se nyní vlivem adaptace chová jako původní české slovo, proto už dnešní rodilý mluvčí na první dojem nepozná, že se jedná o výraz přejatý z angličtiny (*farma, hokej, dres, barel, servis* apod.). Přestože jsme se v diplomové práci nezabývali grafickou podobou nasbíraných anglicismů, upozorníme zde na fakt, že zapisovatelé stenozáznamů preferovali cca do roku 2010 spíše anglický pravopis přejímaných slov, kdežto cca od roku 2010 do roku 2021 zapisovali anglicismy ryze českým způsobem (např. dříve *business, trénink, gentleman*, později *byznys, trénink, džentlmen* apod.). Tímto pozorováním chceme upozornit na tendence postupného počešťování přejímaných anglicismů. V budoucnu může přejímání z anglického jazyka v rámci obohacování slovní zásoby probíhat dvěma různými způsoby. Jednak je možné, že přejímky, u nichž dnes každý laik vzhledem k jejich fonetické i grafické podobě rozpozná anglický původ, budou směřovat k plné adaptaci tak, jako tomu bylo u dříve přejímaných anglicismů, jednak si anglické přejímky mohou zachovat ráz původního jazyka. Dosavadní tendence nás nabádají přiklonit se spíše k první variantě, nicméně vzhledem k tomu, že dnešní generace mladých lidí ovládá angličtinu oproti starším generacím na mnohem vyšší komunikační úrovni, je pravděpodobné, že v rámci českého lexika zůstanou některá slova a slovní spojení v neadaptované podobě. V současných politických projevech se tedy užívá největší počet anglických plně adaptovaných přejímek. Na druhé početně nejobsazenější příčce se vyskytují neadaptovaná víceslovná spojení různých tematických odvětví, a naopak nejmenší byl počet nasbíraných hybridních konstrukcí. Největší příliv anglicismů jsme zaznamenali v oblastech témat souvisejících s životním stylem (*all happiness, time management, questions time, junk food, fast food, soft drinks, work-life-balance* apod.), s pandemií

onemocnění *COVID-19* (*best in covid, AntiCovid tým, covidové mopky, public health protection, home office, lockdown* apod.), médií a informačními technologiemi (*fake news, peer-to-peer, IT solution, monitoring, notebook, tweet* apod.). U některých víceslovných spojení se uplatňuje univerbizace, přičemž se anglické slovní spojení adaptuje na české pojmenování (např. z *fake news* se stanou *fejky*). Pokud politici používají v češtině nesklonná anglická spojení, pak jsou tato spojení intuitivně na základě větného kontextu přiřazena k českým mluvnickým kategoriím, jak jsme si ukázali na příkladech v kapitole praktické části *Anglicismy podle stupně formální adaptace*. Některá slovní spojení byla ve zkoumaných politických projevech použita gramaticky chybně. Zůstává otázkou, zda jsou chyby v použití způsobeny faktem, že se některá spojení v českém jazyce začala používat teprve nedávno, anebo se jedná pouze o laxní přístup k jazykovému vyjadřování. Tendence v rozvolňování jazykového úzu můžeme v současnosti pozorovat nejen v publicistice, ale i v politice a dalších odvětvích, proto se přikláníme ke druhé variantě příčiny vzniku morfologických chyb v projevech politiků. V některých případech souvisí chybovost s nejednoznačností v přiřazení ke gramatickému rodu, mnohdy anglická přejímka kolísá mezi dvěma gramatickými rody v závislosti na českém překladu (např. *image* kolísá mezi maskulinem a femininem podle toho, zda mluvčí výraz přeložil jako obraz nebo představu, podobně slovo *message* může být přeloženo jako vzkaz nebo zpráva, či *survey* může označovat anketu nebo průzkum). V těchto a podobných případech vstupuje do vyjadřování jednotlivých mluvčí mezijazyková interference, jejíž vlivem se potom mluvčí rozhodne pro použití vybraného gramatického rodu.

Konečné směrodatné informace jsme získali vzhledem do problematiky odvozování slov od anglických přejímek. Na základě nasbíraného vzorku anglicismů můžeme konstatovat, že v rámci derivačních jazykových procesů dochází u anglických přejímek nejčastěji k prefixaci a sufixaci. Všechny přejímané slovní druhy se v politických projevech vyskytovaly s negační předponou *ne-*, substantiva, adjektiva a adverbia v některých případech vystupovala s předponami *nad-*, *sub-*, *pod-*, substantiva, adjektiva a verba se často pojila s prefixy *na-*, *vy-*, *od-*, *pro-*, *z-*, *v-*, *re-*. U nepočestěných slov zůstávaly beze změny předpony původního jazyka, tedy angličtiny (*on-*, *off-*, *out-*). Veškerá zaznamenaná slovesa byla utvořena odvozením od

podstatných jmen příponou -ovat, v některých případech se vyskytla dubletní varianta se sufixem -nout. Co se týče odvozování adjektiv, většina končí na -ový, případně -ingový v případě, že je český sufix -ový připojen až za anglickou koncovku -ing (př. *monitoringový*). Od sloves se odvozují přídavná jména podle průběhu děje příponou -ovaný nebo -ující, přičemž první varianta se pojí zpravidla s živou osobou, kdežto druhá varianta může být spojena i s neživou substancí (př. *stresovaný zaměstnanec*, *stresující událost*). Minimum přídavných jmen je odvozeno příponou -ský a -ní.

Dále naše výzkumné šetření ukázalo časté používání anglických iniciálových zkratk v českých politických projevech. V souvislosti s projednáváním tématy usnadňují zkratky srozumitelnost sdělení v rámci nadnárodních jednání (př. *OECD*, *WTO*, *UNESCO*, *NATO*, *GDPR* apod.), proto se objevovaly v tak hojném počtu. Slovtvorně nejrozmanitější byly v rámci jednání Poslanecké sněmovny a Senátu ČR výrazy se slovtvornými základy -lob-, -standard-, -fér- (viz kapitola Odvozování slov od anglických přejímek). Obecně lze říci, že většina přejatých slov se díky procesu adaptace v českém lexiku používá v různých formách a tvarech.

4 Závěr

Obohacování slovní zásoby prostřednictvím anglických přejímek je v současné společnosti na vzestupu, protože kontakt s anglickým jazykem je pro průměrného vysokoškolsky vzdělaného Čecha poměrně rutinní záležitostí. V každodenním životě českých rodilých mluvčích se dnes objevují anglické výrazy, které jim do života přicházejí zejména díky rychlému rozvoji vědy a techniky.

Diplomová práce si kladla za cíl zmapovat používání anglicismů v politických projevech poslanců a senátorů České republiky mezi lety 1999 a 2021. Už na začátku práce jsme předpokládali, že četnost používaných anglicismů se bude zvyšovat čím rychleji, čím více se v analýze politických projevů budeme blížit k roku 2021. Tento předpoklad byl zkoumáním politických stenozáznamů jednotlivých let potvrzen, a kromě toho bylo zjištěno několik charakteristických tendencí v používání anglických přejímek v definovaném období. U některých slov a slovních spojení, která mají v mateřském, tedy českém, jazyce svoje zavedené pojmenování, se víceméně rovnocenně používají synonymní dublety (např. *džentlmenská dohoda* i

gentleman's agreement). V novějších politických záznamech se ovšem častěji vyskytuje neadaptovaná podoba anglicismů, což může znamenat, že současná mladá generace anglicky komunikujících lidí považuje tyto neadaptované výrazy za ukazatel vyššího vzdělání. Na druhou stranu může být stejný fakt pohledem starší generace hodnocen jako pouhý trend. Uvedená teze každopádně v obou případech souvisí s rozvojem informačních a komunikačních technologií, kde je používání anglicismů vzhledem k nutnosti pojmenování nových věcí a činností nezbytné (např. *tweetovat*). V této periferní části české slovní zásoby je průlom anglicismů jistě stěžejní, nicméně jádro české slovní zásoby zůstává konzistentní, proto v celkovém měřítku považujeme anglické přejímky stále spíše za prostředek obohacení českého lexika. Nutno ovšem dodat, že většina přejatých slov se v rámci adaptace často používá v různých počestěných formách a tvarech a dává tak díky funkčnosti tohoto procesu prostor dalším novým přejímkám.

V nejbližších letech lze očekávat další masový přísun anglicismů do české slovní zásoby a spolu s ním i výraznější postavení anglicismů v českém jazyce. Je možné, že se bude v jisté formě opakovat situace z konce 18. a začátku 19. století, kdy proběhlo jazykové obrození kvůli německým tendencím.

Pokud bychom měli v úmyslu v budoucnu výzkumné šetření rozšířit nebo zopakovat, zabývali bychom se více významem nových neadaptovaných slov a slovních spojení v rámci jejich kontextového použití a zaměřili bychom se zejména na slovní dvouslovná spojení se s identickou částí jako např. *cash flow*, *cash pooling*, *cash bank* a další.

5 Seznam použité literatury

- BARTOŠEK, Jaroslav. Jazyk současné české politiky. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1993, 60 s. ISBN 80-7067-331-1.
- BIČAN, Aleš, Tomáš DUBĚDA, Martin HAVLÍK a Veronika ŠTĚPÁNOVÁ. Fonologie českých anglicismů. 1. vyd. Praha: NLN, 2020, 196 s. ISBN 978-80-7422-723-3.
- BOZDĚCHOVÁ, Ivana. Vliv angličtiny na češtinu. In Český jazyk na přelomu tisíciletí. 1. vyd. Praha: Academia, 1997, s. 271-279. ISBN 80-200-0617-6.
- ČERMÁK, František. Morfematika a slovtvorba češtiny. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, 287 s. ISBN 978-80-7422-146-0.
- DANEŠ, František, BACHMANNOVÁ, Jarmila, et al. Český jazyk na přelomu tisíciletí. 1. vyd. Praha: Academia, 1997, 292 s. ISBN 80-200-0617-6.
- DANEŠ, František. The Drifting of Czech in the Present?day Flood of English. People, Cultures, and Languages in Contact. In Journal of Asian Pacific Communication. Philadelphia: Multilingual Matters, 1990, s. 227-238. ISSN 0957-6851.
- GESTER, Silke. Anglizismen im Tschechischen und im Deutschen: Bestandsaufnahme und empirische Analyse im Jahr 2000. New York: P. Lang, 2001, 254 s. ISBN 3631385048.
- GESTER, Silke. První empirická analýza recepce anglicismů v českém jazyce. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 46 s. ISBN 80-244-0378-1.
- GOERLACH, Manfred. A dictionary of European anglicisms: a usage dictionary of anglicisms in sixteen European languages. New York: Oxford University Press, 2001, 351 s. ISBN 0198235194.
- JINDRÁKOVÁ, Lenka. Přejatá slova se zaměřením na anglicismy v současném českém lexiku: diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2007, 104 s.
- KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, et al. Nový encyklopedický slovník češtiny. 1. vyd. Praha: NLN, 2016, 1092 s. ISBN 978-80-7422-481-2.
- KARLÍK, Petr, Marek NEKULA, et al. Příruční mluvnice češtiny. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, 799 s. ISBN 978-80-7106-624-8.
- KRAUS, Jiří. Nový akademický slovník cizích slov A-Ž. 1. vyd. Praha: Academia, 2005, 879 s. ISBN 80-200-1351-2.
- MACHEK, Václav. Etymologický slovník jazyka českého. 5. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010, 866 s. ISBN 978-80-7422-048-7.
- MARTINCOVÁ, Olga. Nová slova v češtině: slovník neologizmů. 1. vyd. Praha: Academia, 2004, 568 s. ISBN 80-200-1168-4.
- PETRÁČKOVÁ, Věra, KRAUS, Jiří. Akademický slovník cizích slov. 1. vyd. Praha: Academia, 1995, 445 s. ISBN 80-200-0497-1.

SOCHOVÁ, Zdeňka, POŠTOLKOVÁ, Běla. Co v slovnících nenajdete: Novinky v současné slovní zásobě. 1. vyd. Praha: Portál, 1994, 204 s. ISBN 80-7178-000-6.

SVOBODOVÁ, Diana. Internacionalizace současné české slovní zásoby. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2007, 141 s. ISBN 978-80-7368-308-5.

VIERECK, Wolfgang, VIERECK, Karin, et al. Encyklopedický atlas anglického jazyka. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 299 s. ISBN 80-7106-569-2.

6 Seznam internetových zdrojů

Akademický slovník současné češtiny [online]. © 2012–2022 Ústav pro jazyk český AV ČR [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.slovníkcestiny.cz/covid19.php>

Aktuálně.cz [online]. Copyright © 1999 – 2022 [cit. 2022-05-22]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/babis-se-rozcilil-na-ceskou-televizi-sorry-jako-proc-bych-va/r~401031d4e80611e694440025900fea04/r~b4c13298ea0511e6b2310025900fea04/>

Český rozhlas [online]. Copyright © 1997-2022 [cit. 2022-05-16]. Dostupné z: <https://radio-zurnal.rozhlas.cz/oukej-vite-co-vlastne-rikate-kdyz-neco-odsouhlasite-zkratkou-ok-6234591>

dict.com [online]. Copyright © 2022 Lingea s.r.o. [cit. 2022-05-16]. Dostupné z: <https://dict.com/anglicko-cesky>

DUCHÁČKOVÁ, Daniela. Orange Academy. Vaše škola jazyků a účetnictví [online]. Copyright © 1990 – 2019 [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://orangeacademy.cz/clanky/time-management/>

HLADKÁ, Zdeňka. Onomaziologie. In: KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek, et al. CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny [online]. Copyright © Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ONOMAZIOLOGIE>

CHLAD, Radim. Historie internetu v České republice [online]. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>

CHVÁLOVÁ, Jindra. Minislovník ekonomických výrazů [online]. Copyright © 2000 - 2022 [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/slovník/output>

Internetová jazyková příručka [online]. Copyright © 2008-2022 Ústav pro jazyk český AV ČR [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

Jazykovědné sdružení ČR. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: http://jazykovednesdruzeni.cz/jaz_akt.htm

Senát parlamentu České republiky [online]. Copyright © 2022 [cit. 2022-04-28]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/finddoc?org=Sen%e1t&typdok=steno&fo=11>

Slovník cizích slov [online]. © 2005-2022 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php>

Slovník spisovného jazyka českého [online]. Copyright © 2011 [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?>

Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna [online]. Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/index.htm>

S přehledem ve světě informačních technologií. [online]. Copyright © 2001-2022 IT SYSTEMS [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <https://www.systemonline.cz/clanky/outsourcovat-ci-neoutsourcovat.htm>

OSOLSOBĚ, Klára. Substantivum. In: KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek, et al. CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. [online]. Copyright © Masarykova univerzita, Brno 2012–2020 [cit. 2022-05-22]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/SUBSTANTIVUM>

Parker & Hill [online]. Copyright © 2021 [cit. 2022-05-22]. Dostupné z: <https://parkerhill.cz/co-je-offshore/>

PCWorld [online]. Copyright © 2020 – 2022 [cit. 2022-05-21]. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/sdileni-souboru-na-internetu-a-site-p2p-zakladni-technologicky-prehled/>

PETERKA, Jiří. E-archiv.cz [online]. Copyright © 2015 Archiv článků a přednášek Jiřího Peterky [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: <https://www.earchiv.cz/a92/a234c120.php3>

ŽijÚspěšně.cz [online]. Copyright © 2021 [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://zijuspesne.cz/opt-in-opt-out/>

7 Přílohy

7.1 **Glosář nasbíraných anglicismů**

advanced information
aeroholding
AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome)
akvapark/aquapark
all happiness
AntiCovid tým
antidopingový
antidumpingový
aut
autokar
auto-team
background
backloading
barel
basketbal
behaviorální
benefit
best in covid
best practices
better regulation
billboard
billboardový
bitcoin
black list
black out/blackout
blog
bluetooth
bluf
board
bojkot
bojkotovat
bondovka
boom
boss
box
boxovat
brexit
BRICS
brífink
brownfield
budgetizace
building by building

business
business as usual
business case
business plán
butterfly in my stomach
bypass
byznys
byznysmen
byznysový
byznyssféra
call centrum
campingový
capping
carbon like
cash
cash flow
cash pooling
cashback
cash-bank
cash-flow
catch all frase
catcher all
claud
clean air dialogue
clearing
cloud
coach surfing
coffee break
come back of coal
computerový
covid
COVID-19
covidové mopky
covidový
cut-off
dabing
data mining
deadline
dealer
dealerství
default
department
design
designovat
detektiv
developer
developerský

displej
doing business
doping
dopingový
dres
dublování
dublovat
dublující se
dumping
dumpovaný
duty tax-free
duty-free
duty-free shop
džentlmen
džentlensky
džentlenský
džin
džíny
džob
džungle
e- government
economic partnership agreement
ekodesign
ekotendr
e-learning
email
emailový
emerging market
environmentální
esej
esemeska
e-shop
establishment
EU battlegroups
eurobond
eurospeak
eurosummit
euroyuppies
evergreen
excelový
export
exportér
exportně
exportní
exportovaný
exportovat
facebookový

fair
fair enough
fair play
fake
fake news
faktoring
fandit
fanda
fanklub
fanoušek
farma
farmář
farmářský
farmička
farmový
fast food
faul
faulovat
fax
feasibility studie
fejk
fér
férově
férovější
férovka
férovost
férový
fifty fifty
film
filmař
filmový
finišovat
fixovaný
flashka
flipchart
focal point
folklorní
font
fotbal
fotbalista
fotbalistka
fotbalový
free
french fries
frontman
full train
gambler

gamblerství
gambling
game
gang
gangster
gap
GDPR
GE
gender
genderista
genderistka
genderově
genderový
gentleman
gentleman agreement/gentleman's agreement
gentlemansky
gentlemanský
gól
gólový
goodwill
graffiti
grant
grantový
great example
green lanes
grilování
grilovat
hacker
hacknout
hamburger
handicap/hendikep
handicapovaný/hendikepovaný
handled
happening
harassment
hardware
hardwarový
headline
helpdesk
hit
hit to kill
hoax
hobby
hokej
hokejista
hokejka
hokejový

holding
holdingový
home office
homeless
horor
hotline
hypermarket
checklist
chips
ICT (Information and Communication Technologies)
IFC (Industry Foundation Classes)
image
impact assesment
impeachment
import
importér
importovaný
importovat
infredment
infringement
infringementový
INSPIRE (INfrastructure for SPatial InfoRmation in Europe)
internetový
inženýring
ISAF (International Security Assistance Force)
IT
IT Solution
junk food
just in time
kamp/kemp
kempink
klan
klik
kliknout
kliknutí
klip
klub
klubový
know-how
kombajn
komfort
komfortně
komfortnější
komfortní
komodita
komoditní
kompakt

kompaktní
koncern
koncernový
kongresman
kontejner
kontejnerový
koronavir
koroner
kovbojka
kredibilita
kurt
landrover
leadership
leading go
leasing
leasingový
leave campaign
level
lídr
lídrovství
light
lobbing
lobbingový
lobbismus
lobbista
lobbistický
lobbování
lobbovaný
lobbovat
lobby
lobovat
lockdown
lord
low carbon
mail
mailovat
mailový
mainstream
mainstreamový
management
managementový
manažer
manažerka
manažersky
manažerský
marketér
marketing

marketingově
marketingový
marketinkový
message
meziholding
mikromanagement
mikrotým
mimikra
mix
mixnout
mixování
monitoring
monitorování
motel
MPI (Multi Point Injection)
MPI Group
nadesignovaný
nadstandard
nadstandardně
nadstandardní
namixovat
nasprejování
nastartování
nastartovat
NATO
nature dialogue
neblafovat
nedraftovat
nefaulovat
nefér
neférově
neférovost
neférový
nekliknout
nekomfortní
neplédovat
neprofesionálně
neprofesionální
nesportovat
nestandardně
nestandardní
nestandardnost
network
newspeak
notebook
odstartování
odstartovat

OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development)
office
offline/off-line
offshore
offshorový
offtake
OK (all correct)
OKcentrum
OKdávky
OKnouze
OKpráce
OKslužby
Oksystém
online/on-line
on-line stream
open card/opencard
open data/opendata
open identity
opencarta
opensource
opt out/opt-out
opt-in
OSFA (Office of Student Financial Aid)
output
outsider
outsourceovat
outsourcovaný
overalový
ownership unbundling
pamflet
PC
PCR
peer-to-peer
permafrost
píárový
PIN (personal identification number)
ping pong
PISA (Programme for International Student Assessment)
podstandardní
poker
police maker
polobrexít
posprejovat
post-brexít
PR
proexportní
profesionál

profesionalita
profesionálně
profesionální
prolobbovat
prolobovaný
prolobovat
public health protection
put in
put out
puzzle
QR kód
questions time
radar (radio detection and ranging)
RAMPS (RepRap Arduino Mega Shield)
rating
ratingový
reality show
recovery plán
recyklace
reexport
reexportovat
rekord
rekordní
reporting
reset
retail
retailový
retroaktivita
reverse charge
revolver
revolving
revolvingový
ridetrack
rockový
rolling
rozklikávací
SARS
SARS-CoV-2
science fiction
sci-fi
screening
screeningový
server
servis
servisní
set a side
sex

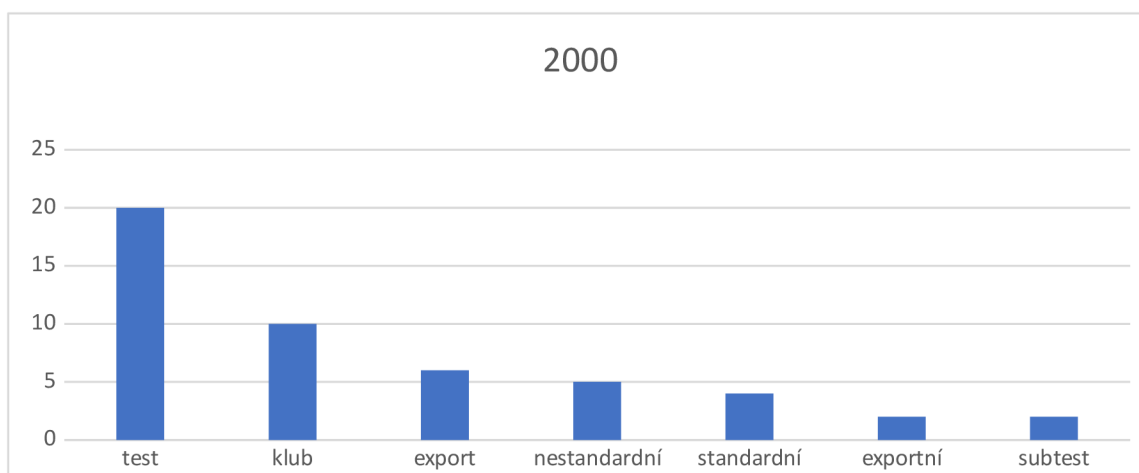
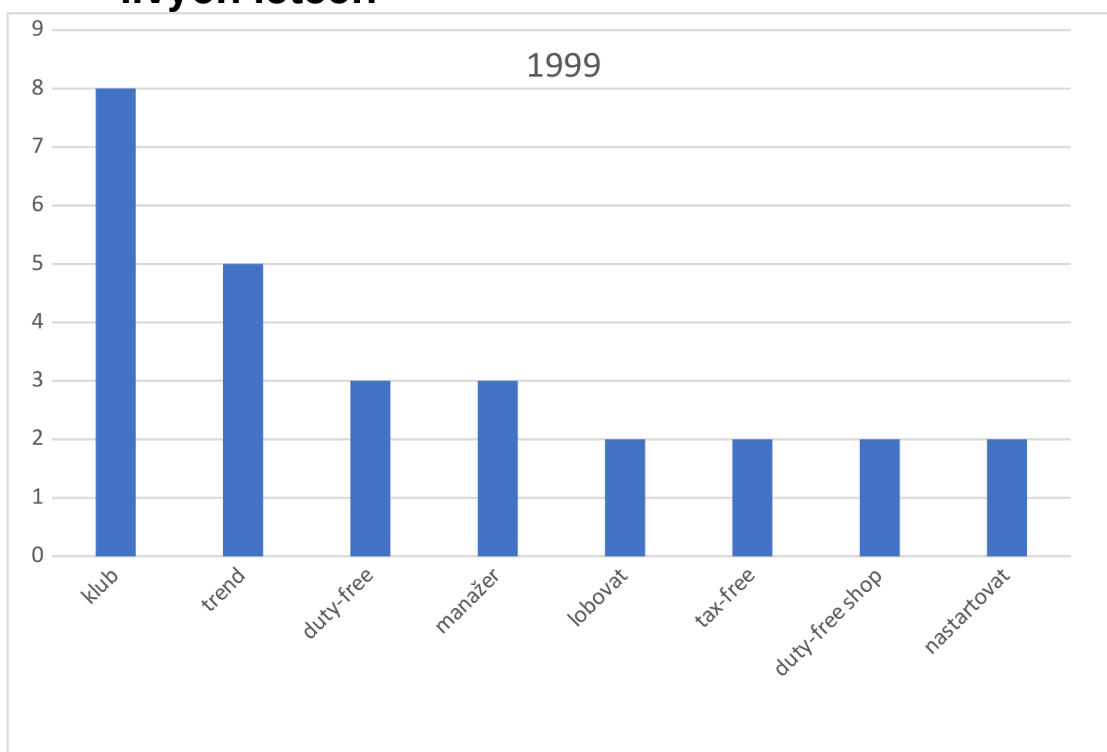
sexismus
sexistický
sexualita
sexuálně
sexuální
sexuolog
sexuologický
sexy
shaping
shit
short selling
show
show must go on
sir
sitcom
skauting
skautský
skener
skóre
skútr
slogan
smogový
SMS
soft drinks
soft-skills
software
softwarově
softwarový
sorry
sparing
spíkr
spin-in
spin-off
sponzoring
sponzoringový
sport
sportovat
sportovec
sportoviště
sportovní
sprej
sprejer
sprejerství
sprejování
sprejovat
stakeholder
stalking

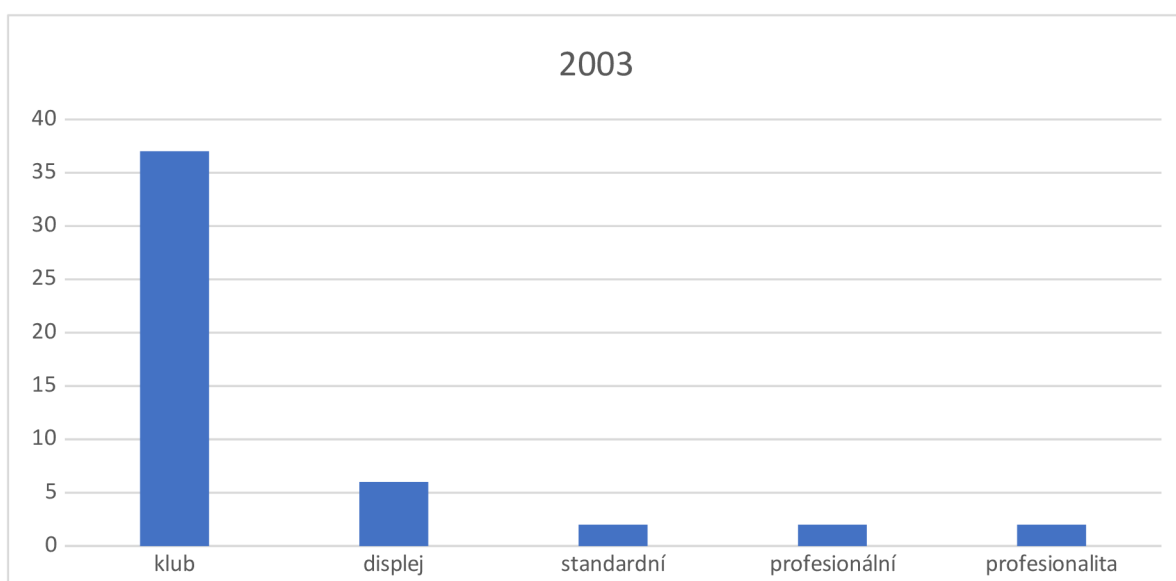
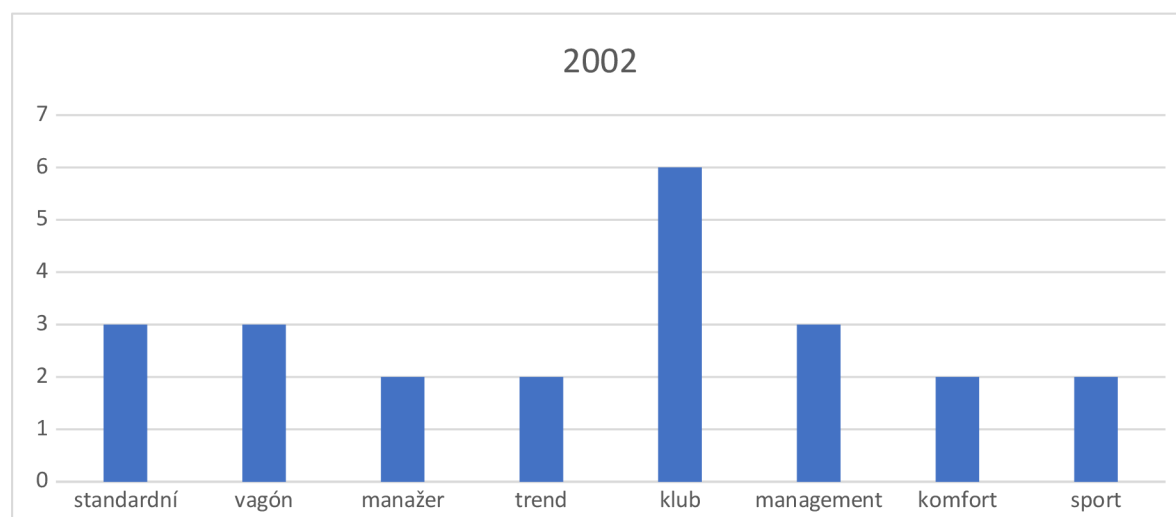
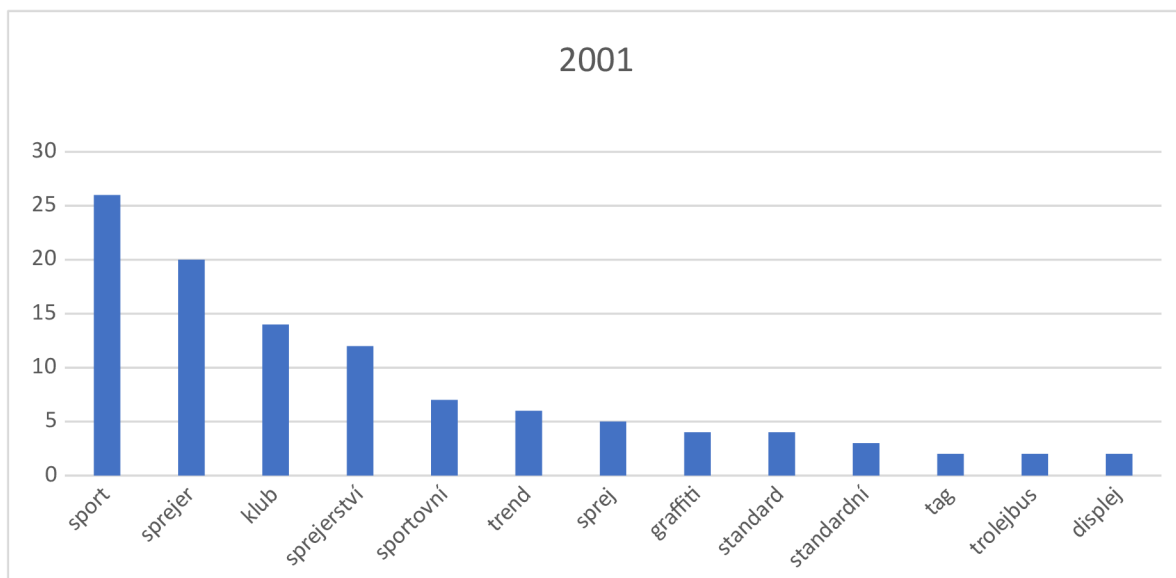
standard
standardizace
standardizovat
standardizovaný
standardně
standardní
start
start-up
street party
stres
stresovaný
stresovat
stresovat se
stresový
stress
stresující
substandardní
subtest
summit
summit NATO
supermarket
superstar
SURE (Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency)
survey
svetr
swap
šamponování
šek
šok
šokovaný
šokovat
šokující
šot
tablet
tag
take or leave it
tank
tankovat
tax-free
telemarketing
telemarketingový
teleshopping/teleshopping
teleshoppingový
tendr
tenis
tenisky
tenisový

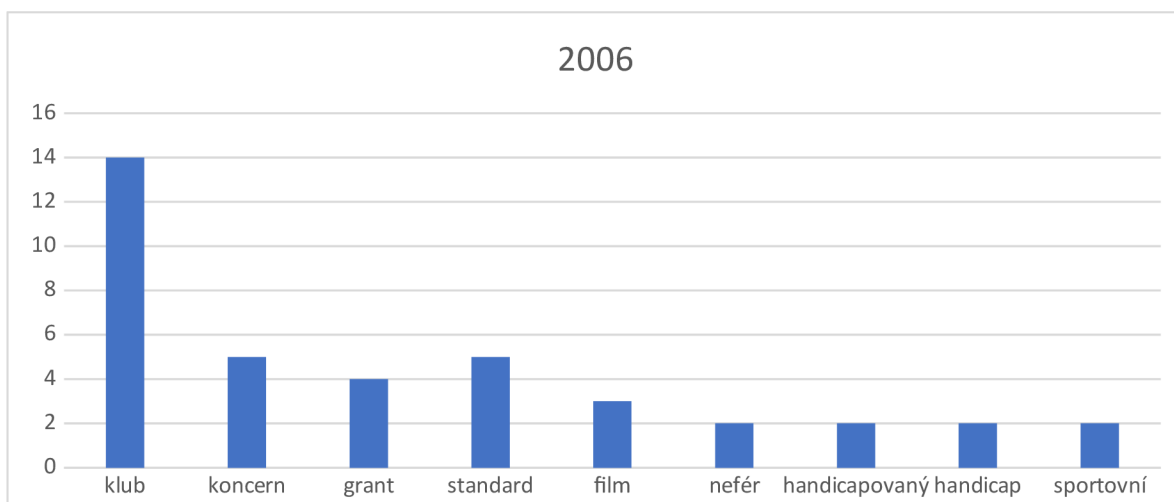
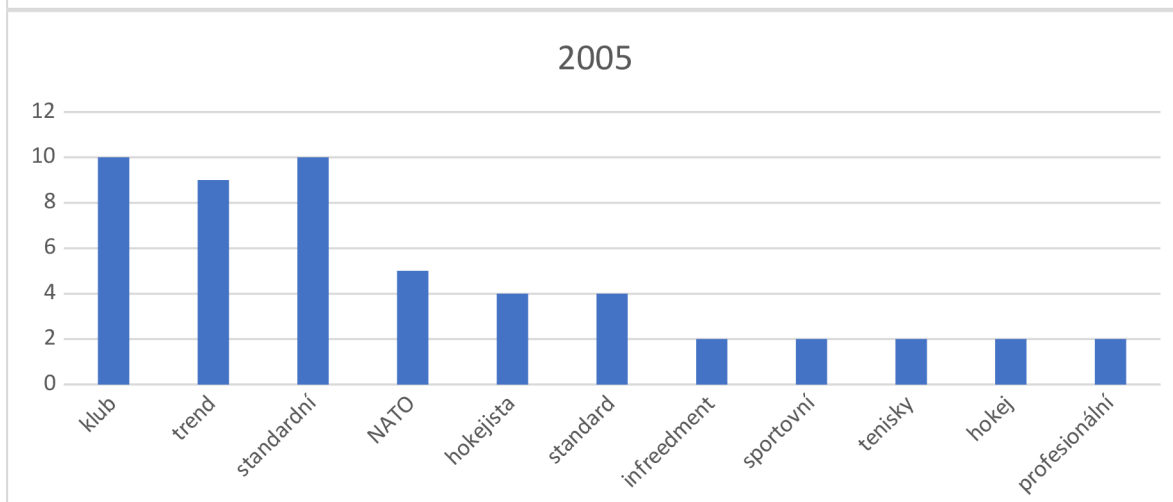
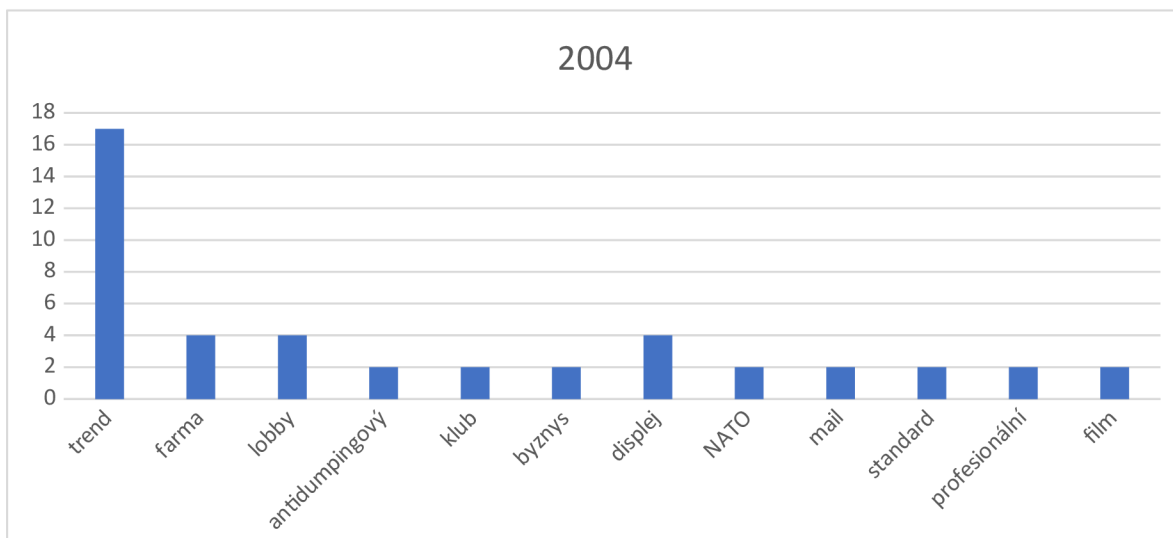
tenistka
TEN-T (Trans-European Transport Networks)
teriér
test
tester
testovací
testování
testovaný
testovat
testový
tiket
time sharing
timeshare
timing
to cash flow
toolbox
top jobs
top management
top-up
toustový
toy
trable
tramvaj
trend
trenér
trénink
trénovaný
trénovat
trik
trolejbus
trolejový
trust
tunel
tunelářský
tunnelling
tweet
tweetnout
tweetovat
twinningový
tým
týmový
unbundling
UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
up and down stream
vagón
vendor lock
verdikt

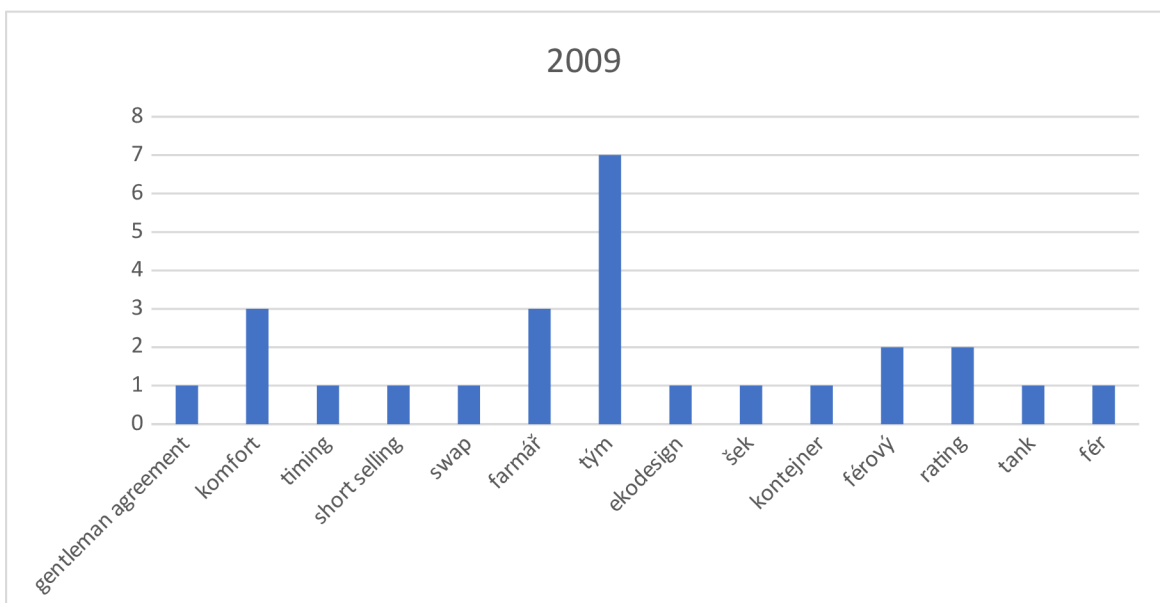
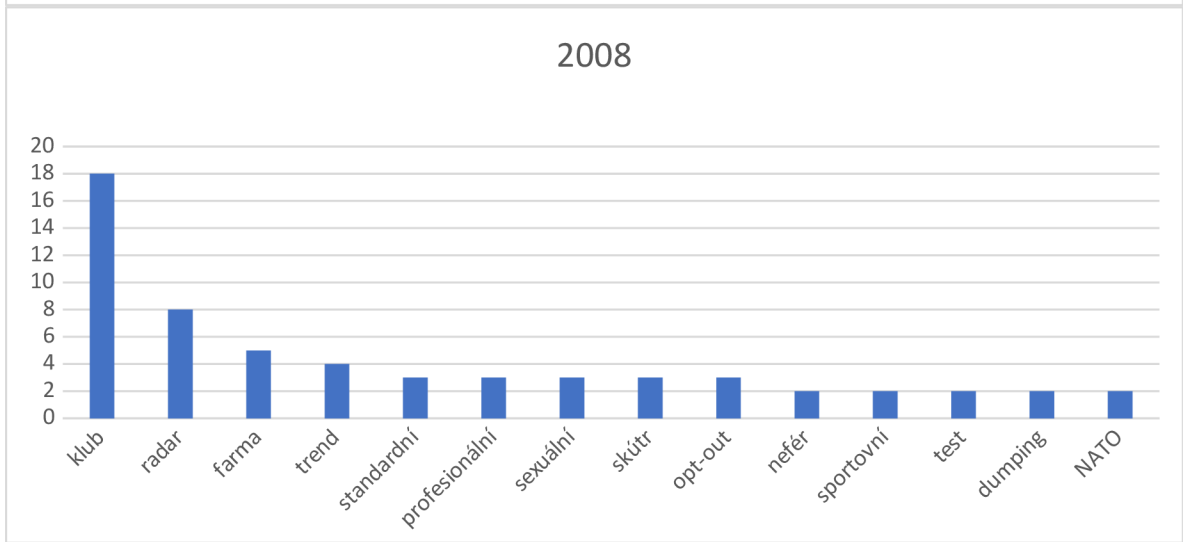
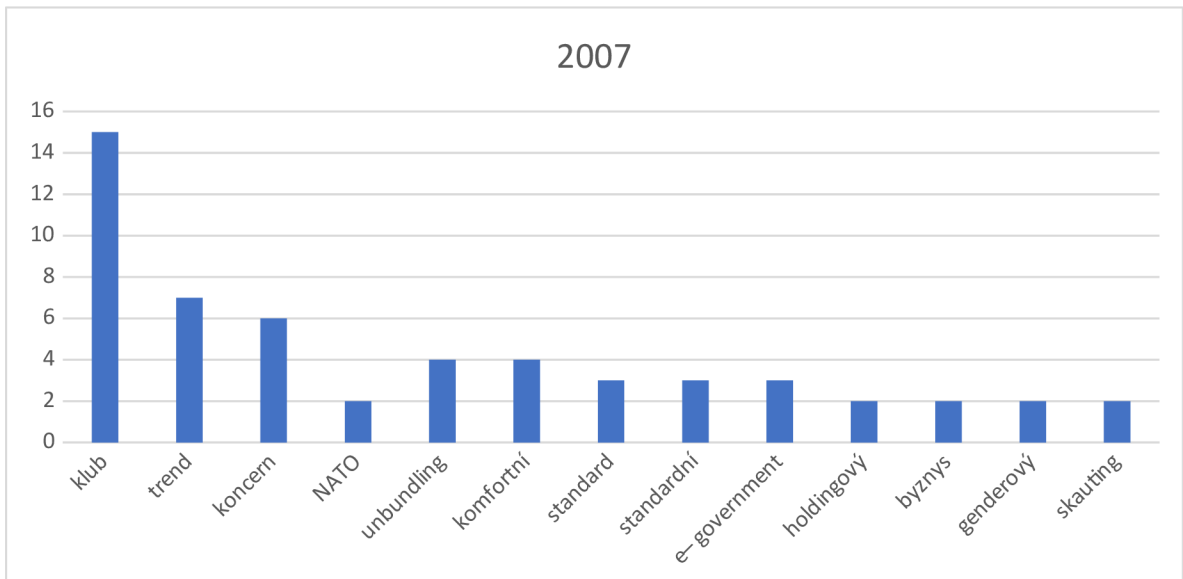
víkend
víkendový
vlobovaný
vlobovat
volejbalista
voucher
vyexportovat
vygooglit
vygooglovat
vylobbovat
vystresovaný
vytendrovat
waiting list
web
webový
welfare
wellness
whistleblowing
whitelist
WHO (World Health Organization)
why
wishful thinking
work-life balance
workshop
writer
WTO (World Trade Organization)
za fér
zabookovat
zlobbovaný
zlobbovat

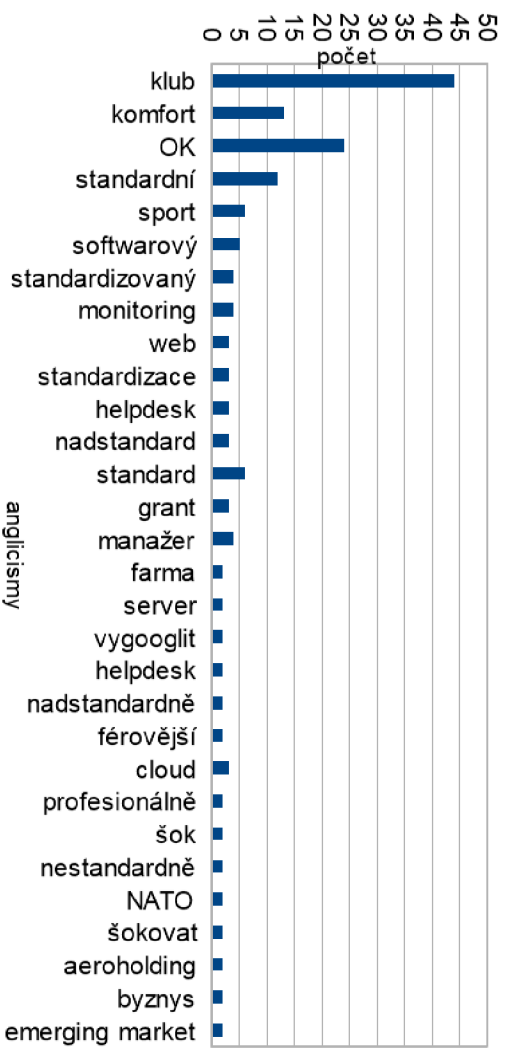
7.2 Grafy četnosti výskytu anglicismů v jednotlivých letech

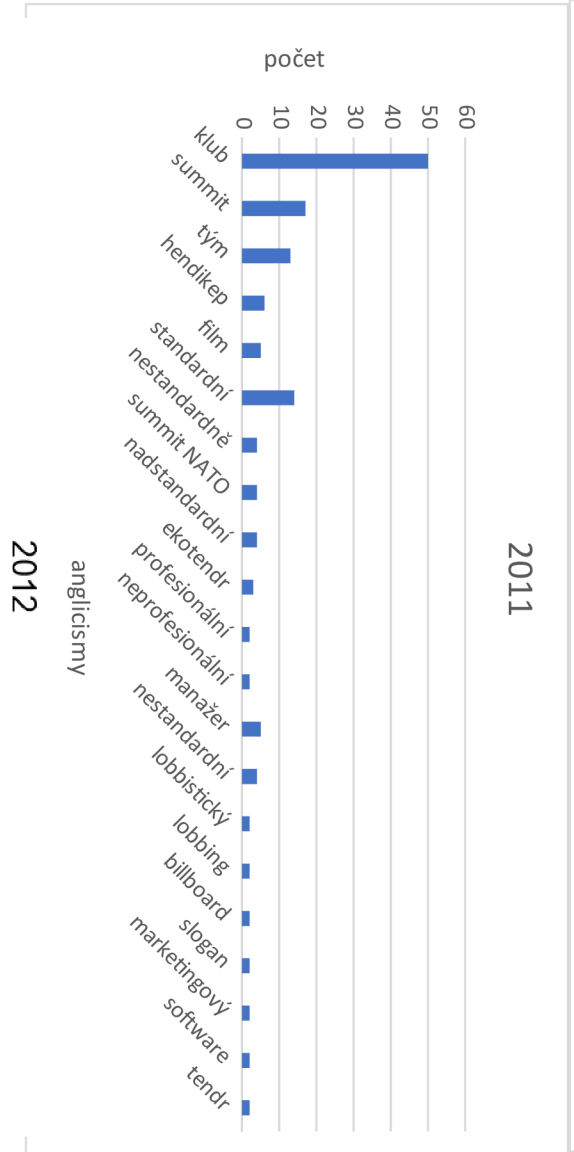

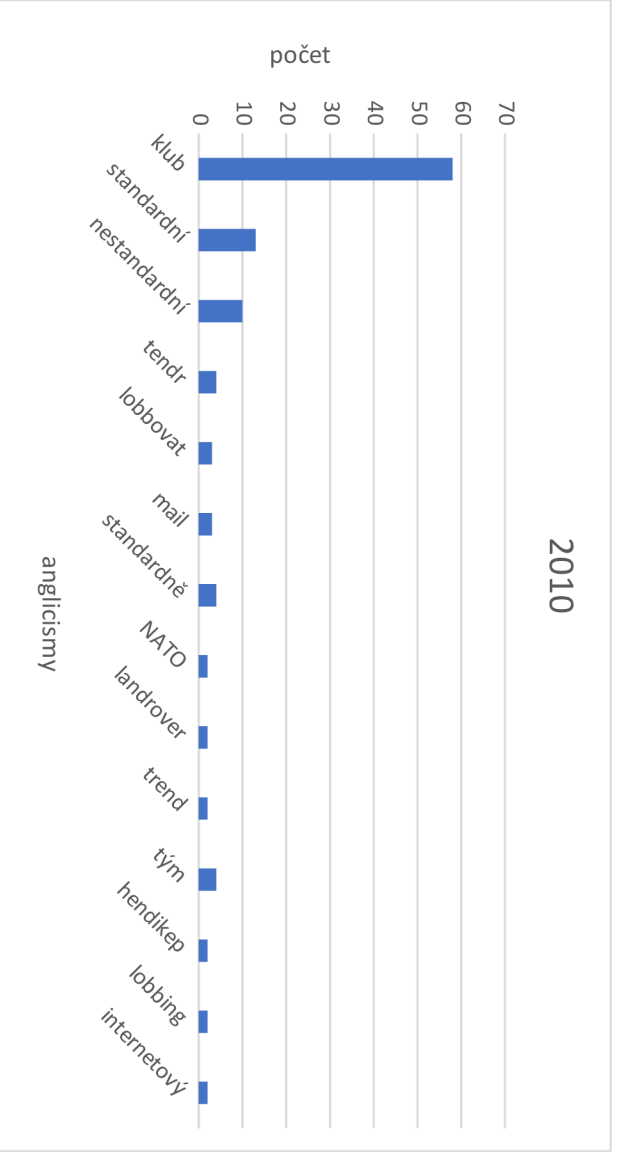

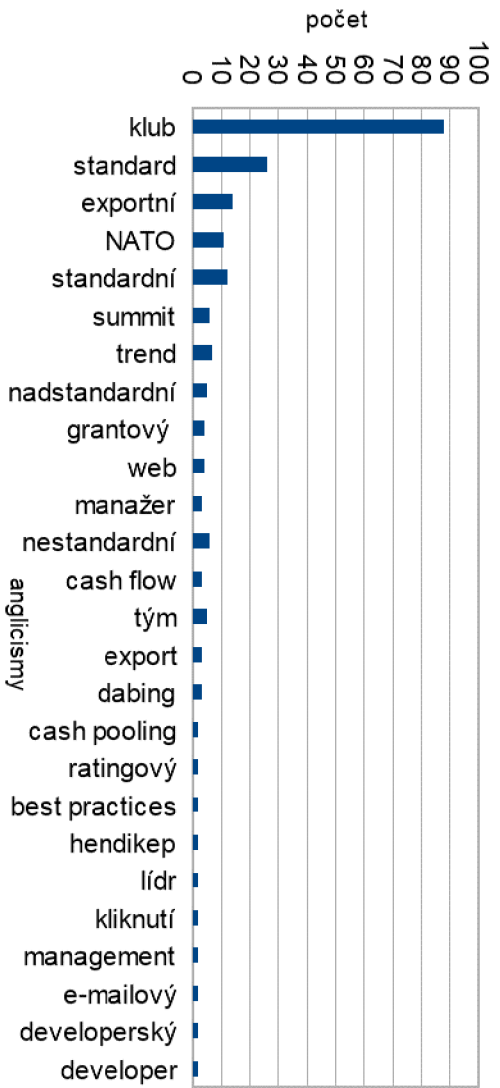
91

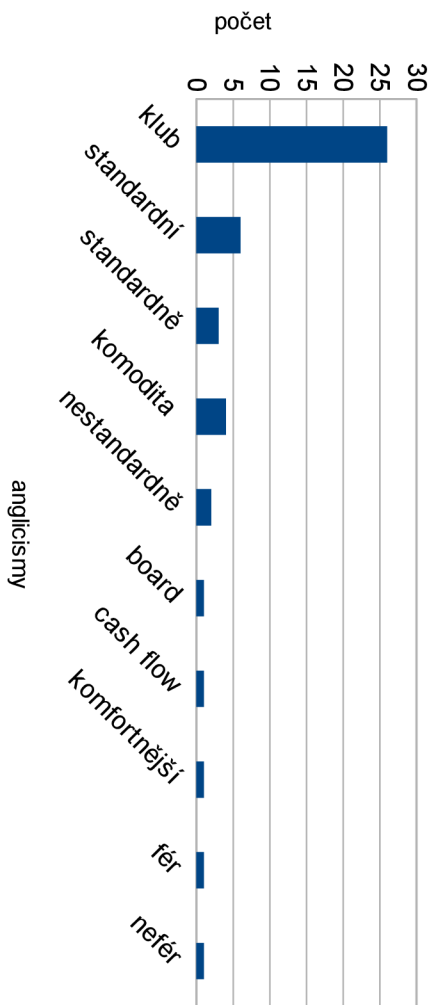
2011

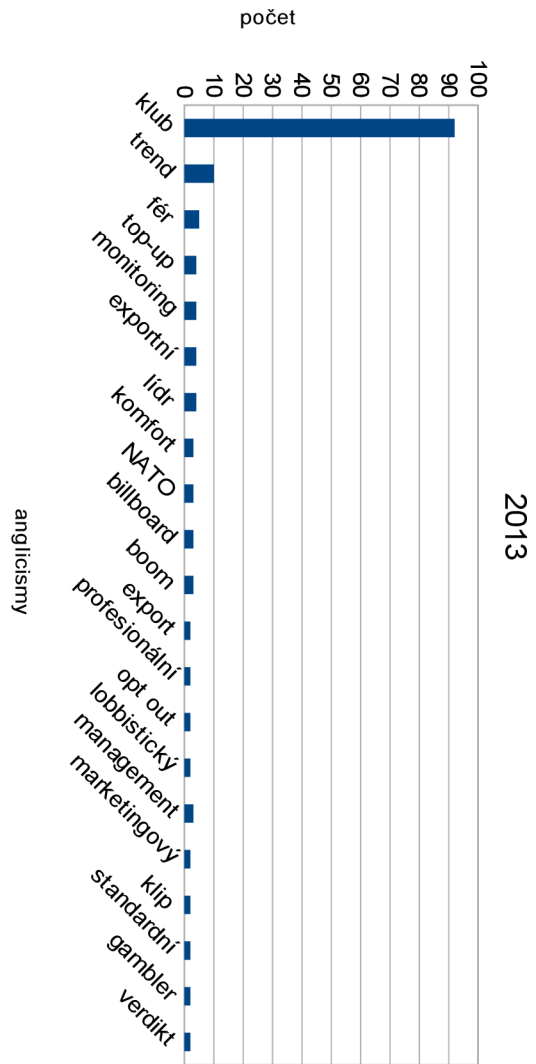
2010

2015

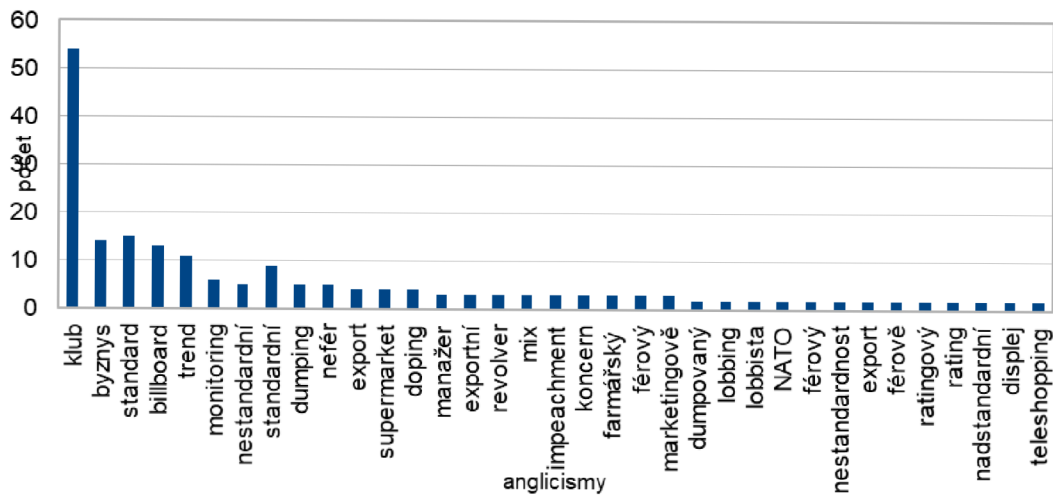

2014

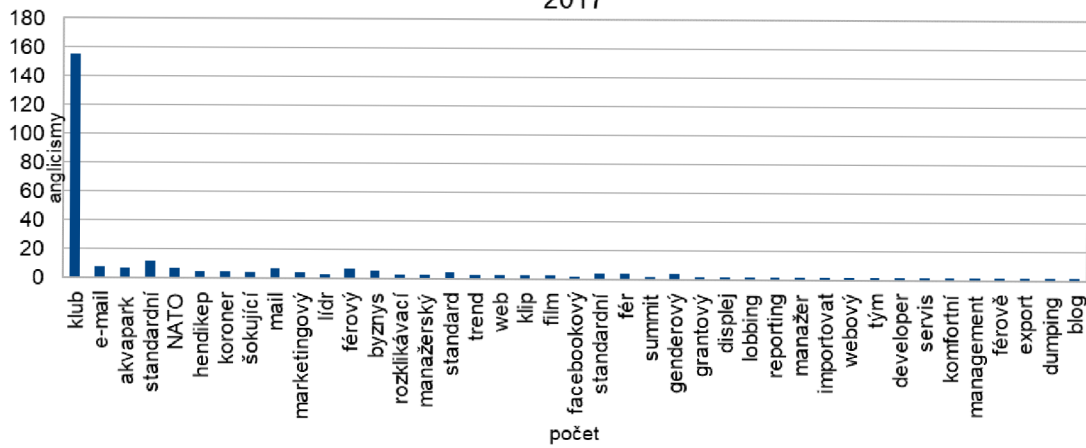

2013

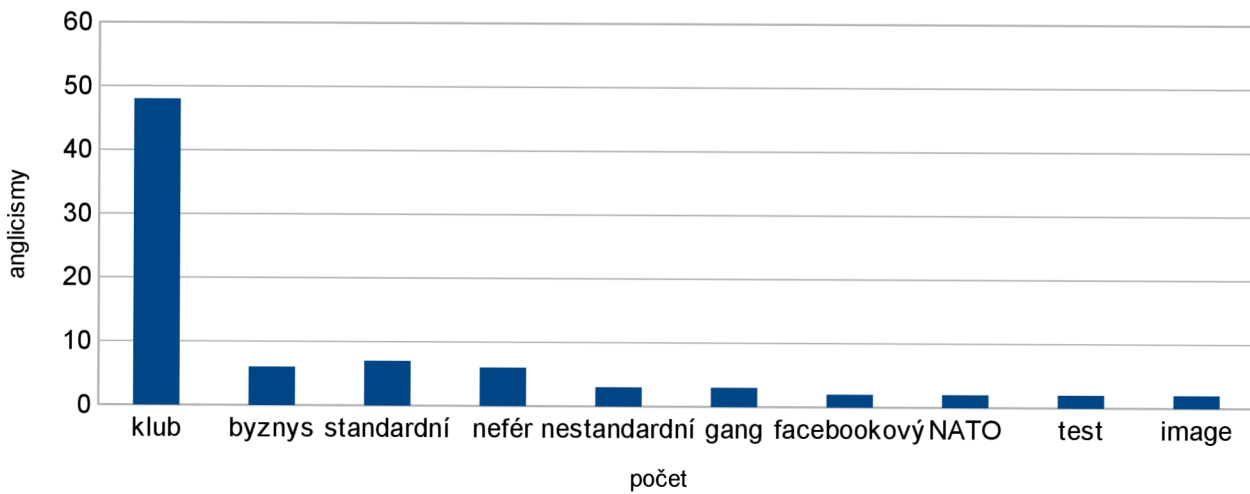
2016

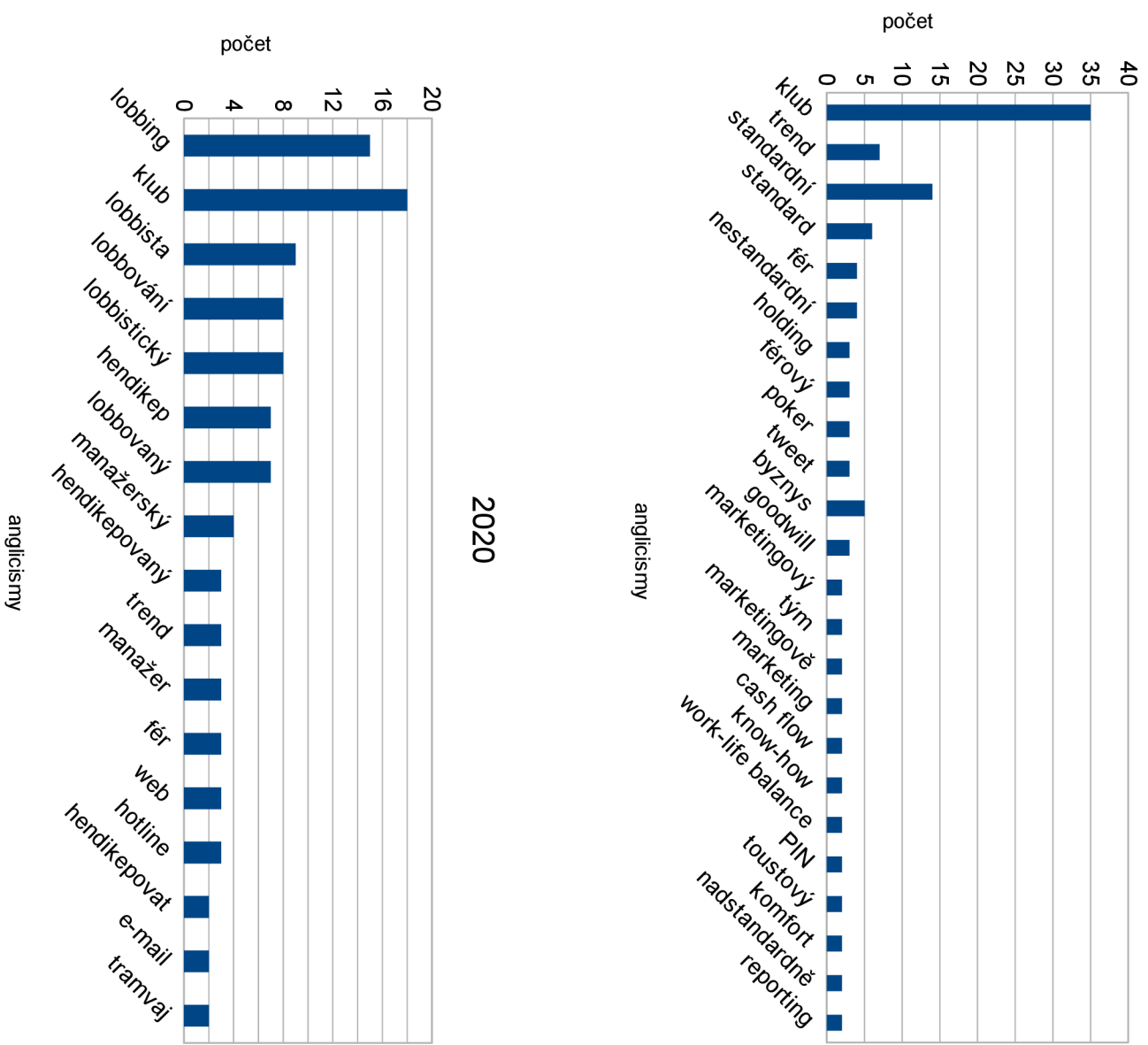

2017

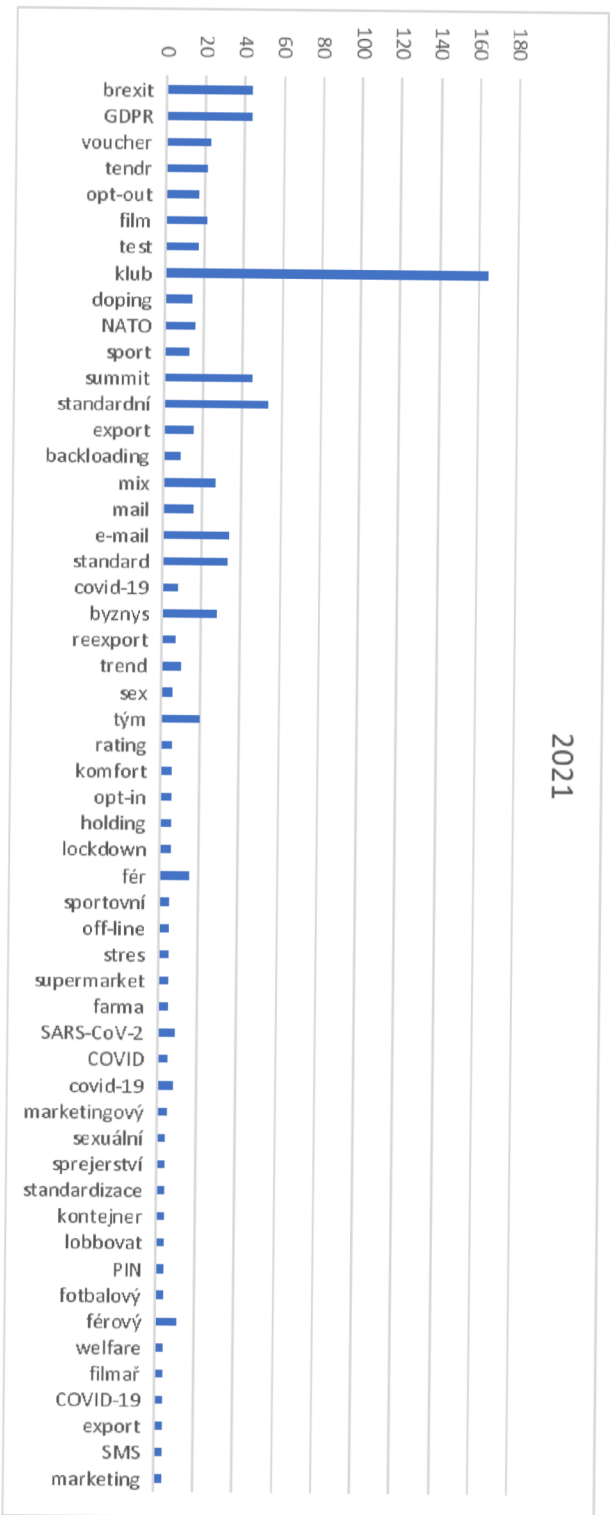
2018

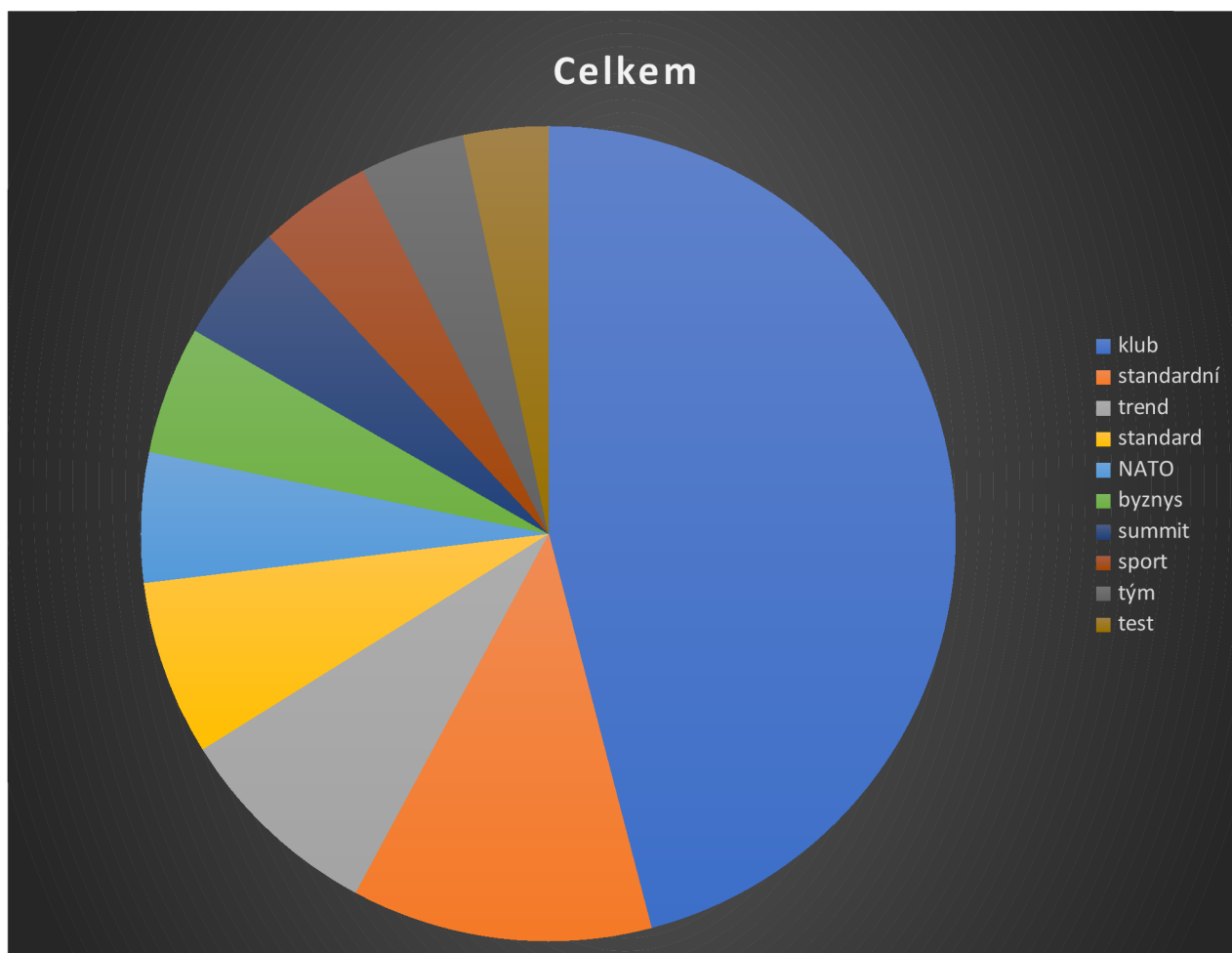

2019

2020

7.3 Četnost nepoužívanějších anglicismů

7.4 Anglicismy podle slovnědruhové příslušnosti

SUBSTANTIVA	ADJEKTIVA	VERBA	ADVERBIA
aeroholding	abstraktní	bojkotovat	exportně
aquapark	antidopingový	boxovat	fér
aut	bankovní	dublovat	férově
autokar	behaviorální	exportovat	genderově
auto-team	billboardový	fandit	gentlemansky
background	byznysový	faulovat	komfortně
backloading	campingový	finišovat	manažersky
barel	computerový	grilovat	marketingově
benefit	covidový	hacknout	nadstandardně
billboard	developerský	hendikepovat	nestandardně
blackout	džentlmenský	importovat	neférově
blog	e-mailový/emailový	kliknout	neprofesionálně
bluf	environmentální	lobbovat	nestandardně
board	excelový	mailovat	
bojkot	exportní	mixnout	
boom	exportovaný	namixovat	
boss	facebookový	nastartovat	
box	farmářský	neblafovat	
brexit	farmový	nedraftovat	
brownfield	férový	nefaulovat	
budgetizace	filmový	nekliknout	
business/ byznys	fixovaný	nesportovat	
bypass	folklorní		
byznysmen	fotbalový		
capping	genderový		
cash	gentlemanský		
cashback	gólový		
cash-bank	grantový		
cloud/cloud	handicapovaný		
clearing	hardwarový		
covid	hokejový		
dabing	holdingový		
deadline	importovaný		
dealer	infringementový		
department	internetový		
design	klubový		
detektiv	komfortní		
developer	komoditní		
displej	kompaktní		
dolar	koncernový		
doping	kontejnerový		
dres	leasingový		

dumping	lobbingový		
džentlmen	lobbistický		
džíny	lobbovaný		
džob	mailový		
džungle	mainstreamový		
ekodesign	managementový		
ekotendr	manažerský		
e-learning	marketingový		
email	nadesignovaný		
esej	nadstandardní		
esemeska	nefér		
e-shop	nestandardní		
establishment	neférový		
eurobond	nekomfortní		
eurospeak	neprofesionální		
euroyuppies			
evergreen			
export			
exportér			
faktoring			
fanda			
fanklub			
fanoušek			
farma			
farmička			
faul			
fax			
fejk			
férovost			
film			
filmař			
flashka			
flipchart			
font			
fotbal			
fotbalista			
fotbalistka			
frontman			
gambler			
gamblerství			
gambling			
game			
gang			
gangster			
gap			
gender			

genderista			
gentleman			
gól			
goodwill			
graffiti			
grant			
grilování			
hacker			
hamburger			
handicap/hendikep			
happening			
harassment			
hardware			
headline			
helpdesk			
hit			
hoax			
hobby			
hokej			
hokejista			
hokejka			
homeless			
horor			
hotline			
hypermarket			
checklist			
chips			
image			
impeachment			
import			
importér			
infringement			
inženýring			
joule			
kamp/kemp			
kempink			
klan			
klik			
kliknutí			
klip			
kombajn			
komfort			
komodita			
kompakt			
koncern			
kongresman			

kontejner			
koronavir			
koroner			
kovbojka			
kredibilita			
kurt			
landrover			
leadership			
leasing			
level			
lídr			
lídrovství			
lobbing			
lobbismus			
lobbista			
lobbování			
lobby			
lockdown			
mail			
mainstream			
management			
manažer			
manažerka			
marketér			
marketing			
message			
mimikra			
mix			
monitoring			
motel			
nastartování			
neférovost			
network			
newspeak			
notebook			
159 slov	57 slov	22 slov	13 slov